

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra Hudební výchovy

PRAŽŠTÍ SYMFONIKOVÉ A VÝCHOVA MLADÉHO PUBLIKA

diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Gabriela Kubátová, Ph.D.

Oponent diplomové práce: Doc. MgA. Marka Perglerová

PRAHA 2009

Dagmar Kneřová, HV – NÁ

Obsah

ÚVOD	3
1. KONTEXT PRŮBĚHU A MLÁDEŽ: POJMY A HISTORIE	6
1.1. ÚVODNÍ ÚVOD	6
1.2. KONTEXT PRŮBĚHU	6
1.3. VÝCHOVNÝ KONTEXT	7
2. SYMBOVICKÝ ORIENTACE HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY AOK	11
2.1. ÚVODNÍ ÚVOD	11
2.2. SYMBOVICKÝ ORIENTACE	11
2.3. SYMBOVICKÝ ORIENTACE	24
2.4. SYMBOVICKÝ ORIENTACE	23
2.5. SYMBOVICKÝ ORIENTACE	27
2.6. SYMBOVICKÝ ORIENTACE	19
2.7. SYMBOVICKÝ ORIENTACE	22
3. PRAŽŠTÍ SYMFONIKOVÉ A VÝCHOVA MLADÉHO PUBLIKA	27
3.1. ÚVODNÍ ÚVOD	27
3.2. SYMFONICKÝ ORIENTACE	28
3.3. SYMFONICKÝ ORIENTACE	39
3.4. SYMFONICKÝ ORIENTACE	44
3.5. SYMFONICKÝ ORIENTACE	43
3.6. SYMFONICKÝ ORIENTACE	46
3.7. SYMFONICKÝ ORIENTACE	47
3.8. SYMFONICKÝ ORIENTACE	47
3.9. SYMFONICKÝ ORIENTACE	47
3.10. SYMFONICKÝ ORIENTACE	48
3.11. SYMFONICKÝ ORIENTACE	50
3.12. SYMFONICKÝ ORIENTACE	51
3.13. SYMFONICKÝ ORIENTACE	55
3.14. SYMFONICKÝ ORIENTACE	56
3.15. SYMFONICKÝ ORIENTACE	60
ZÁVĚR	62
RESUMÉ	64
PRAČENÍ A LITERATURA	65
PŘÍLOHY	68

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Pražští symfonikové a výchova mladého publika vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 23. 7. 2009

OBSAH

OBSAH	3
I. KONCERTY PRO DĚTI A MLÁDEŽ: POJMY A HISTORIE	6
1 HUDEBNÍ POPULARIZACE.....	6
2 KONCERTY PRO MLÁDEŽ	6
3 VÝCHOVNÝ KONCERT.....	7
II. SYMFONICKÝ ORCHESTR HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY FOK	11
1 HISTORIE ORCHESTRU	11
1.1 Založení orchestru.....	12
1.2 Válečné období.....	14
1.3 Poválečné období.....	15
1.4 Období 1952 - 1972	17
1.5 FOK jako instituce	19
1.6 1972 - současnost.....	22
III. PRAŽŠTÍ SYMFONIKOVÉ A VÝCHOVA MLADÉHO PUBLIKA	27
1 PÉČE O MLADÉ PUBLIKUM V POČÁTCÍCH ČINNOSTI ORCHESTRU	27
1.1 <i>Dopolední koncerty pro žáky pražských škol</i>	28
1.2 <i>Klub hudební mládeže při FOK</i>	39
2 PÉČE O MLADÉ PUBLIKUM V SOUČASNOSTI	44
2.1 <i>Koncerty pro školy</i>	45
2.2 <i>Nedělní rodinný cyklus symfonických koncertů</i>	46
2.3 <i>Koncerty pro rodiče s dětmi</i>	47
2.3.1 <i>Koncerty pro dětské publikum v Pražské komorní filharmonii</i>	47
2.3.2 <i>Příprava jednotlivých pořadů</i>	48
2.4 <i>Orchestr na dotek</i>	50
2.5 <i>Hudba na dotek</i>	51
3 HUDEBNÍ KLUB FÍK	58
3.1 <i>Česká Orffova společnost</i>	59
3.2 <i>Průběh jednotlivých setkání hudebního klubu Fík</i>	60
ZÁVĚR	62
RESUMÉ	64
PRAMENY A LITERATURA	65
PŘÍLOHY	68

ÚVOD

“Poslouchat hudbu bylo vzhledem k jejím počátkům vsutku více než pocta: bylo to privilegium, které bylo udělováno po úvaze. První koncerty ve vlastním slova smyslu, které byly dějinami řádně zaregistrovány, nebyly přístupny komukoliv. Byly to skutečné obřady pro zasvěcence a měly původně povahu náboženskou. Členy hudební společnosti v 16. století se lidé stávali podobným způsobem, jako když se ve středověku zapisovali do zbožných bratrstev...”

Jacques Chailley – 40 000 let hudby

Ačkoli dnešní společnost projevuje o hudbu značný zájem, význam návštěvy koncertů klasické hudby jakoby upadal a ztrácel svou prestiž. Všeobecným problémem snad všech orchestrů a hudebních pořadatelů na celém světě je nízká návštěvnost a „stárnutí publika“ (v angličtině bývá tento problém označováno jako „grey audience“). Hudba nás přímo pronásleduje na každém kroku a člověk se stává proti své vůli pasivním hudebním konzumentem. Působením trhu a médií je navíc vkus posluchače vystaven velkému tlaku.

Vážná hudba se nadto nepotýká pouze s ekonomickými problémy, ale v podstatě odporuje principům dnešní společnosti. Žijeme rychle a vyžadujeme tu nejvyšší kvalitu pokud možno hned a bez námahy. Ovšem kvalitní poslech hudby vedoucí k jejímu pochopení vyžaduje především náš čas, aktivitu, soustředění, emotivní vklad a nutí nás přemýšlet.

Nabídka koncertů je enormní – ne nadarmo se Praha honosí titulem „město kultury“. V České republice existuje nespočet profesionálních orchestrů. Jen za Prahu můžeme jmenovat několik z nejvýznamnějších: Česká filharmonie, Orchester Národního divadla, Symfonický orchestr Českého rozhlasu, orchestr Státní Opery Praha, Česká komorní filharmonie, Pražský komorní orchestr a v neposlední řadě Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK. Navzdory jakémusi přesycení hudebního života nacházejí v Praze uplatnění a své publikum i orchestry mladé, jakými je např. Pražská komorní filharmonie nebo Český symfonický národní orchestr.

Je zřejmé, že v dnešní době, kdy jsou mladí lidé zahlcováni nepřehledným množstvím možností využití volného času, musí každá instituce s méně populární náplní bojovat o své místo na slunci. V tak velké konkurenci, navíc v době celosvětové ekonomické krize, je velmi obtížné získat dostatek finančních prostředků k účinkování umělců světové špičky, zaujmout po stránce dramaturgické a vyprodat koncertní sál. Co tedy dělat? Smířit se s poloprázdnými sály? Je jediným řešením jejich naplnění komercializace a agresivní reklama?

Ve své práci se nechci zabývat ekonomickými problémy našich významných těles ani jejich reklamními kampaněmi k přilákání publika. Ráda bych se zde zaměřila na jejich působení směrem k mladým posluchačům. Neboť snad jednou z cest, jak dostat mladé lidi do koncertních síní, je si je „vychovat“. Jako objekt svého „zkoumání“ jsem si zvolila Pražské symfoniky, metropolitní orchestr hlavního města Prahy, v současné době takřka bojující o přežití. Mám to štěstí být v „zákulisi“ tohoto špičkového orchestru a vím o veškerém dění zde a každodenních problémech orchestru, muzikantů i managementu. Jaký však byl „FOK“ před 75 lety ve svých začátcích? Měli muzikanti snažší život, lepší postavení, nebo se historie nenápadně opakuje? Jakou má tradici v pořádání „výchovných koncertů“? A mají tyto koncerty žádaný účinek?

I. KONCERTY PRO DĚTI A MLÁDEŽ: POJMY A HISTORIE

---

1 Hudební popularizace

Provádění koncertů s průvodním slovem je jednou z forem „*hudební popularizace*“. Tento termín můžeme definovat jako soubor rozmanitých činností, jejichž úkolem je napomáhat prohloubení vztahu k hudbě co nejširší veřejnosti.

Historie popularizace hudby spadá zhruba do 18. století, kdy dalo období osvícenství vzniknout veřejnému hudebnímu životu, jehož se účastnila poměrně široká a nehomogenní posluchačská obec. Potřeba šíření umělecké činnosti si vyžádala zvýšenou obecnou úroveň informovanosti o hudbě a kultivaci společenské hudební zkušenosti. Hudebně historické a teoretické spisy té doby sloužily coby zdroj informací a prostředek vzdělání zainteresovaným zájemcům o hudbu.

Ve 20. století hudebně popularizační produkce začala mnohonásobně převyšovat odbornou muzikologickou činnost, a to především díky vzniku rozhlasu, filmu, gramofonového průmyslu a televize.

Coby příspěvek k problematice hudební výchovy byly u nás z teoretického hlediska popularizační otázky poprvé zvažovány ve spise Otakara Hostinského *O socialisaci umění* (Praha 1903). O popularizaci jako snaze zušlechtit vkus nejširších vrstev prostřednictvím uvádění hudby na mimoškolních akcích, koncertech, besedách apod. hovoří již *Pazdírkův hudební slovník naučný* pod heslem *Lidová výchova hudební* (sv.1, Brno 1929).

2 Koncerty pro mládež

Pojmem „*koncerty pro mládež*“ rozumíme všechny hudební produkce, které jsou svou dramaturgií, dobou konání a přiměřeným vstupným určené dětem a mládeži.

Myšlenka pořádat koncerty pro mladé posluchače není v žádném případě novinkou posledních let. Již roku 1876 bylo záměrem Richarda Wagnera umožnit mládeži bezplatný vstup na generální zkoušky Bayreuthského festivalu. Ve Velké Británii měly obrovský

úspěch koncerty pro mládež pořádané od roku 1923 Robertem Mayerem. Sám Mayer byl inspirován dětskými koncerty pořádanými v USA Walterem Damroschem. Podobné projekty se objevovaly také ve Švédsku, Francii, Belgii a jiných zemích. Velkým přínosem pro šíření hudby mezi mladé posluchače byl také vznik Mezinárodní organizace Hudební mládeže.¹

Legendou mezi hudebně vzdělávacími pořady vůbec bylo 53 programů pro mladé s názvem „Young People's Concerts with the New York Philharmonic“ Leonarda Bernsteina, které vznikly v letech 1958 – 1972. Ve všech těchto koncertních pořadech Bernstein prostřednictvím televizní obrazovky zasvěcoval diváky ve věku přibližně mezi osmým a osmnáctým rokem do různých tajů a „záhad“ hudby a představoval významné skladby a hudební skladatele. Vybrané scénáře Koncertů pro mladé publikum poté vyšly knižně. Kniha se stala bestsellerem a byla přeložena do mnoha světových jazyků. V českém překladu vyšla pod názvem *Leonard Bernstein: O hudbě - Koncerty pro mladé publikum* (Praha: NLN, 1996).

Předním popularizátorem vážné hudby u nás byl Václav Talich s Českou filharmonií,² další významnou osobností v tomto oboru byl František Blaha, jehož zlínské koncerty se těšily velké popularitě a staly se jakýmsi vzorem pro celou Českou republiku a bezesporu Ilja Hurník, který je známý především svými nahrávkami „Umění poslouchat hudbu“. Jako autory popularizačních publikací uvedme dále alespoň Jiřího Pilku a Lubomíra Dorůžku.

3 Výchovní koncert

Velmi často se setkáváme s pojmem „výchovní koncert“. Jedná se v podstatě o koncert školní, neboť na rozdíl od mimoškolního koncertu probíhá v době vyučování. Jeho dalším specifickým je obsah didaktické interakce, kdy moderátor, konferenciér nebo učitel zprostředkovává žákům aktivní styk s uměleckým dílem. Koncert by měl být navíc začleněn do rámce vyučování a tématicky navazovat na právě probíranou školní látku.

---

1 Viz kapitola Klub Hudební mládeže při FOK.

2 Zvukový záznam z koncertu pro mládež se zachoval na nahrávce Supraphonu z listopadu 1954. (<http://www.cfjunior.cz/index.php?page=clanky-sefdirigenti&id=74>)

Pojem výchovný koncert je sice hojně užíván odborníky, ale při komunikaci s dětmi a mládeží bychom se ho měli vyvarovat, neboť automaticky vzbuzuje odpor mladých ke všemu, co je má nějakým způsobem vychovávat.

Problematice koncertů pro mládež se věnoval velmi podrobně Václav Drábek ve své publikaci ABC výchovných koncertů z roku 1987, která s určitými změnami vyšla podruhé v roce 1992 pod názvem Popularizace hudby. Ve stručnosti se podívejme, jak Václav Drábek popsal přípravu a základní charakteristiky koncertů pro děti a mládež.

Cíl k dosažení pozitivních výsledků v takovémto hudebně vzdělávacím procesu viděl autor v nutnosti vytvoření důkladně promyšlené dlouhodobé koncepční dramaturgie, která by byla určena pro všechny věkové kategorie tak, aby bylo zajištěno postupné zvyšování úrovně poslechových schopností žáků. Václav Drábek vytvořil možný tématický plán výchovných koncertů, který rozdělil do sedmi věkových kategorií. Pro každou kategorii určil tématický okruh učiva, didaktický cíl, možnosti interpretace daných skladeb, vhodné formy a druhy hudby, které mohly být případně doplněny o portréty skladatelů.³

Dále zde definoval **tři základní typy výchovných koncertů:**

- *koncerty s výkladem* - s průvodním slovem či hudební besedy, které je možné organizovat pouze pro méně početné obecnstvo, protože je zde důležitý osobní kontakt moderátora besedy s účastníky.
- *komponované pořady* - hudba v kombinaci nejen se slovem, ale i s jinými druhy umění (jedná se o nejnáročnější způsob, velmi důležité je v takovém pořadu zachování vůdčího postavení hudby).
- *hudebně dramatické žánry*

Základem programové koncepce je podle Drábka volba námětu, který by se měl stanovit v závislosti na školních osnovách. Poté následuje vypracování osnovy scénáře, přičemž se již pevně stanoví typ výchovného koncertu.

---

3 Podrobný popis plánu je tabulkově zpracován v Popularizaci hudby 1992, s. 40 – 42.

Skladby se vybírají a řadí podle cílové skupiny, pro kterou je pořad určen. Dramaturg se snaží o vytvoření atraktivního, výrazově kontrastního pořadu s přiměřenou délkou jednotlivých ukázek. „Pestrost a gradace programu by měla být tím větší, čím mladší je publikum“ (V. Drábek: Popularizace hudby, s. 46). Při jeho kompozici se dále musí dbát na to, aby měl gradaci a spád. Program lze rozdělit na tři části - úvod, vrchol a zakončení, přičemž záleží na dramaturgovi, kde bude celkové těžiště pořadu.

Při koncertech pro děti a mládež je velký důraz kladen na průvodní slovo, které plní současně funkci výkladovou, spojovací a aktivizační. Moderátor (popularizátor) posluchačům při výkladu sděluje pouze nejdůležitější fakta a soustředí jejich pozornost na nejvýraznější vlastnosti skladby, neboť jak napsal Ilja Hurník: „Kdyby popularizátor zoologie měl před sebou posluchače, nemajícího o zvířatech ani ponětí, řekne: ‚Savci běhají, ptáci létají, ryby plavou.‘ Kdyby podotkl, že ovšem někteří savci i plavou, někteří ptáci nelátají, zatímco jisté ryby ano, neřekne nic. Byl by sice přesnější co zoolog, ale jako popularizátor by selhal. Popularizace je umění vidět myš a přehlédnout velrybu, protože velryba má tu politováníhodnou vlastnost, že ač savec, neběhá.“⁴ Do komplikovanějších rozborů se můžeme pouštět tedy pouze v případě, kdy lze předpokládat, že obecenstvo je již dostatečně zkušené pro zpracování takových informací. Pokud je moderátor schopen posluchače aktivně zapojit do výkladu, zvýší tím jejich zájem o celý pořad. Účinné prostředky pro aktivizaci pozornosti lze rozdělit na verbální (řečnické otázky), hudební (zpěv), hudebně pohybové (vytleskávání rytmu) a soutěže.

Děti jsou velmi citlivé, vnímavé a nekompromisní ve svém hodnocení, proto je úkolem moderátora i interpreta nabízet jen to nejlepší a nejhodnotnější. Interpret má svým výkonem příležitost „ovlivňovat vkus mladých návštěvníků a pěstovat v nich úctu k odpovědné umělecké práci“ (V. Drábek: Popularizace hudby, s. 61), čemuž by mělo odpovídat jeho celkové vystupování i oděv.

Část Drábkovy publikace je věnována oblasti, která se týká přípravy, hodnocení a následného využití koncertu ve škole, tedy úkoly každého pedagoga hudební výchovy. Neboť pro efektivní vliv výchovných koncertů na děti a mládež je nezbytná spolupráce se školami.

---

4 Hurník, I. Vidět myš a přehlédnout velrybu. Dostupný z www.vesmir.cz/soubory/1999_V_106-109.pdf.

Václav Drábek popsal výstižně tři fáze činností, které by měl učitel během výuky hudební výchovy splnit:

1) úvod

- a) motivace k návštěvě koncertu, seznámení s programem a interprety, poučení o chování na koncertě
- b) poslech hudby a hudební činnosti (přehrávka a rozbor skladeb zařazených do programu koncertu ve spojení s vokálně instrumentálními a pohybovými činnostmi, nácvik písní apod.)

2) návštěva koncertu

- 3) využití koncertu (beseda učitele s žáky, vysvětlení nejasností, hodnocení koncertu, opakovaný poslech vybraných skladeb).

II. SYMFONICKÝ ORCHESTR HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY FOK

V brožuře k 70. výročí Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK vzpomíná na svou spolupráci s orchestrem klavírista Ivan Moravec takto: „Vzpomínám s radostí na svá občasná vystoupení s orchestrem FOK, na své první koncerty s Dr. Václavem Smetáčkem i mladým Serge Baudo i na éru Jiřího Bělohlávka. Orchester měl vždy řadu vynikajících hráčů, s nimiž mne spojovalo přátelství i stejné ideály.

Vždy jsem považoval FOK za výborný soubor, a co bylo pro mne stejně důležité, za orchestr ‚hodný‘, lidský a velmi přátelský.“

1 Historie orchestru

Na přelomu dvacátých a třicátých let propukla celosvětová hospodářská krize. V té době působil v Praze jediný stálý profesionální orchestr – Česká filharmonie. Kromě tohoto orchestru mohli hudebníci najít stálé angažmá v orchestru Národního divadla a nebo později v rozhlasovém hudebním tělese. Desítky mladých a kvalitních umělců po ukončení náročného odborného vzdělání jen marně hledaly stálé uplatnění v hudebním životě. Dalším problémem byl i zrod zvukového záznamu a nástup zvukového filmu – např. v roce 1929 bylo z němých kin propuštěno na pět set hudebníků.⁵

Nezaměstnaní instrumentalisté hledali bez úspěchu východisko z tíživé sociální situace nejčastěji zakládáním nových orchestrů, které však neměly dlouhého trvání, neboť veškeré hudební instituce musely neustále zápasit s finančními problémy. Důsledky hospodářské krize se logicky netýkaly jen hudebníků, ale veškerého obyvatelstva a tím pádem rapidně klesala návštěvnost koncertů. Ve snaze o znovuzaplnění koncertních sál zvaly pak hudební agentury k účinkování špičkové zahraniční umělce.

V letech 1930 – 1947 existoval v Praze Klub orchestrálních umělců, jehož ideou a snahou bylo zajištění příznivých sociálních podmínek profesionálních hudebníků. Bohužel se však Klub zaměřil pouze na ochranu sociálního postavení hráčů ze tří již fungujících orchestrů (Česká filharmonie, orchestr Národního divadla a orchestr Československého rozhlasu), nikoli však na řešení otázky nezaměstnanosti.

---

⁵ První zvukový film byl v Praze uveden 13. srpna 1929.

1.1 Založení orchestru

Za tohoto kritického období - v době vrcholící krize, byla na podzim roku 1934 dirigentem a organizátorem Rudolfem Pekárkem⁶ iniciována schůzka přibližně dvaceti profesionálních hudebníků v tzv. Kmochově restauraci u Divadla na Vinohradech. Rudolf Pekárek zde představil svou jasnou koncepci pro vznik nového orchestru - předně chtěl využít práce pro rozvíjející se zvukový průmysl a zaměřit se na natáčení hudby k filmům. Aby se nově vzniklý orchestr věnoval samostatné koncertní činnosti bylo v daných podmínkách téměř nereálné, a proto další možnost příjmu shledával Pekárek ve spolupráci s operním divadlem. Z této trojkombinace (film, opera a koncert) byla odvozena i stále živá zkratka orchestru - FOK. Návrh byl přijat s nadšením, a tak byl roku 1934⁷ založen nový orchestr, do jehož čela byl jednomyslně postaven právě Rudolf Pekárek.

Orchestr byl sestavený převážně z absolventů konzervatoří a vojenských hudebních škol a původně měl jen 25 členů (5 primů, 2 sekundy, 2 violy, 2 violoncella, kontrabas, flétna, hoboj, 2 klarinety, 2 lesní rohy, 2 trubky, trombon, harfa, bicí nástroje a klavír). V prvním roce existence byla hlavním zdrojem příjmů práce v rozhlase, který tehdy musel pokrývat značnou část vysílacího času živou hudbou přenášenou přímo ze studia. Vůbec poprvé vystoupil orchestr v přímém přenosu 29. prosince 1934 v pořadu s názvem *Koncert salonního orchestru Rudolfa Pekárka*. Na programu byly skladby J. Fučíka, J. Kumoka, J. Stelibského, F. A. Tichého aj. Orchestr FOK natáčel převážně skladby z okruhu tzv. salonní hudby a vyššího populáru. K natáčení drobných skladeb symfonického typu pak býval přizván jen pozvolna. Byl proto nazýván různě: *Salonní orchestr FOK*, *Pekárkův salonní orchestr*, nebo jen jako *Orchestr FOK*. Práce v orchestru byla nesmírně namáhavá a vyčerpávající. Často až desetihodinové živé vysílání vedlo mnohé členy k vyhledání méně náročných a především existenčně lépe zajištěných míst v jiných institucích.

---

6 Rudolf Pekárek (1900-1974) působil v orchestru FOK do roku 1942, kdy byl uvězněn v koncentračním táboře. Z Osvětimi se mu podařilo uprchnout a dostal se k jednotkám Rudé armády. Po smrti Víta Nejedlého se stal vedoucím Armádního uměleckého souboru (AUS). S tímto souborem se vrátil do Prahy a k FOK, kde se stal Smetáčkovým asistentem a provozním vedoucím orchestru. Roku 1948 emigroval do Austrálie.

7 Přesné datum založení není známo, protože archiv orchestru shořel za druhé světové války v bytě hoboisty Josefa Shejbala.

K filmové hudbě se FOK dostal až ve druhém roce své existence (1935), zato byl pak jeho podíl na nahrávání hudby ke krátkým i celovečerním filmům značný.⁸

Dalším zdrojem příjmů bylo natáčení na gramofonové desky (pro tehdejší společnosti Esta a Ultraphon). S operou FOK spolupracoval jen velmi zřídka a pravidelná koncertní činnost se mohla začít rozvíjet teprve od počátku čtyřicátých let, kdy se orchestr dostal k provozování závažných orchestrálních děl. Pekárek si byl vědom svých dirigentských možností a proto se soustředil především na organizační zabezpečení práce orchestru. Dirigoval převážně jen hudbu zábavnou a tzv. salonní, pro interpretaci náročnějších partitur pak předával taktovku dirigentským hostům – nejčastěji Václavu Smetáčkov⁹, dále pak Otakaru Paříkovi, Išovi Krejčímu aj.

První veřejný koncert FOK se uskutečnil ve výstavní síni Mánes 25. března 1936 pod vedením tehdy mladého Václava Smetáčka. Na programu byly soudobé skladby české avantgardy (J. Ježek, I. Krejčí, P. Bořkovec, F. Bartoš, B. Martinů).¹⁰ 30. dubna 1937 vstoupil orchestr FOK poprvé do sálu, který se později stal dějištěm jeho koncertů a zůstal sídlem orchestru až do dnešní doby: do Smetanovy síně Obecního domu.¹¹ Od roku 1939 zde začal pořádat pravidelná nedělní matiné, při nichž byla na pořadu česká a světová hudba. V této době stál před hudebníky nelehký úkol získání vlastního nového publika. Repertoár orchestru směřoval zprvu od skladeb populárního ražení k náročnějšímu repertoáru a postupně zvyšoval umělecké požadavky. Tak si FOK vychovával své první publikum a splnil si svůj hlavní vytyčený cíl - pořádat pravidelné živé koncerty.

---

8 V roce 1935 se FOK podílel na hudebním ozvučení osmnácti filmů z celkové roční produkce dvacetipěti filmů. V roce 1936 to bylo natáčení hudby k čtyřiadvaceti filmům z celkového počtu dvacet sedm. Během let 1935-1942 byla orchestrem FOK natočena hudba k 212 filmům, přičemž celková produkce těchto osmi let čítala 234 filmových snímků. Orchester FOK byl prakticky předchůdcem později vzniklého Filmového symfonického orchestru (FISYO), který byl založen roku 1943 a fungoval do konce devadesátých let.

9 Dr. Václav Smetáček (1906-1986) vystudoval hoboj, skladbu a dirigování na Pražské konzervatoři. Na filosofické fakultě UK vystudoval hudební vědu a estetiku. V roce 1928 založil Pražské dechové kvinteto. V letech 1930-1933 působil jako hoboista v České filharmonii. Byl dirigentem Radiojournalu a v letech 1940-1946 byl sbormistrem pražského Hlaholu. Celou svou další dirigentskou kariéru spojil s orchestrem FOK (šéfdirigent v letech 1942-1972), s kterým pravidelně spolupracoval i po odchodu do důchodu až do roku 1985. Poprvé řídil orchestr FOK již 27. července 1935.

10 „...orchestr FOK (Film, Opera, Koncert), známý z radia, dal své nejlepší díly obětavě do služeb nesnadných a nevděčných skladeb soudobých skladatelů a našel v dru Smetáčkov⁹ obětavého vůdce...” (Tempo 15, 1935-36, č.13, s. 151).

11 Šlo o koncert pořádaný spolkem “Opora domova” jako dobročinná akce.

V roce 1938 se Rudolf Pekárek pokusil vyřešit právní postavení a existenční zajištění orchestru tím, že inicioval zřízení Spolku FOK. Sám se stal jeho jednatelem a v čele stáli představitelé ministerstva.¹²

Spolehlivých dokladů o činnosti orchestru FOK v jeho začátcích není mnoho, avšak z dochovaných materiálů lze vyvodit, že těleso prokázalo ve svých prvních pěti letech fungování dostatečnou životaschopnost a jeho členové se ani při vědomí tíživé existenční nejistoty a pod náporom intenzivní práce nevzdali.

1.2 Válečné období

Nacistická okupace Československé republiky však přinesla další mimořádně obtížné období. V kulturním dění bylo díky cenzurním opatřením potlačováno vše, co mohlo podporovat vlastenecké citění. Tím se však právě kultura a hudba zejména staly nejučinnějším prostředkem k probouzení národního vědomí a jejich význam pro celou českou veřejnost velmi výrazně vzrostl. Proto i programy válečných let byly sestavovány tak, aby evokovaly vlastenecké citění. Každé provedení děl Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany se stalo národní slavností. Zejména Smetanova *Má vlast* byla interpretována během okupace několikrát. Pro dobu okupace je příznačné, že tento cyklus symfonických básní nemohl být vždy hrán celý. Další omezení se týkala zákazu interpretace děl autorů, kteří pocházeli ze zneprátelených zemí hitlerovské Třetí říše. Navzdory této nepřející době byla dramaturgie orchestru poměrně pestrá a směřovala k vyšším uměleckým cílům. Hrála se díla světových autorů (Bach, Beethoven, Wagner, Schubert, Chopin nebo Brahms).

Orchestr byl vytížen, musel si sám na sebe vydělat a stávalo se, že někdy pauzy k nastudování nových partů mezi jednotlivými koncerty nečinily ani dva dny. Plnit tak náročné úkoly bylo obtížné i v klidných dobách běžného života, natož pak za doby okupace, kdy každý umělecký čin byl ohrožen nacistickou perzekucí.

Na počátku roku 1942 odvěkla hitlerovská okupační správa do koncentračního tábora Rudolfa Pekárka. V květnu téhož roku byl do čela orchestru jako šéfdirigent, umělecký i organizační vedoucí postaven Václav Smetáček, který s orchestrem spolupracoval jako externista pravidelně od samého počátku. Smetáčkův první půlrok byl ve znamení relativně bohaté činnosti. Avšak celý další vývoj byl negativně poznamenán

---

¹² Spolek existoval do roku 1947.

dalším zásahem okupační správy: celý orchestr byl „totálně nasazen“ do pražské německé operety. Tím bylo samostatné koncertní působení orchestru FOK velmi omezeno, neboť záviselo především na benevolenci německého intendanta. Přesto se podařilo místo plánované řady abonentních koncertů prosadit alespoň několik koncertů ročně, především ze skladeb B. Smetany, A. Dvořáka, J. B. Foerstera. V posledních měsících války, v roce 1944, došlo k uzavření uměleckých institucí a divadel a všichni členové orchestru byli převedeni na manuální práci v podniku Ostmark Werke ve Kbelích u Prahy.

1.3 Poválečné období

Bezprostředně po osvobození Československa hrál orchestr FOK 19. května 1945 na koncertě ve Smetanově síni skladby ruských a českých autorů k počtě osvoboditelů. V čele obnoveného Spolku FOK, později přejmenovaného na Družstvo, opět stanul vedle Václava Smetáčka Rudolf Pekárek v roli správního ředitele a druhého dirigenta. Současně začali odboroví představitelé orchestru usilovat o zařazení tělesa do svazku hlavního města, což by jeho členům přineslo elementární existenční jistotu. Jednání s funkcionáři radnice ale skončilo neúspěšně.

Značná část orchestru FOK odešla do jiných těles, zvláště pak do České filharmonie a nově otevřeného Divadla 5. května (dnes Státní opera Praha). Zde našli hudebníci mnohem pevnější existenční zázemí a výraznější umělecké uspokojení.¹³ Na jejich místa přicházeli převážně posluchači posledních ročníků Pražské konzervatoře, kteří současně dokončovali studia na znovuotevřeném ústavu.

Základem činnosti orchestru bylo především účinkování v rozhlase, jemuž byly podle obnovené smlouvy věnovány čtyři dny v týdnu, zkouškám na koncerty pak zbývající dva dny. V praxi to znamenalo, že téměř každý den byly dvě vysílací frekvence. Na rozhlasovou spolupráci vzpomínají pamětníci se značnou dávkou nostalgie. Jednalo se o živé vysílání, jehož náplní byly především operní a operetní přede hry, árie, dueta a baletní hudba. Provedení obvykle řídili rozhlasoví dirigenti František Dyk a Vlastislav Antonín Vipler. Hodinovému vysílání zpravidla předcházela tříhodinová zkouška, jejíž značnou část však vyplnilo vyhledávání příslušných čísel v partech celých oper i operet. Mnohdy nebylo možno v časové tísní ani nazkoušet všechny skladby a členové orchestru

---

¹³ Jen v průběhu roku 1945 odešlo z orchestru na padesát členů. Ze všech 25 původních členů pouze dva, houslista Alexander Kissiakov a fagotista Antonín Mikulec, zůstali věrni orchestru až do odchodu do důchodu.

tak byli vystaveni značnému psychickému tlaku. Kdo neměl přirozené nadání ke hře z listu si obvykle brzy dobrovolně vyhledával klidnější zaměstnání.

Již pro koncertní sezónu 1945-46 byl vypsán abonentní cyklus koncertů. Orchester měl v té době 50 stálých členů a do stavu 65 až 70 hráčů byl doplňován výpomocemi. Dramaturgii připravoval Václav Smetáček především ze skladeb klasického a romantického období (Gluck, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Liszt, Chopin, Musorgskij, Čajkovskij, Brahms, Dvořák, Smetana, Fibich aj.), ale vybíral i díla 20. století (Mahler, Kodály, Stravinskij, Prokofjev, Šostakovič, Roussel, Novák, Suk, Ostrčil, Janáček, Martinů). Smetáček byl známým propagátorem skladeb českých soudobých autorů (Axman, Suchoň, Kvapil, Moyzes, Kapr, Hlobil, Hába, Husa aj.). Kromě domácích sólistů se mu dařilo zvat ke spolupráci s orchestrem FOK i významné zahraniční hosty.

V roce 1946 nastoupil jako první koncertní mistr teprve dvaadvacetiletý houslový virtuos Bruno Bělčík (1924- 1989), který se vedle Václava Smetáčka stal vůdčí osobností celého orchestru. Zakrátko získal značný respekt všech kolegů a velmi brzy se mu podařilo vytvořit z individualit u prvních i druhých houslí jednotné skupiny, které se později na zahraničních zájezdech dočkaly obdivných kritik. Při své funkci měl jen nepatrné služební úlevy a přesto s orchestrem často vystupoval jako sólista s rozsáhlým repertoárem (Dvořák, Čajkovskij, Suk, Beethoven, Chačaturjan, Saint-Saëns, atd.).

V roce 1947 se orchestr FOK prezentoval na druhém ročníku festivalu Pražské jaro. Postupně se stal natrvalo součástí festivalového dění a účast na Pražském jaru zvýšila sebevědomí tělesa. Vzhledem k náročnosti festivalového programu, který byl určován vedením festivalu po dohodě s vedením orchestru, se zvyšovaly i nároky na úroveň interpretace. K hostování byli zváni špičkoví dirigenti a sólisté, které si jako reprezentativní, státem podporovaný festival, mohlo Pražské jaro dovolit v podstatně větší míře nežli samotný orchestr. V rámci festivalu doprovázel orchestr rovněž koncerty laureátů prestižní soutěže, z nichž mnozí právě v Praze odstartovali svou budoucí uměleckou kariéru.

1.4 Období 1952 - 1972

Jedním z nejvýznamnějších předělů v historii orchestru FOK se stal 1. leden 1952. Tímto datem se z orchestru stala instituce s názvem Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK¹⁴, která byla organizačně začleněna do svazku městem financovaných kulturních zařízení. Díky tomu získali členové orchestru existenční jistotu a hráčské obsazení tělesa se stabilizovalo. Profesionalizovala se rovněž správní, provozní a administrativní složka instituce. Počet hráčů se zvýšil na 82, v roce 1963 na 98 a postupně dospěl až ke stavu 110 až 115 stálých členů.¹⁵

Václav Smetáček už nebyl jediným dirigentem. Od srpna 1952 převzal část jeho povinností Štěpán Koníček¹⁶ a od roku 1954 byl Smetáčkovým asistentem Jindřich Rohan¹⁷, který s Pražskými symfoniky spojil celou svou uměleckou dráhu. Na místo Štěpána Koníčka přišel v roce 1955 Václav Neumann¹⁸, po jehož odchodu do Lipska

---

14 Oficiální název orchestru nebyl příliš praktický, užívaly se proto i jeho další kratší varianty: např. Pražští symfonikové, Pražský symfonický orchestr. Toto zjednodušení bylo nezbytné především pro budoucí účinkování orchestru v zahraničí, kde se proslavil pod jménem Prager Symphoniker a Prague Symphony Orchestra.

15 V současné době (koncertní sezóna 2009/2010) má Symfonický orchestr hl. m. Prahy 113 stálých členů.

16 PhDr. Štěpán Koníček (1958-2006) vystudoval hudební vědu na UK a dirigování a skladbu na HAMU. Projevil se jako velmi talentovaný umělec, který však v orchestru nenalezl příliš uplatnění. K samostatnému řízení měl málo příležitostí, obvykle jen chvíli při zkouškách. Jako velmi zdatný klavírista obstarával v orchestru hru na klávesové nástroje. Na pódiu vystupoval s taktovkou hlavně při výchovných koncertech pro mládež nebo občas při zájezdech do českých měst, a proto odešel po čtyřech letech do Filmového symfonického orchestru. Zde prokázal svůj znamenitý cit pro zvláštní práci založenou především na přesných časových úsecích. Uplatnil se také jako autor filmové hudby.

17 Jindřich Rohan (1919-1978) vystudoval dirigování na konzervatoři a HAMU. Soukromě studoval u Václava Talicha. V letech 1950-1954 byl šéfdirigentem orchestru AUS. Do orchestru FOK přišel již v roce 1954, nejprve jako dirigent – asistent, později jako druhý dirigent a v letech 1976 a 1977 se stal zastupujícím šéfdirigentem. V této funkci setrval sice krátce, avšak jeho práce byla pro orchestr obrovským přínosem, neboť své zkušenosti v dirigování získával s předními světovými orchestry. Patřil k hostujícím dirigentům lipského rozhlasu, působil jako hlavní dirigent v Národním symfonickém orchestru na Islandě a mimo jiné dirigoval i japonský orchestr Yomiuri Symphony Orchestra v Tokiu. V orchestru FOK pracoval s krátkými přestávkami přes dvacet let až do své předčasné smrti. Na zahraničních zájezdech s orchestrem FOK dosáhl významných úspěchů (USA, Anglie, Island, Itálie, Norsko, Japonsko). Byl velmi uznávaný jako oddaný interpret soudobé české hudby.

18 Václav Neumann (1920-1995) studoval housle a dirigování na Pražské konzervatoři. Byl spoluzakladatelem a violistou Smetanova kvarteta. Podílel se společně s Dr. Václavem Smetáčkem na formování Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK v letech 1956 – 1963. Byl pro orchestr významným přínosem. Svá pojetí sice stavěl na odlišných základech nežli Dr. Smetáček, avšak pomáhal spoluvytvářet osobitou uměleckou tvář orchestru. Na rozdíl od Smetáčkových prvotních požadavků dokonalé techniky a souhry věnoval více času umělecké náplni interpretovaných skladeb. Díky němu FOK vykročil na evropskou hudební scénu, což bylo jeho nespornou zásluhou. Za dobu, kdy působil v orchestru FOK, natočil řadu skvělých nahrávek, například Gershwinaův Klavírní koncert nebo Beethovenovu 8. symfonii F dur.

zastával v letech 1964-1967 pozici druhého dirigenta FOK Zdeněk Košler¹⁹. Toto období uzavřel svým krátkým působením u Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK Zdeněk Mácal.²⁰

V letech 1952-1968 si Orchester FOK získával stále významnější postavení a to nejen v Praze, ale v celém českém hudebním životě. Obstál v konkurenci České filharmonie a Symfonického orchestru Československého rozhlasu. Dramaturgie byla přizpůsobena potřebám lidového publika a orchestr si získal své vlastní obecenstvo. Repertoár obsahoval skladby širokého slohového rozpětí a jeho neopomenutelnou součástí bylo provádění děl současných českých autorů. Orchester FOK byl obecně oceňován pro pohotovost při přípravě, neboť mnoho úkolů, jimiž byl zahrnován, vyžadovalo maximální rychlost práce a přizpůsobivost různorodým požadavkům.

Významným Smetáčkovým počinem byla realizace historicky prvního zahraničního zájezdu Orchestru FOK do Polska, který se uskutečnil v roce 1957. Po tomto turné následovaly úspěšné zájezdy do Itálie, Rumunska a tehdejší Německé demokratické republiky. Postupně pronikal orchestr do většiny evropských zemí i zámoří. První zájezd do USA se uskutečnil v roce 1969 a orchestr sklízel skvělé kritiky. 26. února 1972 reagoval na koncert v rámci druhého zájezdu do USA kritik H. Schönberg v New York Times takto: „Nejproslulejším z pěti pražských symfonických orchestrů je Česká filharmonie, ale orchestr Pražských symfoniků snese s touto slavnou filharmonií přímé srovnání. Je to těleso nejvyššího mezinárodního standardu [...] má bohatý a lahodný zvuk, sametové smyčce, dřevěné dechové nástroje hrají ‚à la français‘, jejich pružný, poddajný a lehký zvuk nápadně kontrastuje s pevným zvukem německých a amerických orchestrů,

---

19 Zdeněk Košler (1928-1995) byl stálým dirigentem FOK v letech 1964 – 1967. Imponoval především pečlivou osobní přípravou, neomylnou pamětí a dokonalým sluchem. Při jeho koncertech panovala na pódiu mimořádná pohoda a klid, neboť byl vždy spolehlivou zárukou dokonalého provedení. Mimo orchestru FOK často řídil Českou filharmonii, Slovenskou filharmonii a jako operní dirigent působil v Národním divadle, v operních souborech v Ostravě, Olomouci, Bratislavě nebo v berlínské Komické opeře. Vynikající postavení měl i na mezinárodní scéně, každoročně hostoval v Japonsku. S orchestrem FOK digitálně nahrál houslové koncerty A. Dvořáka a M. Brucha pro japonskou firmu JVC.

20 Zdeněk Mácal (*1936) studoval na brněnské konzervatoři hru na klavír a na bicí nástroje. Ve studiu dirigování dále pokračoval na JAMU. Po vítězství v dirigentské soutěži v Besanconu (1965) a získání 3. ceny v New Yorku v soutěži Dimitrije Mitropoulose (1966) působil v Olomouci jako dirigent Moravské filharmonie. V sezóně 1967-1968 byl dirigentem Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK. Na podzim roku 1968 odešel do exilu, postupně působil v Kolíně nad Rýnem, Hannoveru, Sidney, Milwaukee, Chicagu a v letech 1993-2002 byl šéfdirigentem Symfonického orchestru v New Jersey. Do Čech se vrátil jednotlivými vystoupeními po roce 1990. V sezónách 2001-2002 a 2002-2003 byl vedle Serge Bauda hlavním, respektive prvním dirigentem FOK, než v sezóně 2003-2004 převzal post šéfdirigenta České filharmonie.

žest'ová skupina zní zvučně a spolehlivě“.

Kromě koncertní činnosti v Praze a zahraničních zájezdů zvládal orchestr poměrně velký rozsah práce. Vyjížděl koncertovat mimo Prahu do kulturních center oblastních měst, pořádal výchovné koncerty a v duchu dobové ideologie zprostředkovával hudební zážitky posluchačům v pražských továrnách a závodech.

Rozsáhlá byla činnost orchestru v rámci hudebního festivalu Pražské jaro a nahrávací činnost. To vše umožňovalo rozšiřovat spolupráci se zahraničními umělci.

Rok 1972 zastihl orchestr ve vrcholné umělecké formě. Šéfdirigent Václav Smetáček ho přivedl k úrovni, v níž se do českého hudebního života vřadil úspěšně po bok České filharmonie, které dokázal zdárně konkurovat.²¹ 31. května 1972, tedy po celých třiceti letech se rozhodl Smetáček z funkce šéfdirigenta odejít, čímž se uzavřela další vývojová etapa Pražských symfoniků.

1.5 FOK jako instituce

Organizačně byly koncerty orchestru zajišťovány z větší části tzv. „administrací koncertů FOK“, která byla vedena zkušeným koncertním jednatelem Františkem Borovcem.

Počátkem 60. let se začala činnost orchestru transformovat a směřovala ke vzniku instituce, která by pod svou hlavičkou shromažďovala další soubory a umělce. Zároveň měla být k Symfonickému orchestru hl. m. Prahy FOK přičleněna pořadatelská agentura. Ta byla pod názvem *Koncertní jednatelství FOK* zřízena 1. ledna 1962 a stala se prakticky hlavním pražským pořadatelem komorních a sólistických koncertů.²² ²³ Koncertní jednatelství pořádalo ročně až 350 koncertů. Vznikly koncertní cykly jako *Světová klavírní*

---

21 Symfonický orchestr Československého rozhlasu v té době stagnoval a tudíž pro FOK nepředstavoval konkurenci.

22 Jednatelství vzniklo přechodem pořadatelského útvaru tehdejšího Kulturního a společenského střediska Obecní dům (pozdější Pražské kulturní středisko). Abonentní cykly koncertů však měly již několikaletou tradici z doby činnosti Koncertního jednatelství HAÚ (Hudební artistické ústředny) a později Koncertního střediska MDO (Městského domu osvěty).

23 Koncerty v Praze pořádala tehdy rovněž Česká filharmonie a další menší pořadatelé (Pražská konzervatoř, HAMU, Svaz českých skladatelů aj.). Nejvýznamnější postavení, a to především vzhledem k zahraničí a importu i exportu umělců, měla agentura Pragokonzert, jejíž činnost však byla řízena Ústředním výborem Komunistické strany a z toho důvodu byla do velké míry „politicky zatížena“.

tvorba, *Jarní a Podzimní varhanní cyklus, Obrazy a hudba, Velký komorní cyklus* nebo projekt *Dopoledních koncertů pro žáky pražských škol*. Většinu těchto cyklů provozuje Koncertní jednatelství FOK dodnes.

Veškeré kulturní dění v Praze a činnost koncertního jednatelství FOK a Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK byly dokumentovány v měsíčníku *Koncertní život*²⁴

Významnou, a dá se říci legendární postavou Koncertního jednatelství byl Milan Zdražil²⁵, který byl ve funkci vedoucího od roku 1963. Rozsah činnosti Koncertního jednatelství FOK se zvyšoval. V sedmdesátých a osmdesátých letech pořádala tato instituce až třicet koncertů v měsíci a navíc rozšířila svůj okruh působnosti na další větší tělesa – včetně orchestrálních těles mimopražských nebo zahraničních. Jak píše Jiří Pilka ve svém příspěvku do Harmonie k 70. výročí FOK: „Milan Zdražil ozvučil celou Prahu: baziliku sv. Jiří, galerie, Bertramku, chrám sv. Víta, baziliku sv. Jakuba, kostel sv. Šimona a Judy, Jízdárnu Pražského hradu, Valdštejnský palác, Zrcadlovou síň Klementina, schody Národního muzea, zahradu na Maltézském náměstí apod.

FOK a jeho agentura přivedly do Prahy celou řadu světových virtuosů. Mám na mysli nejprve hostující umělce, kteří jsou ozdobou každého programu. Vynikající sólisty si může dovolit pozvat jen vynikající orchestr. Připomenu několik jmen z poválečné doby: Peter Schreier, Garrick Ohlsson, Henryk Szeryng, Anne-Sophie Mutter, David Oistrach, Svjatoslav Richter, Isaac Stern, Arthur Rubinstein, Mischa Maisky, Arturo Benedetti-Michelangeli.

Z domácích interpretů se orchestr mohl pyšnit Rudolfem Firkušným, Ivanem Moravcem, Zuzanou Růžičkovou, Janem Panenkou, Josefem Páleníčkem, Františkem Rauchem, Borisem Krajným, Josefem Sukem, Václavem Snítilem, Sašou Večtomovem,

---

24 Měsíčník *Koncertní život* začal být vydáván počínaje sezónou 1958/1959 tehdejším Koncertním střediskem Městského domu osvěty. Od poloviny 60. let bylo toto periodikum vydáváno Koncertním jednatelstvím FOK. Byly v něm soustředěny programy a výkladové texty ke koncertům v běžném měsíci. Vycházel jedenáctkrát do roka a představuje důležitý zdroj informací o koncertní činnosti FOK a hudebním životě v Praze vůbec.

25 Jiří Pilka vzpomíná na osobnost Milana Zdražila ve svých vzpomínkách: „Svéráznou osobností byl Milan Zdražil, vedoucí Koncertní agentury FOK. Do práce chodil zásadně až kolem desáté hodiny, zůstával však většinou do noci, protože denně sledoval naše i cizí koncerty. Ovládal jazyky, měl osobní šarm, účinkující si ho vážili a byl vítaným hostem i na ambasádách. Ve své kanceláři doslova „zarůstal“ tiskovinami, v nichž však vždycky našel potřebnou informaci, třeba i o koncertech pořádaných před deseti lety. Byl to velice milý, hodný člověk a vzácný odborník.“ (FOKUS, č. 4 - duben 2008, str. 10.)

Josefem Chuchrem, Jiřím Bártou, Martou Krásovou, Marií Tauberovou, Beno Blachutem, Eduardem Hakenem, Dagmar Peckovou, Ivanem Kusnjerem a mnoha dalšími.²⁶

Na určitou dobu se stal orchestr domovským přístavem různých souborů a sólistů. Postupně byli v úvazku FOK například houslisté Václav Hudeček, Ivan Štraus, Ivan Ženatý, Čeněk Pavlík, klavíristé Mirka Pokorná, Emil Leichner, violoncellista Stanislav Apolín, violista Lubomír Malý. Zcela neobvyklý byl počet souborů: Kvarteto města Prahy, Kocianovo kvarteto, Doležalovo kvarteto, Foerstrovo trio, Collegium musicum Pragense, Pražští komorní sólisté, Corni di Praga, Musica da camera Praga, Sukův komorní orchestr, Pražský mužský sbor, Linha Singers, Bambini di Praga, Kühnův smíšený sbor, Musica bohemica.²⁷ Tento velkorysý počín měl existenčně zajistit členy komorních těles a sólisty a nabídnout jim v rámci FOK i dostatečné množství koncertních příležitostí. Současně toto řešení usnadňovalo do jisté míry realizaci zahraničních zájezdů souborů i jednotlivců. V 70. letech byla pod koncertní jednatelství FOK přiřazena ještě pražská pobočka Hudební mládeže.

V červenci 1993 byly z rozhodnutí Magistrátu hl. m. Prahy ukončeny pracovní poměry členů většiny komorních souborů Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK, kteří tak přišli o svá zaměstnání ve státní instituci. Koncertní jednatelství zůstalo i nadále pod správou Symfonického orchestru hl. m. Prahy, ve svém sídle v kostele sv. Šimona a Judy pořádá i nadále koncertní cykly a doplňuje tak činnost Symfonického orchestru o komorní hudbu a instrumentální recitály.

Důležitou roli ve vývoji orchestru hráli rovněž ředitelé instituce. Vedle zakladatelských osobností Rudolfa Pekárka a Václava Smetáčka byl dalším opěrným sloupem ředitel orchestru Karel Blahout, který se této funkce ujal v roce 1948 po odchodu R. Pekárka do Austrálie. Následovali Jan Hrdlička, Karel Vodrážka a dr. Jiří Hlaváček.

V letech 1968-1976 vedl FOK doc. Ivan Řezáč, jehož zásluhou prošel orchestr bez větších otřesů krizí let 1968-69. Zejména Řezáčovým přičiněním a díky jeho politickému vlivu hostovali u FOK špičkoví umělci ze zahraničí. Vyvrcholením Řezáčovy aktivity směrem k účinkování orchestru v zahraničí bylo již v předchozí kapitole zmiňované první turné Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK do Spojených států amerických v říjnu

---

26 Harmonie 2004/10 str. 18 – 21.

27 Po roce 1989 byly tyto soubory i sólisté ze svazku FOK vyřazeny.

1969. Jeho nástupce dr. Ladislav Šíp byl stejně jako Ivan Řezáč velmi dobrý muzikant. Oba titi ředitelé dokázali pro FOK získat obecný respekt a klást nejvyšší umělecké nároky. Po několika dalších méně významných ředitelích se ujal v roce 1992, po odchodu Jiřího Pilky, který působil na místě ředitele krátce, vedoucí funkce ing. Roman Bělou. Když v roce 2001 odešel na místo ředitele Pražského jara, stanul v čele FOK Mgr. Petr Polívka. Současným ředitelem orchestru je PhDr. Ilja Šmíd.

Jako další výraznou osobnost zmiňme dramaturga Petara Zapletala, který byl rovněž pro práci tělesa velkým přínosem.

1.6 1972 - současnost

I po svém odchodu se Václav Smetáček objevoval za dirigentským pultem orchestru zcela pravidelně. Otázka, kdo usedne na post šéfdirigenta, však byla zcela aktuálním a závažným problémem. V letech 1972-1976 se této funkce ujal význačný umělec z Bratislavy Ladislav Slovák²⁸, který současně stál v čele Slovenské filharmonie. Přestože se jednalo o osobnost výjimečnou, vzhledem k dalším velkým Slovákovým závazkům to nemohla být situace definitivní. Rok vykonával funkci zastupujícího šéfdirigenta dlouholetý dirigent FOK Jindřich Rohan.

V roce 1977 došlo k velmi zásadnímu a na příštích třináct let definitivnímu řešení. V čele orchestru stanul prvořadý představitel tehdejší mladé generace českých dirigentů Jiří Bělohávek²⁹. Tomu se podařilo navázat na odkaz Václava Smetáčka a vybudovat

---

28 Ladislav Slovák (1919 – 1999) byl vynikajícím umělcem s citem pro klasickou hudbu. Jeho příchodem se prohloubila vzájemná kulturní spolupráce se Slováky, která se projevila například pravidelným hostováním orchestru FOK na Bratislavských hudebních slavnostech nebo účinkováním Slovenské filharmonie v Praze. Ladislav Slovák byl kvalitním dirigentem, který spolupracoval s řadou orchestrů. Byl zván do České filharmonie, hostoval často ve světových orchestrech. Se Slovenskou filharmonií, kterou houževnatou prací přivedl na vysokou uměleckou úroveň, navštívil většinu evropských zemí. Působil v Rusku jako asistent Jevgenije Mravinského a dirigoval několikrát Leningradskou filharmonií. Jeho působení v orchestru FOK bylo přínosné, avšak poněkud problematické. Současně s jeho angažmá v Praze byl stále uměleckým šéfem Slovenské filharmonie a v roce 1973 přijal na několik měsíců místo šéfdirigenta orchestru v Adelaide v Austrálii. V Praze proto mohl pobývat jen krátkodobě a tuto obtížně řešitelnou situaci ukončil svým odchodem v roce 1976 zpět do Bratislavy.

29 Jiří Bělohávek (*1946) vystudoval pražskou Akademii múzických umění, absolvoval dirigentské kurzy ve Stockholmu a mimo jiné byl finalistou Mezinárodní dirigentské soutěže Herberta von Karajana v Berlíně. Právě příchodem k Pražským symfonikům odstartovala jeho světová dirigentská dráha. Měl za sebou již angažmá v Brněnské filharmonii a hostování v některých orchestrech, avšak až v Praze se mohl zcela umělecky realizovat a postavit se do čela orchestru jako umělecký šéf. Období od roku 1977 do roku 1989, kdy Jiří Bělohávek v orchestru působil, se stalo dalším významným mezníkem v historii FOK. Programy orchestru začaly sledovat ty nejvyšší ambice, volily se ty nejnáročnější a nejzávažnější tituly. Dosavadní dramaturgie byla obohacena o mistrovská díla skladatelů druhé poloviny devatenáctého století a století

prvotřídní evropský orchestr. Dramaturgicky definitivně otevřel pole pro tituly, jejichž uvedení znamenalo závažnou událost. Pražští symfonikové byli v této době již stálými hosty předních koncertních síní nejen v Evropě, ale i v zámoří (USA, Japonsko). Zajímavý a příznivý byl i generační vývoj tělesa. V jeho řadách působila a působí celá řada vynikajících instrumentalistů.³⁰

Progresivní Bělohlávkovy záměry významně podpořil dirigent Vladimír Válek³¹, současný šéfdirigent Symfonického orchestru Českého rozhlasu, který dlouhou řadu let pracoval po boku šéfdirigenta a uskutečnil s FOK řadu úspěšných koncertů doma i v zahraničí.

Bělohlávkovo období je celou veřejností považováno za zlatou éru FOK. Činnost instituce byla však i v této etapě negativně ovlivňována problémy – především bylo nutné řešit otázku působiště orchestru, neboť Smetanova síň, stejně tak jako celý Obecní dům, byla v havarijním stavu a rekonstrukce budovy byla nevyhnutelnou nutností. Provizorní prostory Lucerny nebo Paláce kultury v žádném případě svou akustickou dispozicí nevyhovovaly potřebám symfonického orchestru. Nezbytné vnitřní úpravy Smetanovy síně byly provedeny v roce 1978. Významné zlepšení běžných podmínek pro členy orchestru i pro návštěvníky koncertů přineslo provedení generální rekonstrukce Obecního domu, které se uskutečnilo až v letech 1994-97.

---

dvacátého. Značná pozornost byla věnována skladbám Gustava Mahlera (všechny symfonie, Píseň o zemi), Igora Stravinského (Petruška, Svěcení jara, Žalmová symfonie, Symfonie o třech větvích, atd.), Bohuslava Martinů (všechny symfonie, Kytice, Gilgameš, instrumentální koncerty) a kompozicím mnoha dalších skladatelů. Některá z těchto děl provedl Jiří Bělohlávek se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy i na zahraničních zájezdech po Evropě, USA a Japonsku. V roce 1989 odešel Jiří Bělohlávek do České filharmonie, v současné době je šéfdirigentem Londýnských BBC.

30 Již jmenovaný Bruno Bělčík, pozdější koncertní mistr České filharmonie. Dále jmenujme alespoň koncertní mistry Karla Šroubka, Jiřího Tomáška, violistu Huberta Šimáčka, violoncellisty Josefa Šimandla, Václava Bernáška, Miroslava Petráše, flétnistu Jaroslava Josifka, hobojistu Pavla Verneru, klarinetistu Petra Čápa, fagotistu Lumíra Vaňka, hornistu Františka Langweila, trumpetisty Jaroslava Škornu, Ladislava Kozderku a Jana Fišera, z mladší generace koncertního mistra houslistu Jiřího Hurníka, hobojistku Liběnu Séquardtovou, klarinetistu Vlastimila Mareše, hornisty Zuzanu Ržounekovou a Petra Hernycha, trumpetistu Marka Zvolánka - při důslednějším výčtu by jich byly desítky.

31 Vladimír Válek (*1935) byl v FOK angažován jako druhý dirigent od roku 1977 až do roku 1985. Významně podporoval umělecké trendy Jiřího Bělohlávka. S Pražskými symfoniky uskutečnil řadu úspěšných koncertů doma i v zahraničí. Po odchodu v roce 1985 se stal šéfdirigentem Symfonického orchestru Československého rozhlasu v Praze a v této funkci setrvává doposud. Vystupoval s většinou českých orchestrů, s nimiž úspěšně koncertoval ve Spojených státech amerických, Japonsku, ve Velké Británii, v Nizozemí nebo Německu.

Šéfdirigentské období Jiřího Bělohlávka skončilo v FOK počátkem roku 1990 s jeho odchodem do čela České filharmonie.

Po Jiřím Bělohlávkově byl šéfdirigentem jmenován Petr Altrichter³², který zde byl stálým dirigentem už od roku 1987. Jeho období skončilo v roce 1991. Se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK pravidelně spolupracuje nadále - doma i na zahraničních zájezdech.

Dalším šéfdirigentem Pražských symfoniků se stal Martin Turnovský.³³

V roce 1995 se na postu šéfdirigenta poprvé objevil zahraniční umělec Gaetano Delogu³⁴. Vedle něho s orchestrem pravidelně spolupracovali Libor Pešek, Tadeusz Strugala, Maxim Šostakovič, Yan Pascal Tortelier, James Judd, Elli Jaffe.

V březnu 2001 byl šéfdirigentem a současně hudebním ředitelem Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK jmenován francouzský dirigent Serge Baudo³⁵, který se

---

32 Petr Altrichter (*1951) je absolventem Janáčkovy akademie múzických umění. V roce 1976 na sebe upozornil na soutěži v Besanconu a od té doby dirigoval v několika orchestrech (Státní filharmonie Brno, Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně, Komorní filharmonie v Pardubicích, ale i Česká filharmonie). V Symfonickém orchestru hl. m. Prahy působil v letech 1987 - 1990 jako druhý dirigent a v období 1990 - 1992 jako šéfdirigent. Jeho šéfovské období skončilo v roce 1992 a krátce poté odešel do čela Jihozápadoněmecké filharmonie v Kostnici. V sezóně 1997/98 nastoupil do čela Královského filharmonického orchestru v Liverpoolu (po odchodu Libora Peška) a hostoval u Anglického komorního orchestru.

33 Martin Turnovský (*1928) byl žákem Karla Ančerla. Hostoval pravidelně v České filharmonii, po srpnu 1968 odešel natrvalo do zahraničí a stal se rakouským občanem. Jeho umělecké působení představuje impozantní řadu významných míst v Evropě i zahraničí. (Drážďany, Oslo, Berlín, Stuttgart, Stockholm, Toulouse, atd.) Působil ve špičkových světových symfonických tělesech. Na začátku koncertní sezony 1992-1993 stanul v čele Symfonického orchestru FOK. Za pultem Symfonického orchestru hl. m. Prahy setrval do roku 1995.

34 Gaetano Delogu (*1934) se stal prvním cizincem na tomto postě. Vystudoval dirigování v Římě a v Benátkách. Vyhrál prestižní Mitropoulosovu soutěž v New Yorku, spolupracoval jako asistent s Leonardem Bernsteinem. Stal se uměleckým šéfem Denverského symfonického orchestru a jako dirigent hostoval téměř ve všech nejvýznamnějších evropských orchestrech (Londýnská filharmonie, Vídeňští symfonikové, Berlínští symfonikové, atd.). V čele Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK stanul v letech 1995 - 1998, avšak již dříve několikrát úspěšně hostoval v abonentních sezónách a zazářil zvláště ve velkých a závažných orchestrálních dílech (Berlioz, Mahler). Jako šéfdirigent v tomto trendu pokračoval, a to nejen na koncertním pódiu, ale i při nahrávání zvukových nosičů. S Pražskými symfoniky natočil řadu vynikajících nahrávek pro Supraphon (C. Orff: Carmina Burana, P. I. Čajkovskij: Symfonie č. 1 a Fantazijní předehra Romeo a Julie, A. Bruckner: Symfonie č. 7 a B. Smetana: Má vlast). S poslední jmenovanou skladbou zahájil Pražské jaro v roce 1997 a jen několik málo dnů předtím provedl mimořádný koncert k slavnostnímu znovuotevření Obecního domu po rekonstrukci.

35 Serge Baudo (*1927) vystudoval v Paříži dirigování a hru na bicí nástroje, kompozici studoval pod vedením Artura Honeggera. Již v roce 1962 na přání Herberta von Karajana dirigoval v milánské La Scale Debussyho operu Pelléas et Mélisande. Jeho první stálé místo bylo jmenování prvním dirigentem v nově vzniklém Orchestre de Paris. V letech 1970 - 1988 působil jako hudební ředitel lyonského Orchestre National. V roce 1979 založil v Lyonu Berliozův festival, kde se mu v roce 1987 podařilo uveřejnit jeho

k Pražským symfonikům vrací pravidelně každou sezónu.

Současným šéfdirigentem Pražských symfoniků je od roku 2006 Jiří Kout³⁶. Orchester řídí s velkým ohlasem u publika, hudebních kritiků i s úctou a uznáním ze strany členů orchestru. I přesto, že je Jiří Kout všeobecně uznáván jako výjimečná umělecká osobnost, která opět povznesla kvality orchestru, musí spolu s vedením čelit mnohým potížím. Jedná se přitom především o ekonomické problémy a podfinancování tělesa. Na tuto otázku naráží i ve svém úvodním textu brožury k 75. sezóně orchestru 2009/2010: „Není pochyb o tom, že globální finanční krize má vliv i na kulturní scénu. Dokonce

---

kompletní operu Trójané. Jako hostující dirigent spolupracoval s významnými operními společnostmi a předními světovými orchestry (Metropolitní opera v New Yorku, Vídeňská státní opera, BBC, Vídeňští symfonikové, symfonické orchestry v Leningradě a Moskvě). Jeho nahrávky získaly řadu zahraničních ocenění (kompletní nahrávka Artura Honeggera získala v roce 1962 francouzskou cenu Grand prix du disque de l'academie du disque Francois, nahrávka oratoria Jana z Arku na hranici byla vyznamenána cenou ve Francii, Belgii, Nizozemí a Japonsku). Pravidelně uvádí hudbu dvacátého století. Často premiéroval skladby francouzských skladatelů Messiaena, Dutilleuxe, Milhauda, Tomasiho a Daniela-Lemura. Poprvé za dirigentským pultem Symfonického orchestru hl. m. Prahy stanul již v roce 1959, kdy byl pozván k hostování samotným Dr. Václavem Smetáčkem poté, co se seznámili ve Francii. Po velkém úspěchu byl Serge Baudo hned v následujícím roce pozván k opětovnému účinkování a následovala řada koncertů nejen s Pražskými symfoniky, ale i s Českou filharmonií. Spolupráce s českými filharmoniemi trvala do roku 1968. Do Prahy se Serge Baudo vrátil až v roce 1991. Od sezóny 2001/2002 stanul v Symfonickém orchestru hl. m. Prahy FOK na pozici šéfdirigenta. v této funkci setrval až do roku 2006. Repertoár orchestru rozšířil o hudbu francouzských autorů (např. A. Honegger, O. Messiaen, F. Poulenc či H. Dutilleux). S Pražskými symfoniky absolvoval rovněž několik zahraničních turné, do jejichž programů pravidelně zařazoval díla českých autorů. Během působení v čele FOK rovněž inicioval řadu nevšedních projektů, jakými bylo např. scénické provedení Honeggerova oratoria Jana z Arku, či Messiaenovy symfonie Turangalila. Na podzim v roce 2008 mu bylo Pražským magistrátem uděleno čestné občanství hlavního města Prahy jako zvláštní projev úcty a ocenění mimořádných zásluh o rozvoj pražské kulturní scény a šíření české hudební tvorby a věhlasu Prahy.

36 Jiří Kout (*1937) má letité dirigentské i umělecké zkušenosti, které začal získávat už na pražské Akademii múzických umění u prof. Bohumíra Lišky. Jeho dirigentská dráha započala v roce 1964 v divadle J. K. Tyla v Plzni. O rok později zvítězil na mezinárodní dirigentské soutěži v Besanconu. V roce 1969 musel z divadla v Plzni odejít, protože veřejně projevil nesouhlas s vpádem vojsk do Československa v srpnu roku 1968. K další dirigentské práci se dostal až v roce 1972 v Národním divadle, přesto byl i nadále pod politickým tlakem kvůli svému protikomunistickému smýšlení. Než se rozhodl, že opustí vlast, dirigoval orchestr FOK jen výjimečně. V roce 1978 začal působit v Düsseldorfu. V roce 1985 se stal ředitelem opery v Saarbrückenu a zde řídil mimo jiné i symfonické koncerty. Od roku 1990 se stal hlavním dirigentem Deutsche Oper v Berlíně a zároveň od roku 1993 hudebním ředitelem Opery v Lipsku. Dirigoval v předních světových operních domech (např. v Pařížské opeře, La Scale, Metropolitní opeře v New Yorku, ve Vídeňské státní opeře nebo v Covent Garden) a proslul zvláště jako dirigent děl Wagnerových, Janáčkových a Straussových. V Berlínské opeře dosáhl velkého uznání nastudováním Janáčkovy opery Káťa Kabanova, která byla vyhlášena inscenací roku. Jiří Kout spolupracuje s významnými symfonickými tělesy a v roce 1998 se stal šéfdirigentem symfonického orchestru v Saint Gallen, kde působil plných deset let. V Čechách se znovu představil až v roce 1992, kdy s Českou filharmonií provedl Brucknerovu 8. symfonii. V Praze následovaly další úspěšné projekty pod jeho vedením jako Straussův Růžový kavalír, Wagnerův Tristan a Isolda nebo Verdiho Requiem v Národním divadle a v roce 2004 zahajoval se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK festival Pražské jaro. Od roku 2006 se stal jeho uměleckým šéfem. Za své umělecké výkony obdržel již několik ocenění. 23. října 2007 obdržel Cenu ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby a v den 89. výročí založení Československa v roce 2007 získal od prezidenta republiky Václava Klause státní vyznamenání – medaili za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění. Zatím poslední vyznamenání získal od saintgallenské kulturní nadace 28. listopadu 2008 za mimořádné zásluhy v oblasti kultury jako šéfdirigent symfonického orchestru a umělecký ředitel divadla v Saint Gallen. V současnosti žije Jiří Kout ve švýcarském Saint Gallenu.

módní „events“ programy upadají do recese. Jsou to jen pro okamžik efektní, ale jinak osamocené události bez dlouhých dozvuků. Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK nikdy neholdoval této „event“ kultuře. Ze srdce bych přál sobě i vám, vážení návštěvníci, aby naše koncerty byly pro Vás vždy pozitivním zdrojem s dlouhodobým vnitřním dozvukem.“

Do koncertní sezóny 2009/2010 vstupuje Symfonický orchestr s velkou existenční nejistotou a obavou z budoucího vývoje. Je paradoxem, že se tomu tak děje právě v roce, kdy toto významné české těleso oslaví 75 let od svého založení.

III. PRAŽŠTÍ SYMFONIKOVÉ A VÝCHOVA MLADÉHO PUBLIKA

---

1 Péče o mladé publikum v počátcích činnosti orchestru

Již ve čtyřicátých letech usiloval Václav Smetáček o rozšíření činnosti orchestru FOK a získání početnějšího obecnstva. I on si jistě lámal hlavu s tím, jak přilákat nové posluchače na koncerty do Obecního domu, neboť si byl vědom toho, že na rozdíl od České filharmonie, která jako zavedené reprezentativní těleso neměla problémy s návštěvností, bylo pro FOK přímo existenční otázkou získat nové publikum.³⁷

Kromě koncertů s populárním programem proto Smetáček připravil rozvrh cyklů populárních výchovných koncertů. O tomto záměru informuje Pražský ilustrovaný zpravodaj ve svém prvním lednovém čísle z roku 1942: „Zájem o všechny druhy kulturních projevů nutí odpovědné lidi ke snaze nedat mu zplanět. A zároveň také úsilí přivést co nejvíce nových zájemců hodnotného umění. Na krásnou myšlenku připadl jeden z našich nejmladších a nejvýkonějších dirigentů, dr. Václav Smetáček. V čele orchestru FOK známého nejen svou všestranností, nýbrž také odpovědností práce, rozhodl se pořádati tzv. Propagační koncerty. Budou, počínajíc lednem, každou neděli odpoledne ve Smetanově síni Obecního domu v Praze. Dr. Smetáček na nich předvede význačná skladatelská díla starší i moderní, z nichž nejmohutnější bude Missa solemnis Ludvíka van Beethovena, kdy kromě orchestru bude zpívat 200 členný pěvecký sbor Hlahol. Novinkou však je to, že před provedením skladby vysvětlí dr. Smetáček návštěvníkům úlohu, kterou v ní hrají jednotlivé nástroje a jeho výklady budou provázeny ukázkami. Smetáček je vtipný člověk a jeho výklady proto nebudou suché – návštěvníci koncertu budou tedy nejen obohaceni poslechem krásného díla, nýbrž poučení také o jeho vzniku a stavbě. Čili: příjemné s užitečným. Bude to do jisté míry vedle koncertu umělecké školení, tím vítanější, že nejdnou jsme slyšeli, jak vadne pravdivost pořekadla: Co Čech, to muzikant. Tuhle novinku by měli zavést leckde.“

---

³⁷ Zatímco abonentní vstupenky na koncerty České filharmonie získávali zájemci s velkými obtížemi (prakticky jen tehdy, když někdo z abonentů předplatné odřekl), FOK o publikum bojoval. Návštěva koncertů České filharmonie byla pokládána za věc společenské prestiže – mít předplatné na Českou filharmonii patřilo svým způsobem i k životnímu stylu.

Původní plán a záměr pravidelných koncertů pro mladé publikum i dalších koncertních aktivit byl však zmařen po nástupu orchestru do pražské německé operety v roce 1942. Trvalo pak ještě několik let, než bylo podobný projekt možno uskutečnit. Smetáček byl mezi prvními u nás, kdo kvalifikovaně zprostředkoval posluchačům výklad hraných skladeb.

V letech 1945-1951 se Smetáčková vlastní dramaturgie obrátila cílevědomě nejen k výchově potenciálního obecnstva, ale i samotných členů tělesa. Orchestru zadával Smetáček různorodé úkoly z jednotlivých etap vývoje hudební kultury. Velkou pozornost přitom věnoval skladbám českých autorů se zvláštním důrazem na českou soudobou tvorbu.

1.1 Dopolední koncerty pro žáky pražských škol

První koncert, kterým byla zahájena řada pravidelných koncertů pro žáky pražských škol, se uskutečnil 25. března 1955 ve Smetanově síni. Účinkoval Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK s dirigentem Štěpánem Koníčkem. Průvodní slovo měl vedoucí kabinetu hudební výchovy ve Zlíně František Blaha.

Původně byly tyto symfonické koncerty pořádány pouze pro žáky 6. a 7. ročníků základních škol.³⁸ Postupně byla organizace dopoledních koncertů převzata profesionální pořadatelskou organizací koncertního jednatelství FOK a počet těchto koncertů byl následně rozšiřován. Začaly být připravovány programy pro 2. stupeň základních škol i pro středoškoláky.³⁹

Dopolední koncerty pro žáky pražských škol dostaly koncepci devítiletého cyklu dramaturgicky na sebe navazujících koncertů. Každoročně tak vzniklo devět až dvanáct koncertních pořadů v základní řadě, které byly mnohokrát reprízovány (10 až 24 krát) a jejichž náročnost byla odstupňována podle věku studentů. Každý ročník navštívil koncert minimálně jednou za pololetí. Vznikla rovněž řada výběrová představující pořady jazzového a dechového orchestru.

---

38 V 8. ročníku již nebyla hudební výchova zařazena do vyučovacího plánu.

39 Pořady byly věnovány 5. - 9. roč. základních devítiletých škol (ZDŠ), středním všeobecně vzdělávacím a odborným školám (SVVŠ a SOŠ), učňovským školám (UŠ) a odborným učilištím (OU).

Dramaturgie tvořila jakousi nadstavbu školním osnovám, a tak si mladí posluchači na základě přípravy z hodin hudební výchovy mohli rozšířit své hudební znalosti a schopnost samostatného poslechu hudby. Nebyli seznamováni pouze s díly našich a světových autorů, ale především měli možnost proniknout do živého orchestrálního zvuku, plného barvitých kontrastů. Po výchovné stránce bylo úkolem koncertů vytvářet u dětí přiměřené společenské návyky a vyvolávat potřebu návštěvy koncertů.⁴⁰ Jednotlivé pořady koncertů byly připravovány ve spolupráci s Krajským ústavem pro další vzdělávání učitelů v Praze. Všechny pořady byly ^{koncerty} prováděny mluveným slovem a konaly se ve Smetanově síni Obecního domu, v sále Městské knihovny a na Žofině. Koncerty se těšily značné oblibě. Průměrná návštěvnost během jednoho školního roku činila 130 000 žáků a doprovázejících pedagogů.

Pedagogům byl zasílán informační materiál obsahující konkrétní programy všech připravovaných programů, životopisy umělců a skladatelů a notové ukázky hraných skladeb.

Kromě Symfonického orchestru hl. m. Prahy vystupoval na těchto koncertech Symfonický orchestr Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého (AUS VN), přední pražští instrumentalisté a komorní soubory jako České dechové kvinteto, Kvarteto města Prahy, České noneto, Talichovo kvarteto aj.

Základní řada dopoledních koncertů vypadala následovně⁴¹:

Pořad č. 1 pro žáky 5. roč. ZDŠ – Městská knihovna – 1. pololetí

MUSICA DA CAMERA PRAGA

Průvodní slovo: Jaroslav Přikryl a ostatní členové souboru

1) Komorní soubor se představuje: Jan Křtitel Tolar: Baletti

---

⁴⁰ „Patnáct let houževnaté a namáhavé práce pořadatelů, nesmírné obětavosti učitelů a pochopení ředitelů škol, trpělivosti umělců. Nikoliv však marné práce. Mladí posluchači navštěvují své dopolední koncerty převážně se zájmem. Tyto koncerty jsou pro mnohé opravdovými zážitky. A večer... Sami příslušníci velkého společenství posluchačů vidí tyto mladé mezi sebou.“ (Jindřich Vitnovský: Patnáct let koncertů pro žáky pražských škol, Koncertní život, duben – květen 1970.).

⁴¹ Pro ilustraci byl použit přehled dopoledních koncertů konaných v koncertní sezóně 1971/1972.

2) Učíme se hrát na jednotlivé hudební nástroje: (Zde instrumentalisté předvedli žákům charakteristické vlastnosti, zvuk a uplatnění svého nástroje i s úsměvnou vzpomínkou na studijní literaturu. Ukázka byla zakončena dvěma krátkými skladbami)

Klavír:	C. Debussy:	Etuda č. 1 (pro 5 prstů podle p. Černého)
	D. Scarlatti:	Sonáta h moll
Housle:	V. Trojan:	Houslové sólo z filmu Císařův slavík (s klavírem)
	F. Kreisler:	Valčík
Viola:	J. V. Kalivoda:	Nokturno
	A. Janšínov:	Kolovrátek (s klavírem)
Violoncello:	A. Dvořák:	Když mne stará matka
	A. Arutjunjan:	Arménský tanec (s klavírem)
Flétna:	W. A. Mozart:	Menuet (s klavírem)
	V. Jírovec:	Polka z kvartetu pro flétnu, housle, violu, violoncello
Hoboj:	F. X. Thuri:	Pastýř
		Rondino pro hoboj, housle, violu a violoncello
Závěr:	J. Ch. Bach:	Kvintet D dur

Záměr: Cílem pořadu bylo představit žákům jednotlivé hudební nástroje. Ukázat na nutnost poctivé a houževnaté práce při studiu, která je odměněna možností pěkně si zahrát nebo dokonce stát se předním koncertním umělcem. Účelem nebylo seznamovat žáky se jmény autorů a s názvy děl. Výběr jednotlivých skladeb byl prováděn s ohledem na jejich srozumitelnost a možnost uplatnění každého hudebního nástroje.

Pořad č. 2 pro žáky 5. roč. ZDŠ – Žofín – 2. pololetí

SYMFONICKÝ ORCHESTR AUS VN

dirigent: Vladimír Válek

vypravěčka: Jana Zelníčková

Ilja Hurník: Děti před orchestrem

Hudba vypravuje

Pohádka o velké řepě

Pohádka o princezně žabce

Hudba maluje

Měsíc nad rybníkem

O žních

Rozkvetlá jabloň

Hudba tančí

Hudba zní

Záměr: V hodinovém pořadu pro symfonický orchestr a vypravěče představil autor dětem poprvé orchestr a symfonickou hudbu. Jak je patrné z programu pořadu, byli žáci zábavnou formou seznámeni se vším, co hudba „umí“.

Pořad č. 3 pro žáky 6. roč. ZDŠ – Žofín – 1. pololetí

KOMORNÍ ORCHESTR PARTHIA DI PRAGA

umělecký vedoucí: Zdeněk Hebda

solisté: Josef Horák – lesní roh, Jiří Hebda – hoboj

průvodní slovo: Dr. Zlata Fořtová

T. Albinoni: V. Koncert C dur pro 2 hoboje a smyčce (1 věta – Allegro)

W. A. Mozart: Symfonie C dur (1. věta)

Koncert Es dur pro lesní roh a orchestr (Romance)

J. Mysliveček: Symfonie C dur (část)

J. V. Stamic:	Koncert pro hoboje a orchestr (volná věta)
J. Vitnovský:	Arietta a Scherzo ze Suity pro 2 hoboje, 2 lesní rohy a smyčce
J. Suk:	Sousedská (smyčce)
Jos. a Joh. Straussové:	Pizzicato polka (smyčce)
V. Trojan:	Skočná

Záměr: Podle zásady – od jednoduchého k složitějšímu – měli žáci možnost slyšet malý orchestr, jaký byl obvyklý ještě na počátku tvorby W. A. Mozarta (2 hoboje, 2 lesní rohy, smyčce). Skladby, ačkoliv mají název „Symfonie“, jsou radostné a formálně přehledné a se závažností pozdějších děl toho názvu nemají ještě mnoho společného. Koncert byl zpestřen dvěma instrumentálními sóly a hrou pizzicato.

Pořad č. 4 pro žáky 6. roč. ZDŠ – Žofín – 2. pololetí

ČESKÉ DECHOVÉ KVINTETO

průvodní slovo: Dr. Zlata Fořtová

W. A. Mozart:	Divertimento (Allegro – 1. věta)
J. Rut:	Arietta (hoboje a fagot) Intermezzo (flétna a klarinet)
J. Francel:	Trio pro hoboje, klarinet a fagot (1. věta)
J. Francaix:	Kvartet pro flétnu, hoboje, klarinet a fagot (volná věta)
A. Rejcha:	Scherzo z dechového kvintetu Es dur
V. Trojan:	Dechový kvintet na motivy národních písní – 3. věta (variací)
J. B. Foerster:	Scherzo z dechového kvintetu
Z. Křížek:	Je nás pět
J. Vitnovský:	Furiant

Záměr: Zatímco na koncertě v 1. pololetí bylo těžiště ve smyčcových nástrojích, v 2. pololetí se žáci seznamovali důvěrně s nástroji dřevěnými dechovými ve spojení s lesním rohem. Po představení komorního souboru skladbou W. A. Mozarta mohli slyšet

na drobných skladbičkách spojení dvou, tří a čtyř nástrojů. Celé dechové kvinteto se pak objevilo až ve Scherzu A. Rejchy. Z dechového kvintetu V. Trojana zazněla volná, rozsáhlejší věta, na které mohli žáci pozorovat klasickou variační práci skladatele, v tomto případě na motivy dětem známých národních písní. Skladba „Je nás pět“ je žertovná stylizace moderního tance pro obsazení dechového kvinteta.

Pořad č. 5 pro žáky 7. roč. ZDŠ – Žofín – 1. pololetí

MALÁ ZÁMECKÁ HUDBA

Členové Českého noneta, komorního sdružení České filharmonie

Průvodní slovo: Rudolf Lojda

- L. van Beethoven: Allegro ze Serenády pro flétnu, housle a violu, op. 25
Český anonym: Adagio a Allegro z Tria pro fagot, violoncello a kontrabas
W. A. Mozart: Adagio z Kvartetu D dur pro flétnu, housle, violu a violoncello
F. Kramář – Krommer: Allegro z Kvartetu pro klarinet, housle, violu a violoncello
J. V. Stich – Punto: Allegro z Kvartetu pro lesní roh, housle, violu a violoncello
A. Vranický: Adagio a Rondo z Kvintetu g moll op. 39 pro housle, hoboj, violu, violoncello a kontrabas
S. Prokofjev: Téma s variacemi z Kvintetu pro hoboj, klarinet, housle, violu a kontrabas
L. Koželuh: Menuet ze Sextetu D dur
L. van Beethoven: Scherzo ze Septetu op. 20 pro housle, violu, violoncello, kontrabas, klarinet, fagot a lesní roh

Záměr: Cílem tohoto pořadu bylo seznámit žáky s dobou, kdy ještě platil výrok anglického cestovatele, že „Čechy jsou konzervatoří Evropy“. Díky výborné hudební výchově v českých školách vyrůstalo z prostého lidu mnoho vynikajících hudebníků, instrumentalistů i skladatelů, z nichž mnozí dosáhli světové proslulosti. V uvedeném pořadu byly skladby českých hudebníků té doby konfrontovány se skladbami podobného zaměření W. A. Mozarta, L. Van Beethovena i moderního S. Prokofjeva, jehož Téma s variacemi svým charakterem do tohoto pořadu nenásilně zapadalo a bylo jakýmsi oživením programu. Všechny nástroje dechového kvinteta, tak jak se s nimi žáci seznámili v pořadu č. 4, slyšeli nyní v kombinaci s houslemi, violou, violoncellem a kontrabasem.

Pořad č. 6 pro žáky 7. roč. ZDŠ – Smetanova síň – 2. pololetí

SYMFONICKÝ ORCHESTR AUS VN

dirigent: Vladimír Válek, alter. Jaroslav Vodňanský

solisté: Hana Brtnová, alter. Svatava Jeřábková, Vratislav Kadlec

průvodní slovo: Oldřich Duzbaba

B. Smetana: Prodaná nevěsta - předehra

K. Kovařovic: Slovácká

B. Smetana: Vltava

Árie Lukáše z opery Hubička

V. Novák: U muziky ze Slovácké suity

B. Smetana: Árie Vaška

Dueto Mařenky a Vaška z Prodané nevěsty

A. Dvořák: Slovanský tanec č. 9

Záměr: Po předchozích zkušenostech mohli žáci vyslechnout hudbu symfonickou v podání velkého symfonického orchestru. Pořad byl záměrně věnován české hudbě, přičemž část byla zaměřena na operní hudbu B. Smetany.

Pořad č. 7 pro žáky 8. roč. ZDŠ – Žofín – 1. pololetí

ČESKÉ NONETO, komorní soubor České filharmonie

cembalo: Jiří Hubička

průvodní slovo: Rudolf Lojda

A. Dvořák: Dechová serenáda (1. část)

K. Šrom: Strašidylko

Hrnečku vař (Dvě pohádky z nonetu „Vynajítky“)

D. Scarlatti: Sonáta (cemballo)

J. S. Bach: Sarabanda z Partity (cemballo)

Triová sonáta z Hudební obětiny (1. věta)

B. Martinů: Promenády pro housle, flétnu a cembalo (1. věta)

Andante z Nonetu

J. Novák: Baletti a 9 (část)

J. Jaroach: Dětská suita (Taneček – Ukolébavka – Hra na honěnou)

Záměr: Nonetovou tvorbou (skladbami pro nejpočetnější komorní soubor) byla mladým posluchačům představena česká tvorba 20. století. Kromě toho žáci poznali cembalo jako sólový nástroj i jako continuo v triové sonátě, typické ve formě barokního stylového období.

Pořad č. 8 pro žáky 8. roč. ZDŠ – Žofín – 2. pololetí

PARTHIA DI PRAGA, komorní orchestr

umělecký vedoucí: Zdeněk Hebda

solisté: Josef Horák – lesní roh, Jiří Hebda – hoboj

průvodní slovo: Dr. Zlata Fořtová

G. P. Telemann: Hudba k hostině (část)

G. F. Haendel: Koncert pro hoboj (2. věta)

M. Haydn: Symfonie (část)

M. Corrette: Koncert pro lesní roh (část)

J. Zach: Symfonie F dur (část)

L. Boccherini: Serenada (výběr vět)

W. A. Mozart: Symfonie G dur (celá)

Záměr: Pořad č. 8 a pořad č. 10. tvořily v jistém smyslu celek. Výše uvedený pořad reprezentuje období barokní a klasické. Stejně obsazení orchestru tomuto období odpovídalo. Následující pořad (č. 10) pak pokračoval hudbou romantickou a hudbou 20. století.

Pořad č. 9 pro žáky 9. roč. ZDŠ – Žofín – 1. pololetí

KVARTETO MĚSTA PRAHY

kytara: Milan Zelenka

průvodní slovo: Břetislav Novotný

J. S. Bach:	Fuga (expozice) ze sonáty C dur pro sólové housle
J. Dauland:	Gagliarda – Almand (kytara sólo)
J. Haydn:	Smyčcový kvartet op. 54, č. 2 (1. věta)
W. A. Mozart:	Smyčcový kvartet Es dur (Menuet)
L. van Beethoven:	Smyčcový kvartet op. 18, č. 2 (volná věta)
A. Dvořák:	Smyčcový kvartet F dur (Americký) (Finále)
F. Sor:	Variace na Mozartovo téma (kytara)
A. Iglesias:	Aires regionales (kytara)
M. Ravel:	Smyčcový kvartet F dur (2. věta – taneční)
A. Vivaldi:	Koncert D dur pro kytaru a smyčce

Záměr: Primarius Kvarteta města Prahy Břetislav Novotný vystupoval rovněž jako vynikající sólista. Svým provedením Bachových Sonát a Partit pro sólové housle v Domě umělců učinil průlom do dosavadního způsobu interpretace těchto polyfonních skladeb. Expozice z Fugy C dur byla zařazena na začátek koncertu. Kvartetní věty pak byly zařazeny tak, aby žáci poznali typické čtyři věty smyčcového kvartetu.

Pořad č. 10 pro žáky 9. roč. ZDŠ – Smetanova síň – 2. pololetí

SYMFONICKÝ ORCHESTR HL. M. PRAHY FOK

PRAŽSKÝ MUŽSKÝ SBOR

dirigent: Jindřich Rohan

B. Smetana:	Dva mužské sbory a capella: Věno – Tři jezdci
A. Dvořák:	Karneval
H. Berlioz:	Na plese (Fantastická symfonie)
R. Wagner:	Sbor lodníků z opery Bludný Holanďan
R. Wagner:	Úvod k 3. jednání opery Lohengrin
N. Rimskij – Korsakov:	Šeherezáda (jedna část)
L. Janáček:	Na Soláni čarták, kantáta pro mužský sbor a orchestr
I. Krejčí:	Finále ze Symfonie cis moll

Záměr: Tento pořad navazoval na pořad č. 8. Brilantní zvuk velkého symfonického orchestru byl rozšířen ještě o mužský sbor.

Pořad č. 11 pro středoškoláky – Smetanova síň – 1. pololetí

SYMFONICKÝ ORCHESTR HL. M. PRAHY FOK

dirigent: Jindřich Rohan

- B. Smetana: Z českých luhů a hájů
P. I. Čajovskij: Koncert b moll pro klavír a orchestr (1. věta)
J. Suk: Serenáda pro smyčce Es dur (1. věta)
S. Prokofjev: Romeo a Julie
Montekové a Kapuleti
Julie – děvčátko
Romeo u hrobu Julie
Masky

Pořad č. 12 pro středoškoláky – Žofín – 2. pololetí

KVARTETO MĚSTA PRAHY

průvodní slovo: Břetislav Novotný

Bedřich Smetana: Smyčcový kvartet e moll „Z mého života“

- a) rozbor celého díla
- b) provedení celého díla

Výběrová řada

Pořad č. 13 především pro žáky 9. roč. ZDŠ – Žofín – 1. pololetí

TRADITIONAL JAZZ STUDIO

umělecký vedoucí: Pavel Smetáček

1) New Orleans – Luisiana

(spiritual, blues, pochod, stomp, one step, boogie-woogie, rag-time)

2) Chicago – New York (1917 – 1940)

(blues, stomp, armstrongovské téma, swing orchestrální a improvizovaný swing, evergreen, hudební divadlo)

3) Evropa – Československo

(J. Ježek, E. F. Burian, skladby členů souboru, moderní jazz)

Záměr: Cílem pořadu bylo ve smyslu osnov 9. ročníku doplnit přehled klasické hudební evropské kultury ukázkami hudby vycházející z afro-americké melodiky a intonace a aplikované na základy evropské tonální harmonie.

Pořad č. 14 především pro žáky 1. stupně ZDŠ – Žofín – 2. pololetí

DECHOVÝ ORCHESTR (složený z členů Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK)

dirigent: Antonín Votava

Vedle bližšího seznámení s nástroji užívanými dechovými orchestry bylo součástí tohoto programu představení typických lidových tanců (polka, valčík, mazurka, kvapík, sousedská apod.) a skladby nejtýpější pro dechové soubory – pochod.

Po prvních letech, kdy se výchovné koncerty začaly pořádat a kdy je svým výkladem provázel převážně Oldřich Duzbaba, se v letech sedmdesátých dostaly do zaběhnutého stereotypu. V osmdesátých letech se na pořádání výchovných koncertů začali podílet noví, zejména externí, spolupracovníci jako Jiří Pilka, Bohumil Kulínský st. nebo Vratislav Beránek a koncerty pro mládež dostaly nový spád, neboť začaly být koncipovány s ohledem na novou modernější metodikou. Průvodních slov se ujímali Ilja Hurník, Ivan Štraus, Václav Jírovec nebo Petr Eben. Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK si v oblasti výchovných koncertů vybudoval „monopol“.⁴² Pořádal jich až sedmdesát ročně.⁴³ Jak je

---

⁴² Zejména touto činností bylo v roce 1962 odůvodněno udělení Řádu práce.

⁴³ Viz příloha – přehled výchovných koncertů 1945 - 1973

patrně výše, než jen o koncerty orchestru, ale i menších komorních souborů a sólistů. Dopolední koncerty pro mládež byly vyhledávanou příležitostí k soustavnému rozvíjení hudebního citění mladých lidí.

V devadesátých letech se výchovným koncertů nevěnovala taková pozornost a někdy nedidaktický přístup nebo nezáživné rozbory skladeb mladému publiku cestu do koncertních síní spíše zamykaly. Koncertní jednatelství FOK si však uchovalo status největšího pořadatele dopoledních koncertů pro školy dodnes.

1.2 Klub hudební mládeže při FOK

Myšlenka sdružovat mladé přátele hudby a pořádat koncerty pro mladé posluchače dala již roku 1945, krátce po skončení druhé světové války, vzniknout Mezinárodní federaci Hudební mládeže (Fédération Internationale des Jeunesses Musicales).⁴⁴ Organizace byla založena v bruselském Palais des Beaux-Arts a v této významné kulturní instituci má sídlo dodnes. Prvotním cílem této organizace bylo podněcovat skrze hudbu mír a bojovat proti rasismu a netoleranci. V současné době působí Hudební mládež ve více než padesáti zemích celého světa. Každý rok je pořádáno přes 36.000 rozličných kulturních událostí, které navštíví přibližně pět miliónů mladých posluchačů.

Česká pobočka Hudební mládeže byla na popud dirigenta Václava Talicha a díky organizaci Ivana Medka založena roku 1948. V počátcích fungovala Hudební mládež při Českém komorním orchestru, který řídil právě Václav Talich. Nástup totality a antipatie Zdeňka Nejedlého vůči Talichovi však její činnost omezily na dalších 10 let.

Realizace myšlenky Hudební mládeže pak byla možná až koncem padesátých let, kdy došel Václav Talich veřejného uznání a kdy Ivan Medek pracoval v Koncertním jednatelství Městského domu osvěty, později přetransformovaném na Koncertní jednatelství FOK.

---

⁴⁴ Název Jeunesses Musicales byl poprvé použit v roce 1939, kdy René Nicoly pořádal ve Francii koncerty pro mládež a studenty. Jeunesses Musicales jako organizace vznikla v Němci okupované Belgii v roce 1940. Organizace měla pobočky po celé Belgii a pořádala koncerty a různé hudebně-výchovné vzdělávací pořady. Návštěva koncertů byla v té době jednou z mála možností, kde se mohli mladí lidé legitimně a svobodně scházet, a tak se během několika měsíců stalo členy na deset tisíc mladých lidí. Později se tato organizace rozrostla nejen o posluchače, ale také o aktivní hudebníky.

V prvním čísle měsíčníku *Koncertní život* ze sezóny 1958/1959 se dozvídáme o plánech Hudební mládeže: „Pořádáme v letošní sezóně vedle mezinárodních abonentních cyklů [...] jako své hlavní akce koncerty pro naše návštěvnické obce Hudební mládež a Kruh přátel hudby. Jejich členům je *Koncertní život* určen především a pořady obou těchto cyklů budou tvořit hlavní jeho jádro. U všech koncertů, které budou uváděny živým úvodním slovem, budeme zde u pořadů uveřejňovat rozборы skladeb z per našich osvědčených odborníků a seznámíme zde posluchače i stručně s životopisy umělců na koncertech účinkujících. [...] Chceme posluchače konečně seznámit ve větší míře i s hudebním životem v našich krajích, s Hudební mládeží – naší velkou radostí – v mimopražských městech, kde tato myšlenka, o níž Václav Talich řekl, že by měla být zaznamenána zlatým písmem do hudebních dějin našeho národa, nachází stále více porozumění a je ve stále větším počtu proměňována v čin. [...] Je radostné uvědomit si, že tato mladá a donedávna ještě spící myšlenka má dnes již svou krásnou, byť i krátkou tradici. Uplynulo jen několik měsíců od prvních koncertů jarního cyklu a přece bychom si dnes bez našich mladých posluchačů nedovedli koncertní sezónu v Praze vůbec představit.“⁴⁵

Ivan Medek charakterizoval své pořadatelské cíle takto: „Našim umělcům i nám jde především o to, abychom mladé posluchače získali k trvalému a hlubokému zájmu o hudbu a koncertní život. Nikdy jsme si nemysleli, že je nutno mladé lidi stále a jen a jen vychovávat. Věříme a domníváme se, že je třeba ukázat jim cestu a naučit je pak již samostatně dojít k cíli. Proto také je návštěva cyklů Hudební mládeže všude naprosto dobrovolná. Mladí se jistě sami a bez nátlaku rozhodnou věnovat alespoň část svého volného času hudbě, kterou mají rádi a která přinese do jejich života mnoho krásy, radosti i pravdy.“⁴⁶

V následujících sezónách byly pro členy Hudební mládeže připravovány Orchesterální cykly v Domě umělců, ve kterých účinkovala Česká filharmonie, cyklus Hudba národů se sólistickými a komorními koncerty a cyklus nazvaný Hudba staletí v Městské knihovně. Jednotlivé cykly se vyvíjeli a obměňovaly. Např. komorní cykly v koncertní sezóně 1960 – 1961 tvořily náznakový průřez vývojem evropské hudby⁴⁷ a

---

⁴⁵ *Koncertní život*, říjen 1958, str. 3, 9).

⁴⁶ *Koncertní život*, září 1959, str. 5.

⁴⁷ Cyklus A „Historický“, B „Romantický“, C „Moderní“ a D „Jazzový“.

v následující sezóně vznikl např. komorní Beethovenský cyklus. Ve stejné sezóně připravila pro Hudební mládež Česká filharmonie cyklus pěti orchestrálních koncertů s výkladem, které orchestru sloužily jako jakési předpremiéry před vlastními abonentními koncerty.

V březnovém vydání Hudebních rozhledů z roku 1961 vyšel článek Josefa Kotka,⁴⁸ kritizující kolísavou kvalitu pořadů a nejednotnost v organizaci: „Pod hlavičkou hudební mládeže hraje stejně tak Česká filharmonie jako místní taneční orchestr a vystoupení se leckde konají stejně tak pro prvňáčky národních škol, jako pro penzisty, kteří na večerní koncert v hojném počtu doprovázejí svou dospělou dceru, vnučku a neteř v jedné osobě. [...]

Zdaleka ne všude pronikl dosud jedině správný záměr skutečných koncertů pro publikum ve věkovém rozmezí zhruba od 15 do 25 let. Zdůraznění slova „koncert“ má tu svůj zvláštní důvod. Nebylo by totiž správné zaměňovat Hudební mládež za výchovné hudební pořady, uskutečňované (většinou povinně) v řadě našich škol. Už sám věkový průměr posluchačů tu vyžaduje rozdílného, neškolského přístupu. Zatímco školní pořady mají dát dětem nejzákladnější představy a vědomosti o hudbě (a doplnit tak názorně hodiny hudební výchovy), tkví poslání Hudební mládeže hlouběji. Nikoli pouze v rozšiřování hudebních znalostí, ale zároveň též v důrazu na rozvíjení citového života dospívajících lidí, v upozorňování na emotivní sílu hudby a umění vůbec a na jejich obohacující funkci společenskou. A tento záměr vyžaduje pochopitelně i samostatného přístupu k volbě repertoáru. Sotva se tu možno spokojit tím, co ten který umělec nebo orchestr má zrovna na programu a co si případně potřebuje veřejně „ohrát“. Koncerty Hudební mládeže nejsou žádnými generálkami.“⁴⁹

V roce 1962 zahájilo svou činnost Koncertní jednatelství FOK a na koncertech pro Hudební mládež tudíž začal účinkovat Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK,⁵⁰ jak je možno vyčíst z tehdejšího koncertního života: „[...] Hudební mládeži předkládáme dále cyklus pražských symfonických orchestrů, v němž vystoupí Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, nositel Řádu práce, Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého,

---

48 Josef Kotek (1928 – 2009). Významný historik české populární hudby, muzikolog a publicista, autor řady sociologických studií, analýz českého šlágrového trhu. K nejvýznamnějším dílům patří dvousvazkové Dějiny české populární hudby a zpěvu.

49 Josef Kotek 1961, str. 201 – 202.

50 Česká filharmonie pořádala koncerty pro Hudební mládež sama za sebe i nadále.

nositel Řádu republiky a laureát státní ceny, a konečně Pražský rozhlasový orchestr. V programech koncertů jsou zařazena některá symfonická díla, která nebyla v Praze uvedena několik let.

Stěžejní díla pro ten či onen komorní soubor nebo sólový nástroj jsou obsažena ve dvou cyklech a jejich interprety jsou naši přední sólisté a komorní soubory. Druhým rokem také pokračujeme v jazzovém cyklu.

Celá koncertní sezóna 1962/63 byla projednávána s mnoha odborníky, s výkonnými umělci a s nadšenými posluchači. Přejeme si, aby pražští posluchači odcházeli z našich koncertů spokojeni a s vědomím, že umělci i pořadatelé cykly připravovali nejen s největší radostí a chutí, ale též pečlivě a s plnou vážností.⁵¹

Sezóna 1963 – 1964 přinesla při orchestru FOK cykly Mladí umělci Hudební mládeži, Johann Sebastian Bach, Moderní hudba, Český rok, Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK Hudební mládeži se 4 koncerty, Světová varhaní tvorba a 3 jazzové koncerty.

Mimoto měli členové Hudební mládeže zvýhodněné vstupné na koncerty Symfonického orchestru hl. m. Prahy i České Filharmonie a účastnili se dalších projektů: besed, diskoték, pořadů hudby a poezie aj.

Počátkem sedmdesátých let již nebylo možné ignorovat skutečnost, že pobočky Jeunesses Musicales fungovaly oficiálně i v jiných zemích Východního bloku (Polsko, Maďarsko nebo Jugoslávie). KSČ proto roku 1971 nařídila reorganizaci Hudební mládeže.⁵² Požadováno bylo, aby nová organizace měla svůj výbor, danou strukturu a vedení,⁵³ stálé členy a aby po celé republice vznikaly kluby s individuální činností.

Vzniklo celkem 55 klubů, které pořádaly letní tábory, festival Dny Hudební mládeže, Přehlídky klubových pořadů a počet členů se zvýšil až na deset tisíc.

V roce 1972 byla pražská pobočka Hudební mládeže přiřazena k instituci Symfonického orchestru hl. m. Prahy. O počátcích její práce informuje opět měsíčník Koncertní život: „Hudební mládež – přesněji řečeno její klub při FOK – bilancoval první rok své práce. Jsou to desítky různých akcí, besed se skladateli i interprety domácími i

---

51 Koncertní život – abonentní cykly 1962-1963, srpen 1962, str. 1.

52 Rok 1971 je proto uváděn jako začátek oficiálního fungování Hudební mládeže.

53 V transformované Hudební mládeži nesměl být nikdo ze starého vedení, zejména Ivan Medek. Vedení se ujal hudební skladatel František Kovaříček.

zahraničními, zájezdy, společná účast na koncertech a zkouškách a tak dále. Z necelé stovky zakládajících členů vzrostl počet mladých lidí, kteří mají zájem o hudbu na více než 500. Samozřejmě ne všichni se přihlásili, aby spoluvytvářeli klubový život, zúčastňovali se akcí, stali se členy některého komorního sdružení, pěveckého sboru či orchestru. Většina z nich hledá ve členství především možnost navštěvovat koncerty za zlevněnou cenu. I to je samo o sobě potěšitelné. Ovšem tím se rozdělilo členstvo klubu na dvě části, aktivní a pasivní.⁵⁴

O prvním koncertě amatérských komorních souborů Hudební mládeže při FOK podává zprávu článek Tomáše Najbrta: „Mladí lidé mají zájem o hodnotnou hudbu, chtějí ji však mít bezprostřední a životnou, odpovídající jejich temperamentu a elánu. Ne jen prováděnou v koncertních síních zralými umělci, ale poznanou zblízka, v úzkém kontaktu. Nepřejímat pouze hotové, nýbrž přímo vytvářet.

V listopadovém programu Klubu HM se objevuje první závažný počín toho druhu. Členové klubu, nespokojující se jen pasivním přijímáním, nasloucháním hudbě nebo slovům o ní, se rozhodli pro husarský kousek: předvedou svým kolegům a přátelům hudbu ‚z vlastních zdrojů‘. Jedna z klubových sekcí totiž sdružuje zájemce o komorní hru. Třináctého listopadu budeme tedy mít možnost posoudit umění oněh čínorodých. Nesetkáme se přitom jistě s ohromujícími uměleckými počiny, vždyť aktéry budou neprofesionální hráči. Hodnotu jejich výkonů však nelze snižovat srovnáváním s vrcholnými interprety. Základním a nesporným přínosem jejich snahy je právě touha hrát, brát si z hudby onu radost, známou hudebníkům s nástroji v rukou, tvoření krásy vlastním dechem a pohyby, podíl na jejím vzniku a sdílení se o ni s posluchači.

Pro toto úsilí o aktivní přístup k muzicírování v dobrém slova smyslu, pro tento prostor a chuť ve vědomí mladých má Hudební mládež pochopení... i možnosti, neboť není vždy snadné sednout si za notový pult a spustit. [...] Práce aktivních muzikantů není tedy v celkovém výčtu činností hudební mládeže zanedbatelná, byť někdy postrádá vnějšího lesku. Leč – jako známo není zlato vše, co se třpytí. Právě tento okruh zájmu je pro naši kulturu ‚zakopaným pokladem‘. A protože získávat aktivní vztah k hudbě je pro naši kulturu ‚zakopaným pokladem‘. A protože získávat aktivní vztah k hudbě je vlastně jediným velikým programem Hudební mládeže, lze považovat koncert mladých interpretů

---

⁵⁴ Koncertní život – březen 1973 str. 5.

za další krůček k jeho naplnění.⁵⁵

Členství v Klubu Hudební mládeže poskytovalo nespočet různorodých aktivit a možností. V roce 1976 například Klub Hudební mládeže při Symfonickém orchestru hl. m. Prahy FOK pro své členy uskutečnil 96 akcí. Byly to jak akce celopobočkové, tak akce jednotlivých kroužků (operního, varhanního, komorního, pěveckého a kroužku moderní hudby). Pořádaly se soutěže v hudebních znalostech, schůzky připravované členy jednotlivých kroužků, přednášky pozvaných hostů, návštěvy koncertů a operních i filmových představení v Praze i mimo Prahu. Návštěvy míst spojených s historií hudby. Dvakrát týdně se konaly zkoušky pěveckého sboru a členové Klubu se účastnili rovněž akcí pořádaných sekretariátem České Hudební mládeže – Mladá Smetanova Litomyšl, Dny Hudební mládeže 56 v Praze, Dny Hudební mládeže v Náchodě, letní prázdninové soustředění, Mladé pódium v Karlových Varech a kursu dopisovatelů z řad České Hudební mládeže. Pro vzájemnou konfrontaci a zhodnocení činnosti jednotlivých klubů byly od roku 1978 pořádány třídenní soutěžní Přehlídky klubových pořadů. Nejlepšímu výkonu pak patřilo místo na festivalu Mladá Smetanova Litomyšl.

Po celou dobu oficiálního fungování Hudební mládeže v tehdejší Československé socialistické republice byly udržovány kontakty s Mezinárodní federací Hudební mládeže. Českou pobočku se však do mezinárodní federace podařilo včlenit až v roce 1993.⁵⁷ V současné době je Hudební mládež ČR nestátní neziskovou organizací. Sdružuje mladé lidi do 29 let, kteří mají zájem o kvalitní kulturu a umění.

2 Péče o mladé publikum v současnosti

Filosofií současné dramaturgie orchestru je pečovat nejen o mladé publikum, ale i o mladé interprety. Pozornost se soustřeďuje především na výrazné mladé talenty. Z reálného pohledu je to však spíše z důvodů finančních, než misionářské touhy objevovat nové hvězdy klasické hudby. Mladí mají velmi často příležitost vystoupit v rámci komorních, ale i velkých symfonických cyklů. Koncertní jednatelství FOK pořádalo

---

55 Koncertní život – listopad 1972 str. 5.

56 Festival Dny Hudební mládeže se konal nepřetržitě od roku 1973 až do roku 1999.

57 Podmínkou pro vstup bylo působení organizace v celé zemi, což z důvodu nečinnosti Hudební mládeže na Slovensku nebylo českou Hudební mládeží splněno a právoplatným členem Mezinárodní federace Hudební mládeže se stala až po odtržení Slovenska a osamostatnění obou států.

v koncertní sezóně 2008/2009 *Cyklus mladých talentů* v kostele sv. Šimona a Judy.

Vedení orchestru podporuje rovněž mladé členy FOK, neboť si je velmi dobře vědomo jejich hráčských kvalit. Podpořilo a zaštitilo jejich činnost v komorních ansámblech sdružených pod názvem *Juventus Collegium FOK*, jehož první vystoupení se uskutečnilo na jaře roku 2009.

Dramaturgii sezóny 2008/2009 popisuje Martina Fialková v Listech Prahy z 1. července 2008: „FOK samozřejmě nabízí celou řadu velice zajímavých koncertů ve svých čtyřech orchestrálních cyklech i v cyklu komorní hudby. [...] Co zajímavého však FOK připravil mimo tyto cykly a jak se chce nově prezentovat? Je zřejmé, že nejdůležitější je vychovávat si stále nové, mladé publikum. To se FOK chystá několika způsoby. Jednak v čtyřdílném cyklu *Hudba na dotek*, který znovu pozve do Smetanovy síně děti i s rodiči na koncerty, při nichž se setkají s orchestrem skutečně téměř ‚na dotek‘. Je totiž rozesazen uprostřed síně a posluchači kolem v půlkruhu. Koncertem provázejí dva náctiletí moderátoři a pan ředitel.

Netradiční poslech je doplněn i netradiční výchovou k němu. O přestávce si děti mohou za asistence hudebníků vyzkoušet i hudební nástroje. Ještě menší posluchače - od 6 do 10 let - láká Hudební klub FÍK, také loňská novinka, která bude pokračovat i v sezóně 2008/2009. V něm se děti seznamují s hudebním prostředím, hudebníky a hudbou samotnou pod vedením zkušených lektorů z Orffovy společnosti. Velký zájem je i o výhodný vstup na generální zkoušky pro studenty, s nimiž má dobré zkušenosti i Česká filharmonie.”

2.1 Koncerty pro školy

V tradici dopoledních koncertů pro školy pokračuje Koncertní jednatelství FOK širokou nabídkou různorodých pořadů. Mezi ty nejoblíbenější patří pořad Jiřího Stivína *Od klasiky k jazzu, Písně a skladby Jaromíra Ježka* v interpretaci souboru C&K VOCAL a Prokofjevova pohádka *Péťa a vlk* v nastudování komorního orchestru BERG pod uměleckým vedením Petera Vrábela a s průvodním slovem herce Miroslava Táborského. S duchovní hudbou se mohou setkat středoškoláci při pořadu *Průvodce liturgií slovem a hudbou*, kde vokální soubor Octopus Pragensis představuje liturgický rok a skladby komponované k nejvýznamnějším církevním svátkům. *Slavné a populární skladby* je název pořadu, který v interpretaci komorního orchestru Praga Camerata přináší průřez

„evergreeny“ klasické hudby od baroka až po hudbu 20. století. Dílem Franze Schuberta je inspirován pořad Kocianova kvarteta *Pstruh*. Studenti operního zpěvu pražské konzervatoře spolu se svými pedagogy připravují každoročně pásmo v kostýmech s názvem *Veselé operní výstupy*. Průvodcem středověkou hudbou a hudebním instrumentářem je *Rožmberská kapela*. Mezi nejoblíbenější pořady patří již řadu let *Čtyvero ročních dob* Antonia Vivaldiho v nastudování Pražských komorních sólistů, jejich uměleckého vedoucího Bohuslava Matouška a s průvodním slovem profesora Pražské konzervatoře Jaroslava Přikryla.

2.2 Nedělní rodinný cyklus symfonických koncertů

Úplnou novinkou sezóny 2009/2010 je potom nedělní rodinný cyklus symfonických koncertů, který se skládá ze čtyř koncertů s atraktivními programy za účinkování mladých českých dirigentů a interpretů:

1. Proč ne vášně v hudbě?

M. Ravel: Alborada del Gracioso

A. Piazzola: Suita del este pro akordeon a orchestr

M. De Falla: Čarodějná láska

2. Proč ne stará dobrá klasika?

P. I. Čajkovskij: Klavírní koncert č. 1

A. Dvořák: Symfonie č. 8 G dur, op. 88

3. Proč jsou ty skladby tak populární?

A. Dvořák: Koncert pro violoncello a orchestr h moll, op. 104

P. I. Čajkovskij: Symfonie č. 4 f moll, op. 36

4. Proč ne opera v koncertním sále?

Operní árie, předehry a intermezza z oper W. A. Mozarta, G. Donizettiho, V. Belliniho, L. Delibese a dalších.

Netradiční je nejen den koncertu – neděle, ale i čas. Neboť tyto „rodinné“ koncerty se budou konat ve Smetanově síni vždy v podvečer od 16:00.

Velkým plánem do budoucna je rozšířit cyklus dopoledních koncertů

pro rodiče s dětmi o cyklus koncertů pro teenagery s průvodním slovem.

2.3 Koncerty pro rodiče s dětmi

Koncerty pro dětské publikum, a v podstatě by snad lepším názvem byly koncerty pro rodiče s dětmi, začal Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK pořádat v současné podobě s nástupem nynějšího ředitele PhDr. Ilji Šmída. Ten přišel k FOK z Pražské komorní filharmonie (PKF) odkud přenesl i svůj projekt dětských koncertů, který v PKF fungoval od jejího samého vzniku.

2.3.1 Koncerty pro dětské publikum v Pražské komorní filharmonii

Pražská komorní filharmonie byla prvním orchestrem v České republice, který začal pořádat speciálně koncipované koncerty určené dětem a jejich rodičům: „Když v roce 1994 zakládal významný český dirigent prof. Jiří Bělohlávek Pražskou komorní filharmonii, vetknul jí do vínku jako jeden z významných úkolů soustavnou péči o výchovu mladé generace – interpretů i posluchačů. A tak už od samého počátku pořádáme každoročně koncerty pro školy a již čtvrtou sezónu zaujímá významné místo mezi našimi abonentními cykly řada koncertů pro rodiče s dětmi v Rudolfinu.“⁵⁸

Např. v koncertní sezóně 2004/2005 měla PKF na programu cyklus „Ach ty slavné děti“ s osmi koncerty věnovanými slavným hudebním skladatelům:

Proč ještě nespíš, Johanne? (Johann Sebastian Bach)

Bedřichu, okamžitě domů! (Bedřich Smetana)

Wolfi, to je přece císařovna! (Wolfgang Amadeus Mozart)

Nabrousil jsi nože, Tondo? (Antonín Dvořák)

Už zase pluješ v oblacích, Franzi? (Franz Schubert)

Leošku, nebud' smutný. (Leoš Janáček)

Petře, drž se paragrafů! (Petr Iljič Čajkovskij)

Cos to zas prováděl, Bohouši? (Bohuslav Martinů)

Cílem cyklu bylo seznámit děti vtipnou formou s životy významných skladatelů a jejich dílem. Pořady uváděl Ilja Šmíd ve spolupráci s dětským moderátorem Janem

---

⁵⁸ Ilja Šmíd: text reklamního materiálu PKF z roku 2003.

Řezníčkem.

Vzhledem k velké popularitě dopoledních cyklů pro děti Pražské komorní filharmonie a celkové úspěšnosti projektu, rozhodl se Ilja Šmíd pokračovat v popularizaci vážné hudby i na svém novém působišti – tedy v Symfonickém orchestru hl. m. Prahy.

2.3.2 Příprava jednotlivých pořadů

Jak již bylo řečeno výše, je tvůrcem popularizačních pořadů pro rodiče s dětmi pořádaných Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK jeho ředitel PhDr. Ilja Šmíd, sám je autorem dramaturgie, scénářů, režisérem i moderátorem jednotlivých pořadů.

Vzpomínky na výchovné koncerty, kterými sám prošel a svůj postoj k výchovným koncertům vůbec, popsal v článku představujícím projekty zaměřené na dětského posluchače Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK: „Myslím si, že jsme to zažili všichni. Paní učitelka (tenkrát ještě „soužka“) přišla do třídy a oznámila, že zítra máme přinést deset (dvacet) korun a příští týden jdeme na koncert. Místo vyučování. Třída propukla v jásot.

Jásot se změnil v nudnou realitu. Na pódiu orchestr, před ním pán, který se snažil vysvětlit, v kterém místě Smetanovy Vltavy jsou Svatojánské proudy, které sice nikdo z nás v důsledku velkolepé socialistické výstavby nemůže znát, ale Smetanova hudba nám je vykreslí snad ještě lépe, než jaké byly ve skutečnosti. Znuděný orchestr pak přehrál zmíněnou pasáž, pak další a nakonec, když měl lektor pocit, že už musíme znát tok Vltavy od pramene až k Mělníku naprosto dokonale, zahrál skladbu celou. To už ale v hledišti probíhala velkolepá bitva prostřednictvím papírových projektilů vystřelovaných mohutnými fuky z versatilkových trubiček za marné snahy těch učitelek, které vydržely – ty otrlejší kouřily na chodbě – udržet alespoň zdání klidu. Lepší způsob, jak odradit člověka od poslouchání klasické hudby neznám!

A pak jsme v televizi zaznamenali dnes již legendární seriál koncertů Newyorské filharmonie s Leonardem Bernsteinem a přišli jsme na to, že se to dá dělat také trochu jinak. Abych byl spravedlivý, i naši pedagogové, ti dobří, věděli, jak na to, jen jich nebylo mnoho. A neměli moc šancí svůj způsob uplatnit. Jasně bylo jedno: Didaktický přístup s nezáživnými rozbory skladeb a nezajímavým přehráním „oplešatělým“ orchestrem nepřivede nikoho k poslechu hudby, tím spíše k lásce k této hudbě.

Nevím, kdy se poprvé u nás objevily koncerty pro rodiče s dětmi, ale rozhodně to byl počín, který již mohl nejen k lásce k hudbě, ale i k obecné kulturní výchově či dokonce slušnému chování děti opravdu přivést. Když jsem před lety začal s těmito koncerty v Pražské komorní filharmonii, bylo mi jasné, že dětem nemůžeme nabídnout koncert s velkým K. Děti se chtějí bavit, jsou hravé, udrží pozornost k vnímání hudby nejdéle pět minut, pořád je musíte něčím překvapovat, zaujímat, mají rády, když před nimi stojí jejich vrstevníci – prostě je třeba z koncertu udělat *zábavný pořad*. A ještě jedna zásada je důležitá: pokud chceme, aby se hudba stala dětem přítelkyní, aby ji vnímaly rády a přinášela jim potěšení, nesmíme je ‚učit poslouchat‘, je třeba jim ‚jen‘ otevřít srdce, hrát si s nimi a povídat si o čemkoli, třeba i o tom, co s hudbou nesouvisí – a pak jim k tomu pustit jakoby mimochodem hudbu. Tu naši, tu ‚správnou‘. Ono je to s vnímáním hudby – ale vlastně všeho – stejné jako třeba s jazykem. Co nás obklopuje od dětství, co kolem sebe slyšíme neustále, to přijmeme za své. Jeden můj kamarád mi vyprávěl, že jeho rodina patří mezi ty ‚exoty‘, kteří si ke snídani klidně pustí Schönberga či Stravinského – a pro jeho tři kluky, kteří tuhle hudbu slýchají od nejtěplejšího dětství, je to ta nejpřirozenější hudba. Pouští si prý i rock, prostě všechno – a kluci to už dokáží úplně sami zhodnotit a občas vyřknou soudy, nad jejichž pravdivou originalitou žasne i můj přítel – muzikolog.”⁵⁹

Princip pořádání tohoto druhu koncertů, tedy koncertů pro dětské posluchače je podle Šmída jednoduchý a známý: „Zaujměte děti něčím jiným, než co jim chcete ‚vnutit‘ [...] A tak, když mluvíme o rytmu v hudbě, prakticky jim předvedeme, jak pračlověk tloukl rytmus na pravěké kosti mamuta – že máte v rukou stehenní kosti prasete už vůbec nevádí. Když jim chcete sdělit, že Bohuslav Martinů strávil celý život v cizině, řekněte jim to přestrojeni za skladatele, jak v dlouhém raglánu, s typickým kloboukem na hlavě a s omšelým kufrem v ruce vystupuje na pařížském nádraží (navíc můžete obohatit dějiny hudby, protože ani nejzkušenější ‚martinůlogové‘ nevědí, který den a kterým vlakem Martinů do Paříže přijel – když se o tom začnete radit s dětmi, máte je v hrsti!). A když jim chcete vysvětlit, jak se rozechvívá struna, vyrobte jim ‚košťafon‘, unikátní strunný nástroj! Sólové party ať hrají jejich vrstevníci (v našem případě žáci lidových škol umění a zejména studenti Komenského gymnázia z Prahy 3), nebo ještě lépe děti samy (např. v Haydnově-Mozartově Dětské symfonii). A tak dále.”

---

59 Ilja Šmíd: FOK dětem, FOKUS 2, září 2007 str. 5.

Průběh příprav a práci na jednotlivých scénářích popisuje následovně: „ [...] Na samém počátku je samozřejmě téma. K němu pak hledám hudbu, ale už paralelně přemýšlím nad strukturou pořadu, nad jeho linií. Důležitý je začátek, pak udržení gradace s perfektním finále a současně i pochopení limitů dětského vnímání. Po určité době je musíte nějak zaktivizovat, skladby musí být kratší, každá přinést něco nového – v instrumentaci, sólista, kostýmy – ty hrají vůbec výraznou roli, děti milují převlékání a líčení, takže árii vodníka prostě musí zazpívat vodník se vším všudy. Když mám hotovou hudební dramaturgii, začínám psát text, dialogy. Hlavní zásadou je, že nepíšu „výchovní koncert“, ale „zábavný pořad“. Musí být svižný, vtipný, a o hudbě se tam vlastně má mluvit jaksí mimochodem. Neřeším hudbu, ale dotýkám se jí.“⁶⁰

2.4 Orchester na dotek

Úplnou programovou novinkou Symfonického orchestru FOK se tak stal od sezóny 2006/2007 cyklus R (Rodina) s názvem Orchester na dotek. Ačkoli jeho hudební dramaturgie byla postavena na programech bezprostředně předcházejících základních řad, podařilo se jak posazením orchestru uprostřed sálu, tak i konceptem programu vzbudit zájem veřejnosti. Koncerty pro rodiče s dětmi se tak staly jedním z projektů, které začalo vedení Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK rozvíjet v dalších sezónách, neboť se z hlediska klesající návštěvnosti jevílo jako jeden z nejdůležitějších počínů orchestru vůbec.

V koncertní sezóně 2006/2007 se uskutečnily v rámci tohoto cyklu čtyři koncerty s průvodním slovem vždy v sobotu odpoledne. Název Orchester na dotek vyplynul ze snahy co nejlepšího přiblížení malému posluchači – orchestr sestoupil z pódia a byl usazen uprostřed sálu, čímž se umožnil mnohem lepší kontakt s dětským publikem a orchestr je skutečně téměř na dosah. Během přestávky koncertu navíc děti mohou jít mezi muzikanty a vyzkoušet si zahrát na opravdové hudební nástroje, což je dodnes dětmi nejochávanějším a nejoblíbenějším momentem koncertu.

První z koncertů se uskutečnil v sobotu 14. října 2006 a byl věnován W. A. Mozartovi. Sobota 4. listopadu patřila Beethovenově hudbě, třetí setkání 30. prosince Antonínu Dvořákovi a poslední v řadě byl koncert s dílem Bély Bartóka.

---

60 Viz rozhovor – příloha č. 6.

2.5 Hudba na dotek

Na projekt Orchester na dotek navázal v sezóně 2007/2008 již koncepčně propracovanější cyklus Hudba na dotek a činnost zahájil Hudební klub Fík. Čas koncertů se přesunul na sobotní dopoledne a ředitel Ilja Šmíd připravil okruhy zabývající se tématy hudebních výrazových prostředků, pohybového vyjádření hudby, poslechových činností, kvality tónů a hudebních forem.

V rolích moderátorů se ustálila trojice Ilja Šmíd, houslistka Marie Mátlová – studentka Pražské konzervatoře a hobojsista Jan Řezníček – posluchač hudebních tříd Gymnázia Jana Nerudy. Oba vystupují v programech nejen jako moderátoři, ale také jako instrumentalisté. Děti, ale i rodiče jsou vtípnou a nenásilnou formou zasvěcováni do tajů hudby.

V koncertní sezóně 2007/2008 nesl cyklus název HUDBA NA DOTEK ANEB JAK SE RODÍ HUDBA. V průběhu čtyř setkání bylo dětem vysvětleno, jak vzniká hudební dílo a co to vlastně je hudba. Seznámily se se základními hudebními prvky - rytmem, melodií, barvou a silou a s naprostou samozřejmostí přijaly pořad o hudebních formách. Programy jednotlivých pořadů vypadaly následovně:

03. 11. 2007 Hudba - tanec (Rytmus)

dirigent: David Švec

program koncertu:

1. Antonín Dvořák: Slovanský tanec č. 1
2. Joseph Haydn: Symfonie č. 101 D dur „Hodiny“, 2. věta Andante
3. George Bizet: Carmen, svita č. 1, 6. Toreadoři
4. Johann Strauss: Na krásném modrém Dunaji (část)
5. Igor Stravinskij: Svěcení jara (redukované obsazení orchestru) – Jarní věštby.
Tance dívek, č. 13-22
6. Wolfgang Amadeus Mozart: Symfonie D dur „Haffnerova“, K385, 3. věta Menuetto
7. Pablo de Sarasate: Cikánské melodie (zkrácená ukázka) – housle sólo
8. Bedřich Smetana: Tanec komediantů z opery Prodaná nevěsta
9. Aaron Copland: Rodeo. 4. Hoe down (tanec kovbojů)

Na realizaci pořadu se tanečními vstupy podílelo Taneční centrum Praha.

Obsah pořadu: Jednou z prvních otázek bylo, co je to hudební čas? Postupně se děti dozvěděly o tom, jakým způsobem pravděpodobně „muzicírovali“ naši pravěcí předkové vyťukávající rytmus kostěnými nástroji. Poznaly, jak to zní, když se tempo postupně zrychluje, že pravidelné údery nejsou ještě žádný rytmus. Moderátoři předvedli, co je to metrum, takt, těžká a lehká doba, akcent a orchestr zahrál ukázky ve 2/4 a 3/4 taktu – pochod a valčík. Ukázkou nepravidelného střídání důrazů byla část Stravinského Svěcení jara Tanec dívek. Od baletu Svěcení Jara se přešlo k baletu Aarona Coplanda Rodeo a tanci Hoe down, který zatančily děti z Baletu Praha Junior. Po přestávce se povídalo o staré barokní suitě. O „populárním“ francouzském tanci ze 17. století menuetu, jehož ukázka v zápětí zazněla. Následovaly ukázky českých lidových tanců furiant a skočná. V závěru bylo krátké shrnutí a zároveň byl předaslán obsah následujícího pořadu, neboť moderátoři došli k závěru, že pouze s rytmem bychom si v hudbě nevystačili a musíme k němu proto přidat i další základní hudební prvky, kterými jsou melodie a harmonie.

15. 12. 2007 Hudba - píseň (Melodie)

dirigent: Jaroslav Brych

program koncertu:

Michail Ivanovič Glinka:	Ruslan a Ludmila – předehra k opeře
Johann Sebastian Bach:	Moteto „Jesus bleibet meine Freude“
Anonymus:	Svatý Václave – chorál
Jacob Handl - Gallus (1550 - 1591):	Pueri concinite
Johann Sebastian Bach:	Koncert pro dvoje housle a orchestr d moll, BWV 1043, 2. Largo ma non tanto
Malý český quodlibet:	Já do lesa nepojedu – Neviděli jste tu mé panenky – Jede, jede poštovský panáček
Antonín Dvořák:	Moravské dvojzpěvy, op. 32 – Prsten, Zajatá
Aram Chačaturjan:	Šavlový tanec z baletu Gajane
Leonard Bernstein:	West Side Story – I feel pretty
Antonín Dvořák:	Jakobín, školní scéna z 2. dějství opery

Na pořadu spoluúčinkoval Kühnův dětský sbor.

Obsah pořadu: Děti se dozvěděly o tom, že koncert je „taková slavnostní chvílka“ a je proto zvykem, že se při jeho návštěvě dodržují jakási „pravidla“: chodíme včas, svátečně oblečení a upraveni. Hlavním tématem pořadu bylo, jak je patrné již z jeho názvu, co to vlastně je melodie? Moderátor Honza prohlásil, že melodie je „pár tónů, co jsou hezky seřazené...“ a v průběhu diskuze s ostatními moderátory pořadu byl poučen, že „aby byla melodie krásná a líbila se nám, měla by mít nejen zajímavý rytmus, ale především zajímavě vyklenutou a rozezpívanou řadu tónů a vrchol.“ Pokusem o vytvoření vlastních melodií na jeden text s různě širokým notovým materiálem bylo poukázáno na vývoj gregoriánského chorálu. Od jednohlasu se přešlo ke dvojhlasu a vícehlasu až k ukázkám polyfonie. Jak účinkující, tak posluchači si vyzkoušeli malý český quodlibet na lidové písničky Já do lesa nepojedu, Jede, jede poštovský panáček a Neviděli jste tu mé panenky. Od lidové písně se přešlo k písním populárním a muzikálovým. Šavlový tanec z baletu Gajané Arama Chačaturjana poukázal na netradiční stavbu melodie, která vychází z opakování jednoho tónu a teprve postupně se rozvíjí. Na závěr byla zařazena ukázka z opery Jakobín Antonína Dvořáka.

09. 02. 2008 Hudba – barevná paleta (Barva, dynamika)

Dirigent: David Švec

program koncertu:

1. Richard Wagner: Předehra k 3. aktu opery Lohengrin
2. Modest Petrovič Musorgskij: Obrázky z výstavy, Promenáda I.
3. Modest Petrovič Musorgskij: Obrázky z výstavy, ukázky sekcí orchestru
4. Modest Petrovič Musorgskij: Obrázky z výstavy, Tuilerie
5. Modest Petrovič Musorgskij: Balet kuřátek ve skořápkách
6. Modest Petrovič Musorgskij: Chaloupka na kuřích nohách, Baba-jaga
7. Modest Petrovič Musorgskij: Trh v Limoges
8. Bedřich Smetana: Vltava
9. Claude Debussy: Moře – Hra vln
10. Camille Saint-Saëns: Akvárium

11. Jan Rybář: V říši snů – Obraz pro velký symfonický orchestr
 12. Modest Petrovič Musorgskij: Velká brána kyjevská

Obsah pořadu: Orchestr si naladil podle hoboje, jak je zvykem. Komorní *a* pak ale zahrály jednotlivé nástroje v pořadí housle, flétna, trubka, violoncello, fagot, lesní roh, xylofon, kontrabas, tympán a děti měly za úkol hádat, jaký nástroj právě hraje. Na promenádě z Musorgského Obrázků z výstavy bylo dětem ukázáno, jak stejná skladba zní, hrají-li jí jednotlivé nástrojové skupiny: smyčce, dřevěné dechové nástroje, žestě a bicí. Jednotlivé nástroje předvedly své charakteristiky a děti hledaly, jaký je rozdíl mezi nástroji (tuba a pikola). Přiřazovaly, k čemu se jaký nástroj hodí. A naučily se základním dynamickým pojmům.

26. 04. 2008 Hudba - stavba (hudební forma)

Dirigent: David Švec

program koncertu:

1. Sergej Prokofjev: Romeo a Julie, 2. suita – Montekové a Kapuleti
2. Sergej Prokofjev: Romeo a Julie, 1. suita, 2. scéna
3. Ludwig van Beethoven: Symfonie č. 5 c moll "Osudová", I. Věta Allegro con brio
4. Česká lidová: Holka modrooká
5. Johann a Josef Straussové: Pizzicato polka
6. Wolfgang Amadeus Mozart: Serenáda č. 7 D dur "Haffnerova", KV 250
7. Sergej Prokofjev: Romeo a Julie, 2. suita – Julie děvčátko
8. Antonio Vivaldi: Čtvero ročních dob, Jaro – I. Část Allegro
9. Muzio Clementi: Sonatina C dur
10. Johann Sebastian Bach: Varhanní fuga C dur
11. Sergej Prokofjev: Romeo a Julie, 2. suita - Tanec

Obsah pořadu: Kompozice hudebního díla byla dětem přirovnána ke stavbě věže. Děti hledaly základní cihlu hudební stavby – motiv, který byl rozšířen na téma a následně na hudební větu. Hudební věta (a) = předvětí (p) + závětí (z). Hudební věta byla rozšířena na „souvětí“ – malou písňovou formu dvoudílnou. Snahou o vytvoření delšího hudebního

úseku dospěli moderátoři k velké trojdílné formě s opakováním, rondu a sonátě. Zazněly rovněž ukázky sonáty a fugy. Na závěr pořadu přišlo na řadu opět krátké shrnutí: „Každá velká hudební stavba je úžasná, když má pevné základy – tedy správnou hudební formu.“

V sezóně 2008/2009 dostal cyklus HUDBA NA DOTEK podtitul ANEB KDE POTKÁME HUDBU a jak vyplývá z názvu, byly jednotlivé pořady věnovány různým hudebním prostředím: koncertní sál, opera, nahrávací studio a slavnost.

15. 11. 2008 Na koncertě aneb Proč jsou muzikanti smutní?

Dirigent: Jaroslav Brych

Program koncertu:

1. Gioacchino Rossini: Vilém Tell, předehra k opeře
2. Franz Schubert: Symfonie č. 2 B dur, III. Allegro vivace
3. Josef Suk: Pohádka, 2. Hra na labutě a pávy
4. Bedřich Smetana: Šárka
5. Joseph Haydn: Symfonie č. 94 G dur „S úderem kotlů“, Hob. I:94, II. Andante
6. Leopold Mozart: Dětská symfonie, I. Allegro
7. W. A. Mozart: Koncertantní symfonie pro housle, violu a orchestr Es dur, KV 364, III. Presto (sólo Marie Mátlová – housle a Zuzana Peřinová – viola)
8. Georges Bizet: Arlésanka, suite č. 2, IV. Farandola

Obsah pořadu: V průběhu tohoto pořadu se měli diváci možnost podívat do zákulisí symfonického orchestru. Ukázalo se, jak náročná je domácí příprava a dlouholeté studium nástroje, jak probíhá konkurz do orchestru a co to znamená hrát „prima vista“. Bylo vysvětleno, že když se muzikanti „mračí“ není to proto, že jsou rozzlobení, ale proto, že hra v orchestru vyžaduje značnou dávku koncentrace. Otázkou pro děti pak bylo, kdo si myslí, že je v orchestru nejdůležitější?

06. 12. 2008 V opeře aneb Proč ta paní tolik ječí?

Dirigent: Jaroslav Brych

program koncertu:

1. Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svatba, předehra
2. Wolfgang Amadeus Mozart: Árie Figara „Non piú andrai“ z opery Figarova svatba
3. Wolfgang Amadeus Mozart: Dva výstupy Géníů z opery Kouzelná flétna
4. Wolfgang Amadeus Mozart: Árie Papageny a Papagena z opery Kouzelná flétna
5. Wolfgang Amadeus Mozart: Árie Královny noci „Der Hölle Rache“ z opery
Kouzelná flétna
6. Wolfgang Amadeus Mozart: Finále III. dějství opery Figarova svatba
7. Antonín Dvořák: Pekelný tanec z opery Čert a Káča
8. Leoš Janáček: Běží liška k Táboru z opery Liška Bystrouška
9. Bedřich Smetana: Duet Mařenky a Vaška z opery Prodaná nevěsta
10. Bedřich Smetana: Proč bychom se netěšili z opery Prodaná nevěsta

Jako sólisté vystoupili Alena Hellerová – soprán (Mařenka, Papagena), Markéta Mátlová – soprán (Královna noci), Petr Svoboda – baryton (Figaro, Papageno) a Josef Zedník – tenor (Vašek). Spoluúčinkovala Dětská opera Praha.

Obsah pořadu: Posluchačům byly předvedeny různé rejstříky lidského hlasu. Byl nastíněn vývoj opery, období intrik a pěveckých primadón. Děti si vyzkoušely vlastní recitativ a slyšely slavné árie W. A. Mozarta, A. Dvořáka, L. Janáčka a B. Smetany. Pořad byl zakončen sborem z Prodané nevěsty Proč bychom se netěšili.

28. 03. 2009 Ve studiu aneb Proč je režie důležitá?

Dirigent: Jan Kučera

Program koncertu:

1. Franz von Suppé: Lehká kavalerie. Předehra
2. Zdeněk Fibich: Poem
3. Otakar Jeremiáš: Směs národních písní pro děti

4. Bedřich Smetana (arr. Robert Císař): Vzpomínka na Plzeň
5. Felix Mendelssohn-Bartholdy: Sen noci svatojanské. 5. Tanec skřítků
6. Václav Trojan: Pyšná princezna. Suita z filmu
8. Antonio Vivaldi: Koncert C dur pro dva hoboje, smyčce a cembalo, I. Allegro.
7. Amálka Křepelková: Skladba pro FÍK
9. John Williams: Hvězdné války. 1. Hlavní téma

Na pořadu spoluúčinkoval Kühnův dětský sbor.

Obsah pořadu: Orchester nebyl tentokrát výjimečně v koncertním oblečení, ale v civilu, jakoby zrovna měl natáčecí frekvenci ve studiu. Hosty pořadu byli také hudební režisér se štábem, kteří v průběhu koncertu skutečně pořídili živou nahrávku. Povídalo se o historii nahrávání a rozhlasu. Z reproduktorů se pouštěly znělky k rozhlasovým pořadům a také ukázka záznamu prvního vysílání Českého rozhlasu. Vysvětlilo se, co znamená zkratka FOK v názvu orchestru a proč dostal orchestr takové „jméno“. Na závěr pořadu zazněla hudba z filmu Pyšná princezna a hlavní téma hudby, kterou napsal John Williams k filmu Hvězdné války.

25. 04. 2009 Na slavnosti aneb Proč nám ten pán vyhrožuje?

Dirigent: Václav Blahuněk

Program koncertu:

1. Julius Fučík: Vjezd gladiátorů
2. Rudolf Nováček: Castaldo
3. Felix Mendelssohn-Bartholdy: Svatební pochod
4. Beethoven: Symfonie č. 3 Es dur „Eroica“. II. Marcia funebre (do t. 68)
5. Henry Filmore: Lassus trombone
6. Georg Friedrich Händel: Vodní hudba. Menuet č. 2
7. Pavel Josef Vejvanovský: Serenáda in C („vánoční“)
8. Karel Bělohoubek: Slavnostní uvítací pochod
9. Leoš Janáček: Sinfonietta

Spoluúčinkoval orchestr Hudby Hradní stráže a Policie České republiky.

Obsah pořadu: Slavnostní ráz tohoto dopoledního programu zajistil host koncertu – dechová hudba v krásných uniformách - Orchester Hudby Hradní stráže a Policie České republiky. Moderátoři se děti ptali, co je to slavnost a které nástroje mají podle nich slavnostní charakter. Dirigent vysvětlil, že dirigentská hůl neslouží ke strašení nebo vyhrožování, ale že je stejně jako taktovka jakýmsi ukazovátkem pro orchestr a prodlouženou rukou dirigenta. Velký úspěch sklídila inscenace státní návštěvy.

Pro sezónu nadcházející (2009/2010) se připravuje cyklus s podtitulem Hudba na dotek aneb Co hudba povídá. Na dramaturgii a scénářích se teprve pracuje. Témata koncertů budou následující:

- 17. 10. 2009 O příběhu aneb Bitvy mezi pěti řádky
- 21. 11. 2009 O pokoře aneb Romeo byl muzikantem
- 20. 02. 2010 O ladnosti aneb Nezapomeň na piškoty!
- 17. 04. 2010 O sobě aneb Na smyčec se nesahá

3 Hudební klub Fík

Po prvním roce pořadu Orchester na dotek si Symfonický orchestr hl. m. Prahy připravil pro sezónu 2007/2008 nejen nový koncertní cyklus, ale i novinku s názvem hudební klub Fík. Své aktivity v oblasti výchovy mladého publika se rozhodl orchestr rozšířit, neboť si jeho vedení dobře uvědomovalo fakt, že mladé obecnstvo nelze získat pouze nákladnou reklamou, jejíž účinky jsou většinou spíše krátkodobé, ale že je nutné si své posluchače vychovat. V návaznosti na již úspěšně fungující cyklus dopoledních koncertů pro rodiče s dětmi tak vznikl Hudební klub pro mladé posluchače Fík, který doplňuje koncerty samotné o aktivnější formy setkávání s hudbou.

Klub funguje za spolupráce České Orffovy společnosti, je podpořen Ministerstvem kultury ČR a pořádán ve spolupráci s Obecním domem.

3.1 Česká Orffova společnost

Stěžejním bodem klubových setkání je kreativní práce s hudbou a hudebními prvky vedoucí k lepšímu pochopení hudební řeči a vytvoření přirozeného zájmu tuto řeč vnímat. K tomuto dětem pomáhají lektoři z České Orffovy společnosti.

Česká Orffova společnost byla založena v roce 1995 při České hudební společnosti a jako jedna ze sekcí pro hudební výchovu při ní pracovala do roku 2006. Její založení bylo logickým vyústěním snah pedagogů reagujících na stagnující tendence v české hudební pedagogice a toužících ji obohatit o nové didaktické impulsy a zkušenosti ze zahraničí. Rozvojem hudební výchovy podle nejmodernějších světových, či evropských trendů se ostatně zabývá dodnes. Za všechny, kteří se na propagaci nového pedagogického směru v minulosti podíleli, bych jmenovala alespoň E. Kröschlovou, B. Viskupovou, L. Kurkovou, V. Poše, P. Jistela Z. Střeláka, L. Daniela, P. Dostala a Pavla Jurkoviče /prvního předsedu České Orffovy společnosti/, dále pak skladatele Petra Ebena a Ilju Hurníka, kteří vytvořili nejzdařilejší, a světově uznávanou, adaptaci Orffova Schulwerku – čtyřdílné „České Orffovy školy“. Mezi současné nejpilnější propagátory České Orffovy školy patří pod duchovním vedením Pavla Jurkoviče Lenka Pospíšilová, Rafaela Drgáčová, Martin Ptáček, Jana Žižková, Lída Battěková, Pavla Sovová, Markéta Nosková, Jitka Rutrllová, Dana Novotná, Václav Salvet, Jitka Kopřivová, Amálka Křepelková, Lenka Jaborská spolu se současnou předsedkyní Jarmilou Kotůlkovou.

Dnes tolik skloňovaný pojem „kreativita“ se naplňoval již dříve právě prostřednictvím tzv. „elementární hudby“ německého skladatele a pedagoga Carla Orffa, který, stejně jako jeho spolupracovnice Gunild Keetman, kladl důraz na přirozené předpoklady a zájmy každého dítěte a jeho touhy po vlastním uměleckém vyjádření - bez ohledu na věk či talent. Humanistické pojetí výchovy naplňuje odkaz J. A. Komenského a zdůrazňuje celistvost utváření lidské osobnosti pomocí spojení pohybu, hudby a řeči – i proto je dodnes aktuální, nadčasové a schopné reagovat na nejnovější společenské i výukové trendy.

V rámci akreditovaných vzdělávacích seminářů poskytuje Česká Orffova společnost prostor pro praktické používání nových postupů, důraz je kladen rovněž na schopnost sebereflexe, autorelaxace a uvolnění fantazie, což jsou základní prvky výchovy 21. století. Semináře odrážejí teoretický odkaz současných pedagogických směrů,

podněty pro svou práci při nich nalézají i ti, kteří se zabývají přípravou Rámcových vzdělávacích plánů na všech typech škol. Čeští i zahraniční lektoři předávají své zkušenosti s „Orff Schulwerkem“ s otevřeným přijímáním dalších trendů /Kodaly, Dalcroze, Gordon, Steiner, Suzuki, Hauwe, Kritické myšlení, Step by Step, Lernende Schule atd./ - tím je zajištěna kontinuita a aktuálnost vzdělávacího procesu.

Česká Orffova společnost sdružuje nemalé množství pedagogů a příznivců kreativního přístupu k výuce v České republice. Její snahou je podílet se na procesu celoživotního vzdělávání pracovníků a studentů ve sféře pedagogické, sociální a medicínské, její aktivity jsou ale ustavičně otevřeny i široké veřejnosti.

3.2 Průběh jednotlivých setkání hudebního klubu Fík

Hudební klub Fík je určen pro děti od 6 do 10 let (věkový průměr členů je 8 let). Kapacita klubu je omezená na 60 – 70 dětí.

Během každé koncertní sezóny se uskuteční osm „workshopů“. Čtyřikrát se děti sejdou v koncertním sále kostela sv. Šimona a Judy a čtyřikrát ve Sladkovského sále Obecního domu. Na setkání v Obecním domě pak navazují dopolední koncerty pro rodiče s dětmi ve Smetanově síni.

Pro ilustraci popíšeme první setkání dětského Hudebního klubu Fík, které se uskutečnilo v sobotu 20. října 2007. Tématem tohoto setkání byl rytmus. Program začal v 9:30 v kostele sv. Šimona a Judy, kdy byly děti podle věku rozděleny do dvou skupin. Pod vedením lektorů z České Orffovy společnosti muzicírovali zhruba hodinu a po malém občerstvení se obě skupiny vyměnily. V jedné skupině dětí se lektoři Martin Ptáček a Amálka Křepelková zaměřili na rozdíl mezi třídobým a čtyřdobým taktem. Pomocí hry – vytleskávání, podupávání do rytmu, tanečních kroků – se děti učily poznávat odlišné metrum. Pomáhaly si i nápěvem „Pojďme rytmicky vařit s Fíkem“, ze kterého nakonec vznikla složitější píseň se střídáním dvoudobého a třídobého metra.

Druhé skupině dětí se v malém sále kostela sv. Šimona a Judy věnovala PhDr. Lenka Pospíšilová. S ní si děti zahrály např. pexeso s poznáváním hudebních nástrojů, dirigovaly orchestr z nahrávky (piano, forte, pauza), samy hrály „jako“ na nejrůznější nástroje a nakonec i doopravdy na dřívka, činely, triangl atd.

Na závěr programu obě skupiny dětí předvedly společně rodičům, co se naučily. A bylo to jako na opravdovém koncertě: děti se shromáždily na pódiu u klavíru a za doprovodu Amálky Křepelkové a dvou dívek hrajících na tympány zazpívaly píseň „Rytmicky vařit s Fíkem“. K dětem se přidali i rodiče a píseň pak společně zazpívali v kánonu. Ve druhé ukázce hrály děti na různé bicí nástroje podle notového zápisu pro činely. Při opakování se k dětem rytmickým potleskem opět přidali rodiče.

Setkání hudebního klubu Fík jsou tématicky založena na dramaturgii dopoledních koncertů, které jsou završením každého bloku. Během klubových setkání pracují lektorky se skladbami obsaženými v programech koncertu a připravují hudební či pohybová vystoupení, která jsou pak realizována přímo při koncertech ve Smetanově síni. Malí muzikanti se díky propojení principů vycházejících z odkazu Carla Orffa, dětské bezprostřednosti, přirozenosti, touze učit se novému a tvořit, stávají součástí velkých hudebních děl, jejich spoluautory a „členy“ velkého symfonického orchestru. To vše je umocněno atmosférou krásného prostředí kostela sv. Šimona a Judy a Obecního domu.

ZÁVĚR

Záměrem této práce bylo nahlédnout alespoň ve stručnosti do sedmdesátipětileté historie Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK a jeho vztahu k výchově mladého publika.

Historie tělesa je poměrně detailně a zdařile zdokumentována v kronikách orchestru sepsaných bývalým hobojistou Pražských symfoniků Pavlem Vernerem. Materiály z prvních desetiletí působení orchestru se nedochovaly, ale za celou činnost orchestru se ohlížejí almanachy vydávané k jednotlivým desetiletým výročím Symfonického orchestru hl. m. Prahy, které byly pro tuto práci nepostradatelným zdrojem informací.

Shrneme-li historii Symfonického orchestru hl. m. Prahy do několika vět, můžeme říci, že byl založen z dobové potřeby nezaměstnaných hudebníků a ve svých začátcích fungoval jako těleso provádějící hudbu populární a tzv. salónní a spíše než respektované těleso byl ostatními vnímán jako nekalá „konkurence“. Nicméně se postupně vypracoval na uznávaný orchestr, který mohl svou hráčskou úrovní bez problémů konkurovat České filharmonii. Toto renomé v Čechách i zahraničí získával především díky svým šéfdirigentům, kterými byli: Václav Smetáček, Ladislav Slovák, Jindřich Rohan, Jiří Bělohlávek, Petr Altrichter, Martin Turnovský, Gaetano Delogu a Serge Baudo.

Od roku 2006 se může Symfonický orchestr hl. m. Prahy pyšnit jménem šéfdirigenta Jiřího Kouta, který je všeobecně uznáván nejen samotnými členy orchestru, ale také veřejností a odbornou kritikou. Současně musí Pražští symfonikové čelit především ekonomickým problémům. Je kuriózní, že to byla právě světová finanční krize, která dala podnět ke vzniku Symfonického orchestru hl. m. Prahy. Doufejme tedy, že současná globální ekonomická krize bude překonána a že toto významné metropolitní těleso bude i nadále reprezentovat město Prahu nejen na svých domácích koncertech ve Smetanově síni Obecního domu a na festivalech v České republice, ale rovněž na významných zahraničních pódii.

Jak je tedy patrné, dějiny se opakují. I dnes bojuje orchestr nejen o holou existenci a podporu zřizovatele, ale především se snaží udržet své stálé publikum a získat nové posluchače.

Zajímalo mne, kdy se poprvé obrátila pozornost orchestru k výchově mladého publika. Tato část práce byla z časového hlediska nejnáročnější, neboť materiály k tomuto tématu nejsou nikde sebrány a zpracovány a bylo tedy nutné pečlivě projít archivní materiály orchestru. Ačkoli byl Symfonický orchestr hl. m. Prahy největším pořadatelem výchovných koncertů u nás, podařilo se mi shromáždit jen nevelké množství podkladů, především pak několik koncertních programů a programových nabídek určených školám. Dalším důležitým zdrojem informací o Dopolnedních koncertech pro studenty pražských škol a Klubu Hudební mládeže při FOK mi byl měsíčník Koncertní život.

I v současnosti myslí vedení orchestru na děti a mladé publikum. Koncertní jednatelství i nadále pokračuje se širokou nabídkou koncertů pro školy. Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK pak přináší rodičům a dětem sobotní dopolední cyklus koncertů Hudba na dotek. Děti mohou navíc navštěvovat Hudební klub Fík, kde mají možnost netradičním způsobem nahlédnout do interpretace hudebních děl a získat mnohohrstevnou inspiraci pro vlastní hudební aktivity.

Splňují však tyto projekty očekávaný výsledek? Podle bezprostředních ohlasů během jednotlivých koncertů i dodatečných reakcí sdělených většinou písemnou formou je cyklus Hudba na dotek i Hudební klub Fík u dětského publika oblíben. Tyto projekty přispívají nejen k podpoře hudebnosti u zúčastněné skupiny dětských návštěvníků, ale působí pozitivně i ve smyslu podpory mezilidských a rodinných vztahů.

Podklady k oběma projektům a rozsáhlý rozhovor k dané problematice mi s laskavostí poskytl ředitel Symfonického orchestru hl. m. Prahy PhDr. Ilja Šmíd. Rozhovor v nezměněné podobě je součástí této práce.

Nejlepším důkazem úspěšnosti obou projektů je stále se stupňující zájem o ně. Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK si tak vytváří okruh budoucích návštěvníků svých koncertů a zároveň podporuje zájem o činnost orchestru v řadách starší generace, která tvoří doprovod dětskému publiku.

Vzhledem k velké úspěšnosti a zájmu ze strany návštěvníků bude Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK pokračovat v pořádání koncertů pro rodiče s dětmi nadále i v příštích sezónách. V nejbližší době pravděpodobně tuto svou činnost rozšíří i o koncerty pro mládež.

RESUMÉ

Shrnutí

Myšlenka koncertů pro mladé publikum se začala poprvé objevovat již v 19. století. Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK začal koncerty pro mládež připravovat začátkem 40. let, krátce po svém založení. Od roku 1955 pak začal vznikat rozsáhlý projekt Dopoledních koncertů pro studenty pražských škol.

PhDr. Ilja Šmíd, současný ředitel orchestru, zavedl programovou novinku s názvem Orchester na dotek, později přejmenovanou na cyklus koncertů pro rodiče s dětmi Hudba na dotek. Výrazným počinem orchestru je rovněž vznik Hudebního klubu Fík, který pořádá Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK za spolupráce s Českou Orffovo společností.

Oba tyto projekty, přispívající k rozšíření hudebnosti u dětí, jsou cestou Pražských symfoniků k výchově mladého publika.

Summary

The idea of concerts for young audience came already in the 19th century. It is around 1940, shortly after its foundation, that Prague symphony orchestra started to prepare concerts for a young public. Since 1955 a large serie of concerts under the name of „Morning Concerts For Students Of Prague Schools“ saw the day. It became an important part of the orchestra's activities .

PhDr. Ilja Šmíd, current director of the orchestra, brought a novelty of family concerts called „Orchestra to touch“, later renamed „Music to touch“. Another interesting project is the creation of the „Fík Music Club“ organised in collaboration with specialist teachers from the Czech Orff Society.

Both projects have the purpose to broaden children's musicality and represent the way how Prague Symphony Orchestra educate the young audience.

PRAMENY A LITERATURA

Literatura

- BERNSTEIN, Leonard. *O hudbě. Koncerty pro mladé publikum*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1996.
- BĚLOR, Roman – VÍTEK, Bohuslav. *1934 – 1994. Symfonický orchestr hl. m. Prahy – Prague Symphony Orchestra*. K 60. výročí založení vydal Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, Praha 1994.
- DRÁBEK, Václav. *ABC výchovných koncertů: Výchovné koncerty jako systém*. Praha : Divadelní ústav, 1988.
- DRÁBEK, Václav. *Popularizace hudby*. 1. vyd. Jinočany : H&H, 1992. ISBN 80-85467-84-4.
- FUKAČ, Jiří. Popularizace hudby. In: *Hudební věda III*, Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s. 854-859.
- HERDEN, Jaroslav. *Hudba pro děti*. Praha : Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-522/X.
- HOLZKNECHT, Václav. *Hudební skupina Mánesa*. Praha : Panton, 1968.
- HORÁK, Vladimír. *Hudba pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1976.
- KREISLEROVÁ, Jana. *K problematice současných hudebně výchovných metod a koncepcí*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. IBN 80-7067-794-5.
- SEDLÁK, František. *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1983.
- SMETÁČKOVÁ, Míla. *Život s taktovkou*. 2. vyd. Příbram : Vydala autorka vlastním nákladem, 1996.
- ŠÍP, Ladislav. *FOK 1934-1964, almanach k 30. výročí činnosti Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK*. Praha : Vydal Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, 1964.
- ZAPLETAL, Petar. *Čtyřicet let Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK*. Praha : Vydal Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, 1975.
- ZAPLETAL, Petar. *FOK. Padesát let Symfonického orchestru hlavního města Prahy*. Praha : Editio Supraphon, 1984.

ZAPLETAL, Petar. *Symfonický orchestr hlavního města Prahy*. Praha : Zatím nevydáno, 2009.

ZENKL, Luděk. *ABC hudební nauky*. 6. vyd. Praha : Editio Supraphon, 1991.

Časopisecké a novinové články

KOTŮLKOVÁ, Jaroslava. Tschechische Orff-Schulwerk Lehrer beteiligen sich an einem Projekt des Prager Symphonischen Orchesters. *Orff-Schulwerk Informationen - 25 Special Courses*, summer 2008, Nr. 79, s. 92-93.

KOTŮLKOVÁ, Jaroslava. From Practical Work. *Orff-Schulwerk Informationen – Music and Dance History in Action*, winter 2008, Nr. 80, s. 14-18.

Periodika a koncertní programy

Bulletin FOKUS 2007 – 2009. Vydává Symfonický orchestr hl. m. Prahy třikrát ročně.

Koncertní život 1958 – 2000. Programový sborník, vydával Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK.

Koncertní programy Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK 1961-2009. Uloženo v archivu Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK v Obecním domě.

Programové brožury Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK 2005-2009. Uloženo v archivu Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK v Obecním domě.

Dokumentace o činnosti Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK. Uloženo v archivu Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK v Obecním domě.

Absolventské práce

DOUBKOVÁ, Charlotta: Význam a organizace výchovných koncertů: (Filharmonie Brno, Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín, Düsseldorfer Symphoniker, Münchner Philharmoniker aj.). Janáčkova akademie múzických umění, Brno 2006.

MELÍN, Zdeněk: Počátky Hudební mládeže v Českoslovenku 1948-1971. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2009.

Rozhovory

Rozhovor s PhDr. Iljou Šmídem, pořizovaný 21. 6. 2009.

Internetové odkazy

<http://www.fok.cz/>

<http://www.fok.cz/obecne/fok-jako-vymeneny.html>

<http://www.cfjunior.cz/index.php?page=clanky-sefdirigenti&id=74>

http://ihned.cz/c4-10073040-20961470-000000_d-fok-s-mladymi-a-pro-mlade

<http://www.muzikus.cz/klasicka-hudba-jazz-clanky/70-FOK~01~listopad~2004/>

<http://www.pkf.cz/koncerty-pro-deti/jakub-hrusa.html>

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=8030

<http://www.vesmir.cz/files/file/fid/2887/aid/737>

PŘÍLOHY

Období	Číslo	Typ	Podoba	Podst.	Podst.	Podst.	Podst.	Podst.
1944-1946	1	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	47
1947-1948	2	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	34
1949-1950	3	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	40
1951-1952	4	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	51
1953-1954	5	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	57
1955-1956	6	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	67
1957-1958	7	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	75
1959-1960	8	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	80
1961-1962	9	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	89
1963-1964	10	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	93
1965-1966	11	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	105
1967-1968	12	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	127
1969-1970	13	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	129
1971-1972	14	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	127
1973-1974	15	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	124
1975-1976	16	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	126
1977-1978	17	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	111
1979-1980	18	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	136
1981-1982	19	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	139
1983-1984	20	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	131
1985-1986	21	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	112
1987-1988	22	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	109
1989-1990	23	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	111
1991-1992	24	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	71
1993-1994	25	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	80
1995-1996	26	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	79
1997-1998	27	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	84
1999-2000	28	výchovných	komun.	počet	výchovných	vystoupení	celkem	79

Příloha č. 1: Přehled výchovných koncertů od roku 1945 - 1973

1945/1946	-	1	výchovný koncert,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	47
1946/1947	--	0	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	34
1947/1948	-	0	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	40
1948/1949	-	0	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	51
1949/1950	-	1	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	57
1950/1951	-	0	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	67
1951/1952	-	2	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	75
1952/1953	-	5	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	89
1953/1954	-	6	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	71
1954/1955	-	7	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	83
1955/1956	-	53	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	135
1956/1957	-	58	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	127
1957/1958	-	51	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	129
1958/1959	-	49	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	127
1959/1960	-	38	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	124
1960/1961	-	43	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	128
1961/1962	-	44	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	111
1962/1963	-	50	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	136
1963/1964	-	58	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	139
1964/1965	-	46	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	133
1965/1966	-	48	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	118
1966/1967	-	36	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	109
1967/1968	-	40	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	111
1968/1969	-	76	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	12
1969/1970	-	0	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	83
1970/1971	-	16	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	79
1971/1972	-	13	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	84
1972/1973	-	7	výchovných koncertů,	počet	veřejných	vystoupení	celkem:	70

Příloha č. 2: Plakát k Dopolnednímu koncertu z roku 1963

S M E T A N O V A   S Í Ň   -   5. 11. 1963   v   8:30   hod.

D O P O L E D N Í   S Y M F O N I C K Ý   K O N C E R T
P R O   Ž Á K Y   8. a 9. P O S T U P. R O Č.

S Y M F O N I C K Ý   O R C H E S T R   H L. M. P R A H Y
F O K

nositel Řádu práce

Dirigent: J I N D Ř I C H   R O H A N

Solisté : M I L A N   Š L E C H T A   -   varhany
V Á C L A V   J Í R O V E C   -   violoncello

Průvodní slovo: O L D Ř I C H   D U Z B A B A

Na pořadu: Ukázká varhanní hry

č. 6

BOHUSLAV MATĚJ ČERNOHORESKÝ: Fuga a moll

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY: Volná věta z c moll sonáty

MARCEL DUPRÉ: Črta b moll

LUDWIG van BEETHOVEN: Egmont (předehra)

ANTONÍN DVORÁK: 1. věta z violoncellového koncertu h moll

LEOŠ JANÁČEK: Smrt a proroctví Tarase Bulby

ANTONÍN DVORÁK: Polka z České evity

GIACCHINO ROSSINI: Vilém Tell (předehra)

POŘÁDÍ: S Y M F O N I C K Ý   O R C H E S T R   H L. M. P R A H Y   F O K, nositel ŘÁDU PRÁCE

O tom, jak jste se na koncert připravovali, jak se koncert líbil (akladby, orchestr, dirigent, solisté, průvodní slovo), co byste příště rádi na koncertě slyšeli, napište na adresu: Symfonický orchestr hl.a. Prahy FOK, koncertní oddělení, k rukám J. Vitnovského, Nám. Republiky č. 5 - Obecní dům, Praha 1.

Příloha č. 3: Programový materiál pro školní rok 1966/1967

Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, - koncertní jednotelství
 Praha 1, Obecní dům, tel. 635 24

Dopolední koncerty pro žáky pražských škol ve školním roce 1966/67

Všichni souhlasí!

Předkládáme Vám stručné poznámky k pořadku, který jsou určeny pro žáky pražských škol. Jako první pololetí školního roku 1966/67. Jsme si vědomi toho, že žáci mají v tomto pololetí velmi příznivých podmínek na poslech koncertů. Poznámky mají sloužit k prohlášení učitelů a žáků na výběr materiálů pro přípravu výchovných koncertů žáků pražských škol ve školním roce 1966/67. kde jsou uvedeny signatury publikací, které mohou být použity ve školním roce 1966 a předpokládáme, že se. Tento "výběr" jsme zasílali školám v roce 1964 a předpokládáme, že stále slouží jako pomůcka. Pokud noví učitelé "výběr" nemají, mohou si jej vyžádat v koncertním jednotelství FOK - pokud zásobu stačí. Lonného roku zasílali jsme školám výběr literatury ke koncertům se signaturami knihovny B. Sestiaty - hudební odděl. Městské lidové knihovny, Mm. dr. Vecs, Praha 1.)

Zkušenosti nás poukázaly o tom, že nelze při přípravě opomenout ani formální stránku nástrojů koncertů; připomenout žákům slavnostní prostředí koncertu, vhodnost, chování apod. Důležitá je, že je vhodné, aby žáci byli seznámeni s přípravou rozvaděčů práce prof. Zlvyk Pötvövi; k metodice přípravy žáků na školní koncerty.

Konečně se vrátíme školám přílohu k posláním a notovým zápisům těm, které byly složeny. Předpokládáme, že by pouhým přehráváním těchto materiálů bylo možno vzbudit u žáků zájem o skladbu samotnou, domníváme se však, že pomůže doplnit vklad, ať již upozorníte na skladbu před koncertem, nebo se k ní vrátíte po poslechu.

A. KONCERTY V PRVNÍM POLOLETÍ 1966/67

(Den a hodina koncertu podle zaslanného plánu.)

Pro 6. postupný ročník Z D Š - pořad č. 1 - 2 o f i n

- ANTONIŇ REICHA (1770 - 1836): Dechový kvintet Es dur, 1. věta
- WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756-1791): Trio pro 2 klarinetky a fagot (rondo)
- BOHUSLAV MARTINŮ (1867-1937): Průřez pro hoboj, klarinet, lesní roh
- KAREL STAMIC (1745-1801): 4. Fagot (volná věta)
- EMIL HRADČEK (nar. 1913): Fantaie pro dechové kvinteto
- LEOS JANÁČEK (1854-1928): Klavír. Suita pro dechové kvinteto. (Dechové kvinteto a basklarinet)
- VÁCLAV TROJAN (nar. 1907): Dechový kvintet (žádné)

ČESKÉ DECHOVÉ KVINTETO
 JIŘÍ TRÁVNÍČEK - říštna, Zdeněk Hebl - hoboj, Adolf Nechvátal - klarinet

- 8 -

K poř. č. 4:
 Beethoven: Jarní sonáta
 Allegro

Mozart: Alle Turca
 Allegro.

K poř. č. 5:
 Mozart: Hobojový kvartet
 Allegro.

Haydn: Divertimento
 Allegro

Jan Kováč: Baletti à 9
 Allegro

Beethoven: Scherzo se Septetu
 Allegro

Krejčí: Divertimento
 Allegretto

K poř. č. 7:
 Falck: Capriccia
 Průřezová sonáta

Josef Horák - lesní roh, František Stěhna - fagot
Spoluúčinkuje: František Maxmouček - klarinet a basklarinet

Až na flétnistu, který jest členem Symfonického orchestru hl.m. Prahy NK, jsou všichni účinkující členy Symfonického orchestru Čs. roz-
hledu v Praze. Bežné dechové kvinteto bylo založeno v r. 1957. Kromě
převládání koncertní činnosti v ČSSR i v zahraničí, nabralo pro rozhlás
známý množství skladeb, z nichž řadu premié.

Mojejmá čtyř d'evičných dechových nástrojů - flétny, bobojse, klari -
neti a fagotu - a jediný rohová vaniči ustálení osmorní soubor - dechové
kvinteto. Je nejvyšší protějšek symfonického kvarteta. Zatímco do svých
člů souboru klidně skladatel často hluboké sejmávní svéno nitra a
cítivého života byl jim dechový kvintet spíše tlumočnickým phodým hu -
sorní a radostí se živí. Tento soubor nástrojů obsahuje velký osmorní roz-
sah - od hlubokých tónů fagotu až po vysoké tóny flétny. Každý z pěti
nástrojů má svoji charakteristickou barvu to má také májese jednotlivé
nástroje v souhrnu dobře rozemnat. (Proto zřetelujeme tento čimorní sou-
bor jako první pro 6. třídu.)

Klasickou tri d'evičného kvintetu dovedl teší skladatel v esmíraci
ANTONÍN RŮŽIČKA. Hojal čtyřvečet kvintet, je vichí melodický linece
le bratř a ve vidi slymání. Jokomlou skladebku technickou jele
starší je vříděná a nástrojovi stylizaci přifeťní a sítom nová: fy-
úřní svrhování všech technických a svubných možností dechových ni -
strojů. Každ pětici nástrojů je schopn hrát i rychlé virtuózní pasáže.

Bohatá paleta barv nástrojů dechové kvintete zřeteluje někdy lo-
jem, le souzvuk je nesourodý. Toťto pořeba ukřídese žlába róněná zbláse-
né dechových nástrojů. Ukřídese ze sklady (... KZMKT) předeve v ka-
sitém slouhu seskupení nástrojů, které bud smí. Vělní sourodě - trio
pro dva klarinety a fagot. Neopak dílko B. KAMČIČKA, v němž má každý z
hlasů neprosto samostatný průběh a výsledek dojím vzniká ze vzáhu řeh-
to autonomních hlasů. Ukazuje moderní pojetí čimorní kompozice pro le-
chové nástroje. Róně barvy bobojse, klarinetu a fagotu samostatnost hla-
sů jen podtrhuje.

Věta z díla KARLA STAMICE, sva slyvného J.Y. Stamaty (jedného se
zakladatelé mamhelské školy), doplně je přeřtenu o kompozici pro de-
chové nástroje od kabinace trioů na kombinici kvarteta. Žáci budou
moci dobře sledovat, jak si čtyřice nástrojů přidávají melodií ve dvoj-
hlase. - Ve skladbě S. HRADECKÉHO znová znání celé kvintety. Mázej Pís-
nička vychází z formy. Hradecký máv róně vynítn nástrojů dechové
kvintety v modernější stylizaci.

LEOŠ JAMČEK obohail zvuk dechového ensembu o klutkou, smetovou,
ale také někdy drnou barvu basklarinetu. Jeho kvintet kládí vlniči v
době jeho velkých životních úspěchů a radostí. J. obdivuhodně ce jumo-
ru, mladistvého elána a temporentu vicoil ředmesátily skladatel do
skladby, inspirováná vzpomínkami na alidí přelid na škole při starob-
něnkém klášteře, kde byl Jamček (pod vedením Paula Krátkého) spř-
vákem na kůru - fundatistou. vzpomínkou na veselá dovřídění i chvíle
stásku po domově a vřímnosti.

Před usavřé část kvintetu I. TROJNÁ, jehož inspiroci jsou lidové
písně (ve 3. větě menuetu: Zetulice kláš a Útkěj Kláš, utičej - ve
4. větě: Sil jsem přoco, Krácel Váňa a Krácej vsled je na tan boží
svět). Tato témata spracoval po vzoru klasických mistrů. Ve virtuózních
partech blysknou se jednotlivé nástroje i celý soubor.

Capriccio - v překladu to znamená rozmary - soudobého českého skla-
datelce J. FALDA mají i výrazný instruktivní aspekt: v první větě je to
hrací demonstrace akustiky, čili libovolnosti ve hře. Jednotliví
hráči postupně přicházejí a improvizují podle skladatelského nápedu i svůj
hudební vstup, než se spojí do kolektivního, skladatelskem přesané pro -
komponového prouvu. Jsou tu i ukázky hudebního humoru v serendá a
také stylizace soudobého tanečního rytmu v tomto případě twistu, ve
vlastně hudeb. Celé dílko si název capriccio, tedy rozmary, opravdu za -
slouží. (Jep)

Průvmlň slovo: Zlata Fortová (prof. č. 1)
Dr. Pravoslav Sádlo - řev: (prof. r. 4),
Milan Munclinger. (prof. č. 7)

Doplnění koncerty pro láky pražských škol - školní rok 1956/67
Pohádky: Symfonický orchestr hl.m. Prahy FOK - koncertní vinnatelství,
Praha, U. Cbeňní dům - tel. 635 24
Připravili: Jindřich Vitvorský

N o t o v é u k á z k y

K poř. č. 1:
Režba: Finale z kvintetu Es dur Karel Stamice: Kvartet Es dur
Vivo.

Janáček: Kláš. I. část.
Allegro.

Janáček: Kláš. II. část
Moderato

Janáček: Kláš. III. část
Vivoce: Trio pro 2 klar. a fag.
Rondo.

Janáček: Kláš. IV. část
Meno mosso

Pro 9. postupný ročník Z D Š - p o ř a d č. 7 - 2 o f i n

- TOLAR : Baletti, 2 4
 WEISS : Serebni, 2 4
 JEAN PHILIPPE RAMEAU (1683-1761): "L'Égyptienne"
 J.S.BACH (1685-1750): Badinerie
 FERNANDO SOR (1778-1839): Menuet (kytara)
 P.I.ČAJKOVSKIJ (1840-1893): Polka
 ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904): Vařík
 JARMIl BURGHAIJSER (nar.1912): Scherzo
 JEAN FRANCOIS (nar.1912): Scherzo
 ANGELO IOLESI: Spendiň, 2 4
 JINDŘICH FELD (nar. 192): Capriccio pro (schválené kvarteto a kytaru
 M. Munclinger - klánsa, Dr. J. Vagoun - hobo; M. Janda - klarinet,
 J. Mášáns - fagot.
 Milan ZELENA - kytara

Pražské dechové kvarteto, ad složená se zkušebních instrumentalistů, je velmi silným tělesným souborem; vzniklo v r. 1962 z podnětu Milana Burcligera. Je tvořeno tradičních dechových kvintet: vrchní se spo- sou hry - práce svých kvartet. Repertoár jich bude ve vlně ob- bekní hudby, klavírní a hudby scény.

Milan Zelenka věnuje se pravidelně koncertní činnosti jako sólista a jako sólový hráč. Je laureátem mezinárodních soutěží hry na kytaru.

Program pražského dechového kvarteta spadá do Milan Zelenka patří k těm ideálním v hudbě. Tak například skladby P.J. Tolar jsou ukázkou, jak se lidové formy pohyblivě berou skladatel. Tolar byl hudební skladatel, který se jím díle je u nás, a v kro- níka s českým archívem. Jsou to především baletti, Op. 1 a v ti- tule je vztahem se jde o skladbu pro čtyři baletti, k burleska spieování a k typické formě dola seří i Wisaosa stylizace se- raie dy a gley. Je snitich - tedy kontrastní střídání seří tanč- ale sece, které je spíše kontrastní, takže seří tanč, a gley pohyblivě se seřít, byla správně větu finální, vrcholová.

Skladba J. B. Rameau je pedas původně pro cembalo a je jakousi hu- dební charakteristikou, ale ještě spíše portrétem - miniaturou evropské tenoie, viděné ovšem jistě se zám nam, jako odliš baročního člověka a typické francouzského umělce. Jeho představitel se pohybuje v mezích dechů galantní stylém francouzského královského dvora. Becho- va Bedinerie je naprosto velkým, středním dílem.

Klavírní koncert posloužil španělskému virtuósovi v přelomu 18. a 19. století F. SORVI, aby s ním uplatnil zvláštní způsob kytarový. Romantická polka a vařík jsou původně skladby klavírní. (ČAJKOVSKIJ DVOŘÁK). BURGHAIJSER Puriant je příkladem moderní idealizace typicky českého lidového tance, jehož rytmickou polohou J. strádání dvora a třídobého rytmu.

Z klavírních, menuetu se vyvinulo přes dleko temperamaťnář a rytmicky ostřejší scherzo, v němž ovšem je třídobý rytmus zachován. Polifonní "Menuet" (v níž byli tak významní předci hudby našeho stole- tí jako je A. Kanngger, D. Milhaud nebo F. Poulenc), vytvořil v dech- vém kvartetu scherzo odpovídající etnocentru i charakteru návy i scher- zo - bar. Stylizace a idealizace lidového a národního tance je i sklad- ba slevněb) kytarového virtuóza IOLESI. Je to etyl. sece srvclovaná sponující technické možnosti - tury jako koncertní, zátro- je.

Pro 7. postupný ročník Z D Š - p o ř a d č. 4 - 2 o f i n

- JOSIM HAYDN (1732-1809): Skotské písně (výhr)
 LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827): Scherzo a Jarní soadty
 VOLFRAM MADER: MOZART (1756-1819): Turecký pochm a klavírní soadty
 A du. (celnicello a klavír)
 ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904): Ronde pro violnicello a klavír
 Medijs Jarní;
 FRANZ SCHUBERT (1797-1828): Doboté MILL;
 Zpíváno na rodu
 FRYDERIK CHOPIN (1810-1849): Poloněsa
 LEOŠ JANAČEK (1854-1928): Bohatí mlá
 BOHUSLAV MARTINŮ (1859-1959): Zvátová díveča
 Veselá díveča (Nový spofisk)
 ALEXANDER G. ARUTJUNJAN (nar.1920): Impropta pro violnicello a klavír
 NICCOLÒ PAGANINI (1782-1840): Sonatina
 ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904): Dumka č. 1
 le, Pravoalav SADOLO - PAV - violnicello

Jako sólisté věnují se dlekuhoi umělcí pravidelně koncertní čin- nosti u nás i v zahraničí. Krom toho Fr. Krysová vyučuje na hudební škole DAMU zpěvu a hudební technice. J. Kosderková vystupuje i s je- ko sólistka v různých kamerních souborech a jako doprovodná členka- níž mezinárodních soutěží. Milan Vitek je členem Českého noseta. P. Sádlo - PAV profesorem na konservatoři v Praze.

Tento program je u nás bohatostí a proměnlivostí. Jednou se ad- klavírních hudebních prvč - melodiky. Je dobře uvědomit si, že kompo- ziční umění má dva zřehoi body: Jednak je to technika - to znamená dovedení ovládnutí harmonie, kontrastu, foras, instrumentace, tech- nily zápisu atd. Tama všem se lze naučit při plni, hudební vatořti i při přímých talenových dispozicích. Druhým základem bodem kompo- zičního umění, bolem, který má přírodní význam je talent. Jednou z je- ho hlavních složek je invence - nápaditost, to znamená schopnost vy- tvířet melodie neolík invence a osobitě, že si je lidé i samotáři ale- spín podvědomě, že podle nich poznávají autora nebo styl.

Na této konstelaci skladeb můžeme potvrdit rozdíly skladby ně - kolika slonů. Nejvíce klasické: HAYDNŮV Skotské písně a prvčidms trie jsou písněmi umělci. Jen texty jsou vzaty ze skotské lidové poe- zie. Scherzo a Jarní soadty L.VAN BEETHOVENA je rozkošnou taneční vě- tickou, která zauje i výrazným nápadem rytmickým, a nímž kontrastuje široce frázovaná melodie středního dílu - trie. A tady je možno upo- zornit na jednu důležitou stránku umělecké tvorby: k jejímu skladání principem patří kontrastnost. Možná na ni upozornit i na MOZARTŮV skladbu. Skladateli střední třída rytmizované a taneční klavírní, molové a duróvy. V době klavírní byly ve velké oblibě skladby v ubarabá nebo tureckém duchu; tyto melodie se svým charakterem výrazně odliše- vely od obvyklé klasické melodie a působily poměrně exoticky. Proto také Mozart ve své klavírní soadě a our komponoval třetí větu "Alla Tureca".

Zvlášť nápadná je kontrastnost u DVOŘÁKŮV violnicellového rondu. Ronde je vlnitá forma, ve které se neustále střídá jedno téma, které je střídáno několika rozdílnými tématy odstavci. A stejně výrazná je u něho kontrastnost a melodická invence. To už je příklad melo- diky rys rvanosti a nadto výrazně propracující skladatelského talentu.

Bohatost je i celky obdoby Jarní, který býval setaován jako slavnostní dvor na plesu. Vedle umělé itylizace, dává jí virtuózní možnost

ukázat je-liich usnání v omlinivém světě, mají CHCINKOVY polonoidy charakter božového manifestu a výzvy k boji za osvobození porobených národů.

Fišňová tvorba je zastoupena dvěma autory: Bohuslav MARTINOV komponoval své písně na texty moravské lidové poezie a tak dokonale se vžil do ducha skladeb lidové hudby, je jeho melodie i stylizace doprovodu - při vši modernosti - připomínají moravskou lidovou tvorbu. Neopak přišel Fr. SCHUBERTA jsou jedním z nejvyšších vrcholů umělé písněové tvorby, po stránce hudební i básnické, poněvadž skladatel zhudebňoval texty nelepších básníků své doby - např. H. Heineho, nebo J.W. Goethes.

K romantickým skladebám patří i Sonatine N. PAGANINIHO. Hrává se i s převodem kytary (Paganini sám byl výtěčný kytarista) a v její melodice zaznívají otázky lidové písně italaské - canzonny. I při technické náročnosti a efektnosti jsou tyto sklady prosoulené virtuózní spíl ukázkou jeho invence a myslu pro melodiku, který je italským virtuósem.

Inspire lidovou melodikou zaznívá i v tanečném temperamentu vět ze Sonáty L. JANÁČKA - v tomto případě to byla melodie jeho rodného Lelčska. V případě ARTH. JUNGMANOVA Impromptu je to pak pro nás exotická melodie arabská. Navíc tu přistupuje i xvláštní rytmska a hudební virtuóznost. U této sklady je i výrazně patrná kontrastní stavba do tří oddílů, a nicméně je ten třetí vlastně opakováním prvního - tedy vlastně A - B - A.

DVOŘÁKOVA Duanas a šestidílného cyklu pro klavírní trio je dokladem jeho invence i touhy po novém vyjádření: nepsal sklady v tradičních formách, ale inspiroval je byl ukrajinská duanka. Byla to však inspirace, ne model. Proto jak forma, tak i motivický materiál - vypravuje geniálně bohatě a pestře - je osobitě a originálně.

Pro B. postupný ročník Z D Š - p o f e d č. 5 - Z o r i n

- LUDWIG SPORER (1784-1859): Noct (4. věta)
- BOHUSLAV MARTINOV (1890-1959): Madrigaly pro housle a viola (1. část)
- JAN NOVÁK (nar. 1921): Balatti 5 (1. věta)
- V. A. MOZART (1756-1791): Kvintet pro hoboj, housle, viola a violoncello (1. věta)
- Kvintet pro flétnu, housle, viola a violoncello (1. věta)
- JOSEF HAYDN (1732-1809): Dechový kvintet (1. věta)
- IV. BEETHOVEN (1770-1827): Septet op. 20 (Scherzo)
- IV. BEETHOVEN (1770-1827): Divertimento pro nohet
- BENEDIK ŠMERJANA (1824 - 1884): Slepčička (2 Českých tanců)
- ČESKÉ MOKRTO, komorní soubor Česká filharmonie (Milan Vítak - housle, Lubomír Malý, viola, Rudolf Lojda - violoncello, Václav Fuks - kontrabas, Jiří Válek - flétna, Karel Lang - boboj, Jaroslav Kopáček - klavír, Jaroslav Řezáč - žagot, Arnošt Charvát - lesní roh)

České noneto, komorní soubor Česká filharmonie, svým složením ojedlnělý soubor i ve světovém měřítku, sestává ze čtyř smyčcových a pěti dechových nástrojů. Smyčcové nástroje - kvarteto - líčí se od ustálené sestavy smyčcových nástrojů - smyčcového kvarteta tím, že nejsou obsazeny 2. housle, nýbrž kontrabas. K smyčcovým nástrojům se připojují nástroje dechového kvinteta. Toto obsazení je českou specialitou. Česká noneto bylo založeno v roce 1923. Od té doby došlo k celí řadě změn v obsazení jednotlivých nástrojů. Svou vysokou reprezentací dceraz dosáhlo na úspěchů na mnoha zahraničních festivalech, koncertoval také ve všech zemích evropského včetně SSSR a absolvovalo turné v Jižní Africe a Americe.

Každý člen Českého noneta je také předním sólistou svého nástroje a obsáhlým koncertním repertoárem.

V nonetu jsou zastoupeny také všechny orchestrální nástroje. Chybí jenť zrcad lesního rohu) a bicí nástroje. Pojem noneta a obsazení těchto smyčcových a pěti dechových nástrojů se utvářili terpe salonska. Každého noneta: přetímá poměrně malá skladatelská rozlehlost různých kombinací smyčcových a dechových nástrojů. Svélem tohoto programu je, aby tyto kombinace i výsledný tvar dechovatel.

Věta s Monetou L. SPORERA je ukázkou jedné z prvních skladeb v tomto obsazení. Spohr je proslulý jako skladatel virtuózních houslových skladeb (sám byl houslista), jeho hudba nedosahuje vrcholů, k nimž se dobrali jeho vrstevníci - kolísá mezi posadně klasičkou a raně romantickou orientací. Jeho monet však má být příkladem oné šetrné formy - ale když jéto neje o syntézu všech bláso, ale výraznou převahu - akcepon v této větě - mají housle, jímž ostátní nástroje spí-že sekundují.

Madrigaly B. MARTINO pocházejí z roku 1947 a jsou osobitým zpracováním věhlasné vokální většiny formy a jejía přepisem do nástrojové sestavy. Způsob invence byla B. Martinů lidové písně, inspiroval lidové rytmy. Právě pro ně věta s technó Madrigalů má charakter a půvab lidového tance. O skladatelské agnitu pro posahu nástroje svědčí skutečnost, že akcioví skladba hraji dva nástroje téhož rodu, zni bohatě a barevně.

Balatti 5 brněnského skladatele JANA NOVÁKA vznikly v době, kdy se jeho tvorba má silný vliv právě B. Martinů, a nímž korespondoval a posílal mu ke konzultaci své sklady. I tedy, totéž ohlazení moravským folklorem. Dokonalá kompoziční práce, bohatá harmonie a palata nástrojových barv, svědčící o porozumění pro nástrojovou hru, je ukázkou vyzrálého moderního díla pro nonet.

Obě ukázký ze skladeb V. A. MOZARTA jsou příklady spojování nástrojů s různými tonovými barvami v kompaktní celek. Jak flétna, tak boboj, nejsou sobovými hlasy, ale mají být rovnoměrnými členy čtyřhlasého celku. Od smyčcových nástrojů se sice téměř líší, ale nesejí tu pevnějším vřdicím partu. V obou případech jde o díla věnovaná vynikajícím hráčům, kteří zatoužili zahrát si nejen v orchestru, nabo jako sólisté s převodem orchestru, ale též jako komorní hráči. Jde o díla věselá, jasná, plná onoho přiznáního mozartovského "sluníčka". Vyplyv to třeba už s motivů vět zřetelných v tomto programu.

MARTINOVO Divertimento představí pouze dechový kvintet v jeho klasické podobě i funkci - na hudbě rosmatná a půvabná, hubě seřadovému charakteru. Beethovenův Septet už kombinuje sedm nástrojů výsokým zvuk je velmi bohatý a prozářivý; má půvab, brilanci, svažnost i drsnou bohatost. Scherzo patří k nejhezčím a nejtemperamentnějším částem tohoto skladbu, ale už osobitěho Beethovenova díla.

Íže KREJČÍ patří mezi ty soudobé skladatele, které je vždy možno poznat. Je jedním z mála, jehož hudba i při čestto záveřím obsahu neztrácí nikdy humor, veselí. Tím připomíná Mozarta a prázem mu eluší označení za neoklasika. Jeho Divertimento není klasické jen formou, ale i hudební řečí, které je stručné, humorně až k rozpustilosti (di-nonantně harmonizované "mozartovské" melodie, přitom však nastroto soudobé, o čemž svědčí i motivický materiál celého díla.

ŠMERJANA sklada je přepisem jednoho z virtuózních klavírních Českých tanců a představí nejprospěšnější jsihu barvených a technických dovedností nonetového souboru.

Příloha č. 4: Plakát Hudba na dotek aneb Jak se rodí hudba

Hudba na dotek

hudební klub fík

aneb se jak rodí hudba

Milí kamarádi,

Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK pro
vás připravil novinku - Hudební klub FÍK!

Chtěli byste se dozvědět víc o tom,
co je rytmus či jak vzniká melo-
die písniček? Proč je i hudba
barevná nebo jaké různé
formy skladeb lze vůbec
vytvořit?

Tedy neváhejte a přihlaste
se! Čeká na vás zajímavý
program, ve kterém nejenže
lépe poznáte hudební svět,
ale dostanete také
příležitost účinkovat na
koncertech cyklu

Hudba na dotek společně
se Symfonickým orchestrem
hl. m. Prahy FOK.

Příloha č. 5: Plakát Hudba na dotek aneb Kde potkáme hudbu

Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK
Smetanova síň Obecního domu
nám. Republiky 5, Praha 1
Sobota 15. 11. 2008 v 11.00 hodin

CYKLUS PRO DĚTI
HUDBA NA DOTEK aneb KDE POTKÁME HUDBU

Na koncertě

aneb Proč jsou muzikanti smutní

G. Rossini, F. Schubert, B. Smetana,
W. A. Mozart, G. Bizet a dalších

Účinkují:
Jan Řezníček – průvodní slovo
Marie Mátlová – průvodní slovo, housle
Zuzana Peřinová – viola
Dirigent Jaroslav Brych
Scénář, režie a průvodní slovo Ilja Šmíd

V pořadu spoluúčinkují děti
z dětského Hudebního klubu FOK,
pořádaného ve spolupráci
s Českou Orffovou společností.

STŘEDNÍ VSTUPENKA
Cen. lístky za vstoup. 30 Kč. Předprodejní pokladna FOK. U Obecního domu 2. patro u hlavního vstupu.
Praha 1, Po - Pá: 10.00 - 18.00, Út: 12.00 - 19.00, E-mail: polisada@fok.cz
Vstupenky je možno zakoupit rovněž z hodiny před začátkem koncertu v Obecním domě.

 S finanční podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Mediální partneři

Partner FOK

Příloha č. 6: Rozhovor

Uvedený rozhovor mi laskavě poskytl ředitel Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK PhDr. Ilja Šmíd v červnu 2009.

S koncerty pro rodiče a děti jste slavil velké úspěchy již za svého působení v PKF, pořádali jste však i koncerty pro školy. Co bylo vaší hlavní motivací k vytvoření takového projektu?

Já jsem původním vzděláním pedagog (studoval jsem v Plzni kombinaci český jazyk-hudební výchova), a proto mě vždycky zajímalo, jak přivést posluchače k hudbě, jak ji představit, aby jim připadala tak zajímavá, že se dokáží zastavit a zaposlouchat se do ní, že se jim časem stane kulturní potřebou, součástí jejich života. Jako každé školou povinné dítě v šedesátých letech jsem absolvoval spoustu tzv. výchovných koncertů, a jako skoro každý jsem jimi byl spíše otráven. Zároveň jsem ale v té době docela se zájmem sledoval v televizi průlomové pořady Leonarda Bernsteina. To bylo něco úplně jiného, než nezáživné výklady o tom, kde „právě nyní teče Vltava“, než otrávené obličejové muzikantů, kteří museli přetřpět stádo nevychované mládeže, kterou jejich velké umění zjevně nezajímá.

Bylo to poprvé, co jste začal s koncerty pro děti? Resp. popularizačním hudebním programem?

S dětským publikem jsem začal pracovat v roce 1998, v Pražské komorní filharmonii. Ale už dlouhá léta předtím jsem řešil podobný úkol v mém zaměstnání sbormistra a pak dramaturga tehdejšího Armádního uměleckého souboru. Orchester, balet a mužský sbor jezdily do posádek v celé republice se samostatnými programy, bylo to kolem 300 koncertů v roce. Pracoval jsem s mužským sborem a na vlastní kůži, ještě jako zpěvák sboru, jsem zažil, co to je tzv. „bigošárna“, tedy vojna v zapadlých místech naší země, kasárna často v lesích, kde mladí kluci sloužili po dva roky jako základáci a jedině po čem toužili bylo, aby si mohli pořádně odpočinout, zajít do hospody a dostat opušťák. Když jsme po jejich celodenním namáhavém výcviku před ně předstoupili a začali jim zpívat „Velké, širé, rodné lány“, zcela nepokrytě nás buď posílali kamsi nebo okamžitě usnuli. A tak jsem napsal pořad, který se podle známého televizního pořadu jmenoval Zpívám, zpíváš, zpíváme. Tam jsem zábavnou formou vylíčil genezi vývoje lidského hlasu a

posléze zpěvu od „pravýkřiku“ až k opeře. Byl to režirovaný pořad, světla, playbacky, pořad se něco dělo, bylo to dynamické, žádný koncert, ale zábavný pořad, který uváděli tehdy už známí herci Marek Vašut či Jan Čenský. Na konci jsme uvedli miniopeřku Přestávka, kterou jsem napsal na libreto svého kamaráda Jardy Šprongla, s tematikou fotbalu. Děj se odehrával o přestávce fotbalového derby Sparta – Slavia, sbor byl rozdělen na dvě části, tvořil dva tábory příznivců, stál jakoby v ochozech, což fantasticky simulovaly textilie, které zpěváci v řadách drželi před sebou. Pro vojáky to bylo tak šokující, že na konci vstávali a tleskali s nadšením. Od té doby vím, že se dá nabídnout všechno, ale musí to mít adekvátní formu.

Dramaturgie Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK cyklus koncertů pro dětské publikum postrádala. Koncertní jednatelství sice soustavně již desítky let pořádá řadu zajímavých pořadů pro školy, na kterých se pražští symfonikové v minulosti velkou měrou podíleli, ale v současné době jsou školám nabízeny v podstatě jen externí soubory či umělci a symfonický orchestr přímo žádný program nenabízí. Není to škoda?

To samozřejmě je, jenže to není otázka jenom chtění či nechtění, ale také finanční a provozní. My jsme se soustředili na koncerty pro děti s doprovodem rodičů. Tzv. výchovné dopolední koncerty, které probíhají v kostele sv. Šimona a Judy, skutečně vybíráme z nabídky externích souborů. Děláme to však pečlivě a jsem přesvědčen, že i tady nabízíme kvalitu a v patřičně přitažlivé formě.

Má podle Vás veřejná generálka podobné poslání jako „výchovný koncert“? Myslíte si, že mají studenti dostatečnou průpravu k tomu, aby tato dopolední setkání navštěvovali s chutí a popřípadě je návštěva „zkoušky“ motivovala k návštěvě večerního koncertu?

Myslím, že ano. Tady vidím několik předností. Především je vždy zajímavé, když je vidět „do kuchyně“, jak se co připravuje, všimněte si např. oblíbenosti televizních „kuchařek“ či popisu přestaveb bytu. „Jak se co dělá“ – to je vždycky zajímavé, a vidět hudebníky a dirigenta, které známe v upjatém večerním oblečení takřkajíc v nedbalkách, je pro mnohé přitažlivější než hotový večerní koncert. Dále je-li laik svědkem vzniku uměleckého díla, se všemi chybami a opravami, vidí-li to úsilí a co je za tím práce, začne si toho víc vážit. V Pražské komorní filharmonii byl tento efekt ještě znásoben tím, že hudebníci byli téměř ve věku posluchačů a sólisté občas dokonce i mladší, protože jsme hodně spolupracovali

s Gymnáziem Jana Nerudy. Neméně důležité je podle mého názoru to, že v publiku při generálkách sedí polovina posluchačů starší generace, takže přece jen jejich přítomnost občas eliminuje případný neklid žáků a studentů. A jsem si jist, že i když třeba hned mladí nepropadnou lásce k symfonické hudbě, zůstává každý dotyk s ní v každém z nich a čím víc těch dotyků je, tím spíš se to v procesu zrání osobnosti může přetavit ve skutečnou lásku k hudbě.

Bylo Vaším záměrem již od počátku přenést model koncertů pro rodiče s dětmi z PKF do FOK?

Vlastně ano. V Pražské komorní filharmonii jsem tyto koncerty připravoval deset let a všichni jsme viděli, jak byly úspěšné. Pro mě bylo obrovskou satisfakcí, že koncerty pro děti měli rádi i samotní hudebníci a velmi ochotně se podrobovali mým inscenačním nápadům a někdy i výmyslům. Představte si např. souboj fagotů nebo orchestr házející na moderátora papírové koule jako nespokojení návštěvníci operního představení (to bylo v pořadu o Schubertovi), někteří z nich hráli na zajímavé nástroje, jako byla viola d'amore, clarina a pěkně o nich povídali. Užili jsme si opravdu spoustu legrace, ale samozřejmě orchestr hrál vždy naprosto koncentrovaný. Když jsem přecházel do FOK, uváděl jsem v PKF už několik roků pořad o dětství slavných skladatelů s názvem Hudební velikáni v krátkých kalhotách, který se mnou uváděl Honza Řezníček, dnes student Gymnázia Jana Nerudy. Když jsme začínali, bylo mu necelých devět let a našla ho moje dcera ve sboru Bambini di Praga, který s námi ostatně na všech koncertech spoluúčinkoval. Angažováním tohoto „kolegy“ ve věku posluchačů jsem vlastně dotáhl do konce myšlenku, že nejlepší je, aby kvalitní klasickou musiku hráli dětem jejich vrstevníci, prostě zásada „děti dětem“. A tak vedle mladého orchestru, mladých sólistů (zásadně z gymnázia, dělali tam dokonce na vystoupení s PKF v Rudolfinu konkurzy) i dirigentů tu byl kluk jako oni, který neustále shazoval mé „moudré“ výklady svými vtipnými poznámkami. Bylo pro mě velkou poctou, když na jednom z mých posledních koncertů s PKF za mnou přišla starší paní s mladou dívkou, a představila mi ji jako čerstvou studentku konzervatoře. Hudbu si prý zamilovala na našich koncertech, na něž chodila od svých šesti let a hlavně díky nim se začala věnovat hudbě. Bylo to až dojemné.

Jak moc jste musel model koncertů pro rodiče a děti z PKF přepracovat? Jak jste vybíral své kolegy moderátory? Z jakého popudu vznikl Hudební klub Fik?

Zásadním problémem bylo uspořádání Smetanovy síně, která oproti Rudolfinu nemá elevaci hlediště, takže děti v zadních řadách prostě nemají šanci vidět na orchestr. Vizuální zážitek z koncertu je přitom podle mého názoru téměř tak důležitý, jako zážitek sluchový. U dětí je to zcela zásadní, jak mají poznávat např. nástroje, když na ně ani nevidí?! A tak jsem posadil orchestr do hlediště, nechal kolem něj do kruhu postavit židličky a vznikl projekt s názvem Orchester na dotek. Děti se skutečně mohou dotknout hráčů a o přestávce, kdy je „vypustíme“ přímo do orchestru, i nástrojů. Zpočátku jsem koncerty uváděl sám, vlastně ještě před mým příchodem, když jsem projevil přání tyto koncerty dělat a v tomto posazení orchestru, připravili pro mě moji předchůdci několik koncertů, sestavených ze skladeb, které se v týdnu hrály na abonentním koncertu“. Nebylo to úplně špatné, ale také ne dobré. Podle svých představ jsem začal v sezóně 2007/08. Chtěl jsem znovu využít Honzu Řezníčka, který již mezitím vypěl do teenagerovského věku, takže jsem hledal změnu. A došlo mi, že by bylo nejlepší doplnit k němu mladou dívku, nejlépe studentku konzervatoře hrající na housle (aby se mohla s nástrojem pořád pohybovat), která by laickému Honzovu pohledu a mému dospělému racionálnímu teoretizování dodala onu praktickou muzikantskou stránku. Znal jsem již z dřívějšíka Marii Mátlovou, a tak jsem ji pozval. Musím říci, že u ní bylo nejtěžší naučit se slovnímu projevu na veřejnosti, ale je velmi bezprostřední a koncert od koncertu lepší. Doufám, že jsme ještě nedosáhli vrcholu svých možností.

Klub FÍK byl pak logickým pokračováním snah o zapojení dětských posluchačů do dění na pódiu. Dělali jsme to už v PKF, na pódiu pravidelně probíhaly soutěže za účasti dětí z publika. Klub FÍK má připravovat děti na téma následujícího koncertu a umožnit jejich vystoupení přímo při koncertu. Připravují je lektorky z České Orffovy společnosti pod vedením Jarky Kotůlkové, profesorky Pražské konzervatoře, a navštěvuje jej zhruba 70 dětí. Je někdy obtížné sladit vzájemné představy, ale zatím se nám to vcelku daří a rozhodně je to pro koncerty, ale hlavně pro děti přínosné.

Jaké byly reakce orchestru na zavedení této „novinky“?

Jsem přesvědčen, že všichni tento projekt chápou jako velmi potřebný, to vím s diskusí se členy orchestru. Jiná je otázka, do jaké míry jsou ochotni opustit chování a myšlení hráče „slavného symfonického orchestru“ a svým způsobem se „odvázat“. Po pravdě řečeno jsem sám zatím velmi opatrný v netradičních požadavcích na orchestr. Ale věřím, že pro

všechny je to příjemné oživení z poněkud monotónního života hráče symfonického orchestru.

Myslíte si, že tyto projekty mohou do budoucna vychovat nové posluchače FOK?

Rozhodně, i když v první řadě jde o probuzení zájmu o hudbu. Pravidelným návštěvníkem koncertů, a je jedno, jestli FOK nebo jiných koncertů, se člověk stává až po delší době a samozřejmě na to nestačí jen vidět pár „výchovných“, byť sebelepších koncertů. Důležité je ale oheň vznítit, jak říkává Pavel Jurkovič, a pak ten plamínek udržovat a povzbuzovat.

Pro jakou věkovou kategorii jsou koncerty (Hudba na dotek) určeny? – Jsou záměrně koncipovány tak, aby byly atraktivní jak pro děti, tak jejich rodiče či prarodiče? Nejsou kromě dětí cílovou skupinou především jejich rodiče, tzn. kategorie ve věku 30-45 let?

Plamínek lásky k hudbě (vlastně ale k čemukoliv) nejlépe vznítíte v nejmladším věku. A je přitom dobře, když je u toho celá rodina. Vždyť dítě se cítí nejbezpečněji právě v lůně fungující rodiny a přítomnost rodičů a sourozenců mu napovídá, že je na správném místě a dělá správné věci. Naše koncerty navštěvují děti už od čtyř, ba i méně let, nejvíce je jich mezi sedmi a deseti až dvanácti lety. Na ty je tedy pořad zaměřen. Ale ani mladší či naopak starší posluchači nebývají na koncertech zbytečně. Prostě slyšet hudbu v krásném prostředí, kde se navíc mohou chovat přirozeně a kde se lidé usmívají, je inspirující samo o sobě. A na rodiče samozřejmě také nemohu zapomenout, přiznám se, že některé repliky píšu s myšlenkou právě na ně, prostě jsem v jejich věku, a takový ten rodičovský nadhled ve smyslu „však my víme, jak na vás, naše milé ratolesti“, si občas neodpustím. Ale vždy v laskavé formě.

Podle čeho volíte dramaturgii, výběr sólistů a účinkujících? Sám vymýšlíte dramaturgii, píšete scénáře... co se tedy týče přípravy jednotlivých programů, jde v podstatě o jakousi „one man show“.

Je to stále těžší a těžší, vždycky mě trochu mrzí, že pořad napíšu, nastuduji a jednou odehrají – a je konec. Doposud jsem napsal na 40 scénářů. Hledám témata od nejzákladnějších prvků hudby, přes dějiny a skladatele až k poznávání nástrojů a způsob práce orchestru. Ale samozřejmě, není to nekonečné množství, občas se k některým tématům a principům vracím. Např. onen vzpomínaný pořad pro vojáky s pravýkřikem

mně inspiroval k výkladu o rytmu, který začínal u pravěkých lovců a tancem kolem ohně po spořádání pořádného mamuta. „One man show“ – říká se, že muži jsou ješitní, a tak ani já nepopírám, že trochu té ješitnosti udělat si všechno sám v tom je. Ale myslím si, že při té vši námaze s psaním a vymyšlením scénáře a jeho nastudování, což obnáší nejen naučit se z paměti text a nastudovat jej se svými kolegy s přiměřenou režii, ale také sehnat pomůcky a připravit to k pódiovému provedení (v tom mi pomáhali v PKF skvělí kolegové, stejně jako v FOK – bez nich bych se už nyní neobešel) a mnoho dalších drobností, úplně nejdůležitější pro mě je, že se jedná o tvůrčí činnost, která je zpestřením poněkud monotónní a únavné administrativní a manažerské práce v pozici ředitele orchestru. Přináší mi to velké tvůrčí uspokojení.

Co předchází každému koncertu, jak probíhají přípravy?

Přiznám se, že by měly probíhat, zejména v té dramaturgické fázi, mnohem déle a důkladněji. Už se mi stalo, že v tlaku na odevzdání názvů pořadu na příští sezónu do programové brožury, jsem si narychlo vymyslel názvy (považuji poněkud provokativní a netradiční názvy pořadů za velmi důležité), a teprve při přípravě pořadu jsem se pořádně zapotil, abych jim dostal i obsahem. Na samém počátku je samozřejmě téma. K němu pak hledám hudbu, ale už paralelně přemýšlím nad strukturou pořadu, nad jeho linií. Důležitý je začátek, pak udržení gradace s perfektním finále a současně i pochopení limitů dětského vnímání. Po určité době je musíte nějak zaktivizovat, skladby musí být kratší, každá přinést něco nového – v instrumentaci, sólista, kostýmy – ty hrají vůbec výraznou roli, děti milují převlékání a líčení, takže árii vodníka prostě musí zazpívat vodník se vším všudy. Když mám hotovou hudební dramaturgii, začínám psát text, dialogy. Hlavní zásadou je, že nepíšu „výchovní koncert“, ale „zábavný pořad“. Musí být svižný, vtipný, a o hudbě se tam vlastně má mluvit jaksimimochodem. Neřeším hudbu, ale dotýkám se jí.

Když je text hotový, nastupují mé skvělé kolegyně, na které mám požadavky na zajištění zázemí, not, textů na obrazovku – skladby většinou neuvádím, ale jejich názvy a jména interpretů se promítají na plátno nad pódiiem za orchestrem, sháníme kostýmy a pomůcky – mám dobré zkušenosti s Národním divadlem, kde mi vycházejí už léta vstříc a často mě inspirují, když hledám určitý typ kostýmu či rekvizity.

A pak učení s kolegy. Honza i Maruška, a nakonec i já máme na naučení textu většinou max. 14 dnů, což při jejich nabitém programu není mnoho. Zkoušíme většinou v mé kanceláři, dvě až tři čtené zkoušky, jedna simulovaná generálka zpaměti bez orchestru, kde publikum jsou dveře do mé kanceláře. A pak už sjížděčka dvě hodiny před koncertem se všemi, kde musíme v minimálním čase dát dohromady úplně všechny, kteří se doposud připravovali samostatně. Včetně klubu FÍK, který se paralelně s hudební zkouškou připravuje ve Sladkovského sále a necelou hodinu před koncertem má 15 minut na to, aby třeba projel poprvé skladbu s orchestrem. A v 11 hodin je to vše naostro. Naštěstí kalkuluji s tím, že nejde „o život“, není to koncert v pravém slova smyslu, ale takové moderované zábavné dopoledne. Sloupy, tedy hudební dramaturgie, jsou pevně dané, tam se nic nesmí stát, je to plně profesionální, ale vše ostatní je hra, ke které patří i improvizace. Když se prostě něco nepovede, zasmějeme se tomu. Nicméně když vše skončí a „nic se nestalo“, jsem unavený, ale šťastný.

Jistě máte srovnání i s podobnou činností jiných tuzemských i zahraničních orchestrů, s čím novým, inspirativním jste se jinde setkal? Setkal jste se i s nějakým nepovedeným programem pro děti? Co na něm bylo podle Vás špatně?

Viděl jsem pár pořadů v tuzemsku i v zahraničí, vždy mě inspirovaly, i když někdy ve smyslu, jak by se to dělat nemělo. Určitě stále přetrvává zbytečná didaktičnost, podle mě se dětem či mladým hudba moc vykládat nemá, působí na city a myslím, že je lepší rezignovat na výklady o sonátové formě, ale spíš upozornit třeba na to, že skladatel měl taky rád fotbal. Na druhé straně pitvoření a křečovitá snaha se přiblížit dětskému světu (v takovém tom stylu „šišlání na miminka“) je druhý extrém, to je mi protivné – a myslím, že i dětem. Tedy zlatá střední cesta, jako ve všem.

Pořady pro děti vymýšlíte již řadu let. Kde stále berete invenci? Máte mezi jinými popularizátory nějaký vzor?

Už jsem se o tom zmínil, je to stále těžší a těžší, mám někdy pocit, když usedám k počítači a vidím bílou plochu, že už nemohu nic vymyslet, nic napsat. Nejde ani tak o témata, jako o konkrétní dialogy, slovní obraty. Jsem ze „staré školy“, mám rád pěknou češtinu, což někdy vede k poněkud kožené formě. Naštěstí při čtení mě moji mladí kolegové opravují a dávají si můj text tzv. „do úst“, což je zcela nezbytné. A vzor? Samozřejmě Leonard

Bernstein, i když ten si samozřejmě díky svému charisma a skvělému hudebnímu mistrovství mohl dovolit opravdu mluvit jen a jen o hudbě. Je nedostižný.

Navštěvují Hudbu na dotek především děti abonentů, nebo naopak přicházejí z naprosto nového okruhu posluchačů?

Řekl bych, že obojí. Stane se naopak, že návštěva rodiny na dětském pořadu inspiruje rodiče k návštěvě běžného abonentního koncertu.

V koncertní sezóně 2009/2010 připravujete cyklus čtyř koncertů pro rodiny, který se bude konat vždy v neděli odpoledne – jaký je jeho význam, proč si myslíte, že posluchače zaujme? Budou rovněž s průvodním slovem? Čím se budou lišit od běžných abonentních koncertů?

Těmito koncerty bychom rádi uspokojili potřebu těch lidí, kteří se z různých důvodů vyhýbají večerním koncertům, ačkoliv mají v zásadě hudbu rádi. Buď je pro ně program moc náročný a dlouhý, vstupné dost drahé, bojí se návratu v pozdě v noci po ulici atd. My ke koncertu ve Smetanově síni navíc nabízíme prožití celého odpoledne v Obecním domě, např. kombinovat to s návštěvou výstavy či kavárny (pravda, ta není nejlevnější). Koncerty nebudou uváděny průvodním slovem, budeme představovat mladé umělce – sólisty, dirigenty, členy FOK, budou s populární dramaturgií, tedy bez experimentů, zhruba hodinové a bez přestávky. Cílíme i nejen na domácí publikum, ale i na zahraniční návštěvníky Prahy.

Chystáte také projekty pro teenagery. Prozradil byste, jaká je vaše představa a očekávání?

Je to můj velký cíl, zatím jsme to z provozních důvodů odložili, ale určitě tuto snahu nevzdávám. Myslím, že je to jeden z nejtěžších úkolů, mládež na celém světě má v těchto letech úplně jiné zájmy, než je klasická hudba, dokonce možná i hudba vůbec, protože ta sama o sobě slouží, jak se mi zdá, většině mladých lidí pouze jako příležitost či kulisa k setkávání a k zábavě zcela mimohudební. Inspirován jsem po návštěvě jednoho koncertu v Düsseldorfu, kde zcela tradiční, nicméně svižný způsob uvádění jedním moderátorem, zajímavá hudební dramaturgie (koncert se jmenoval Zakázaná láska, pro mládež velmi atraktivní název!), forma koncertu s promítáním detailů hráčů v průběhu koncertu na

obrazovku a mnoho dalších drobností přitáhly dva tisíce mladých lidí – a to čtyřikrát do roka. Jsem přesvědčen, že to musí fungovat i u nás, ale určitě ne ve Smetance v Obecním domě, spíše v nějakém netradičním, třeba industriálním prostoru, s mimořádnou dramaturgií, komentářem osobnosti, kterou mladí berou – třeba by se mi líbilo uvádění nějakou popovou či hereckou mladičkou hvězdou, která by deklarovala svůj vztah k této muzice. Je to ve stadiu zrodu, ale mám pocit, že to zkusit musím.

Příloha č. 7: Obrazová prezentace k pořadu Hudba - stavba

Sergej Prokofjev:
Romeo a Julie
2. suite
Montekové a Kapuleti

**HUDBA
STAVBA**

Sergej Prokofjev:
Romeo a Julie
1. suite
Scéna

**HUDBA
STAVBA**

MOTIV

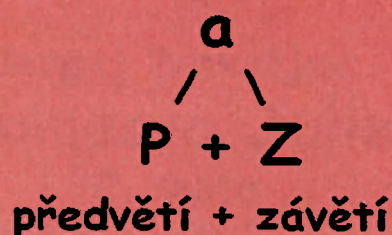
Ludwig van Beethoven:
Symfonie č.5 c moll
„Osudová“

I. věta (část)

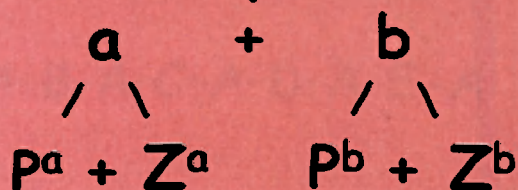
TÉMA

HUDEBNÍ VĚTA

HUDEBNÍ VĚTA

Malá dvoudílná
forma písňová

Holka modrooká,
nesedávej u potoka, } $a < P^a$
holka modrooká,
nesedávej tam. } Z^a

V potoce je velká voda,
vezme-li tě bude škoda } $b < P^b$
Holka modrooká,
nesedávej tam. } Z^a

Holka modrooká,
nesedávej u potoka, } $a < P^a$
holka modrooká,
nesedávej tam. } Z^a

**HUDBA
STAVBA**

**Sergej Prokofjev:
Romeo a Julie**
2. suita
Julie - děvčátko

PŘESTAVKA

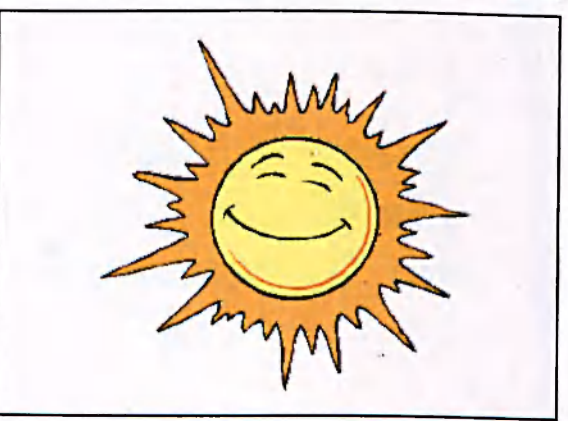
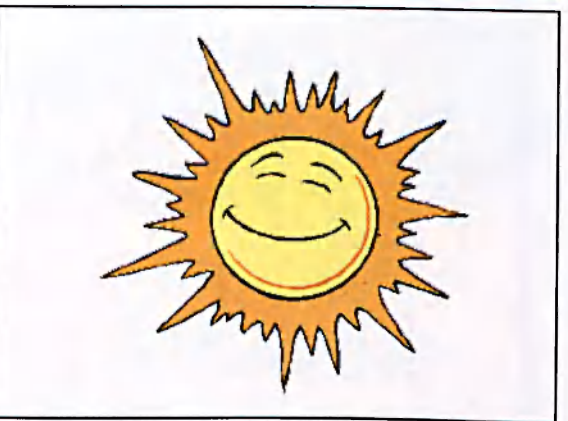
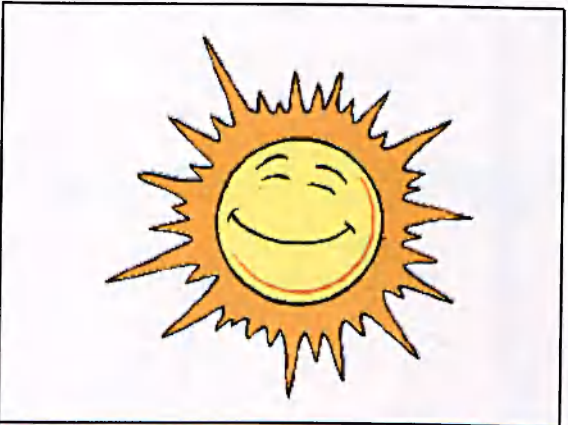
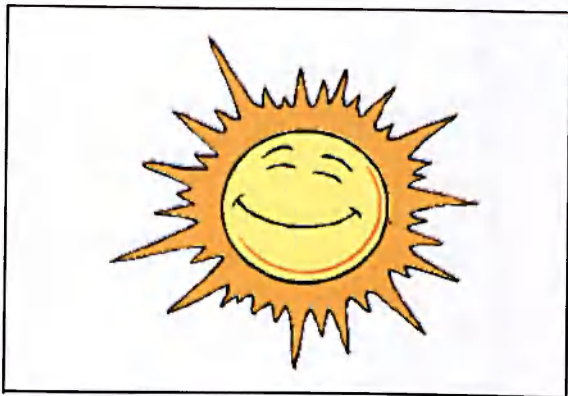
**Sergej Prokofjev:
Romeo a Julie**
2. suita
Julie - děvčátko

A-B-A-C-A-D-A-E-A

**Antonio Vivaldi:
Čtvero ročních dob
I. JARO:
1. Allegro vivace**

Sólo: Marie Mátlová

Dětský klub FÍK

Barokní formy
KÁNON

Nota k notě -
máme motiv
vymyšlený

HUDBA
STAVBA

SONÁTA

Muzio Clementi
(arr. J. Krček):
Sonatina C dur

Johan Sebastian Bach:
Fuga C dur

varhany: Pavel Černý

**HUDBA
STAVBA**

**Sergej Prokofjev:
Romeo a Julie
Tanec**

**Nashledanou
18. října 2008!**

**KDE POTKÁME
HUDBU**

**Předprodej
abonentek
začíná**

**12. května
2008!**

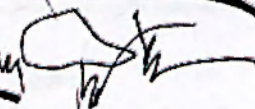

Příloha č. 8: Příprava lekce Hudebního klubu Fík – A. Vivaldi:

Jaro

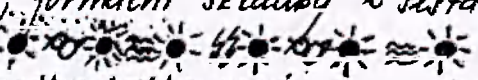
Jaro, pojd' už k nám!

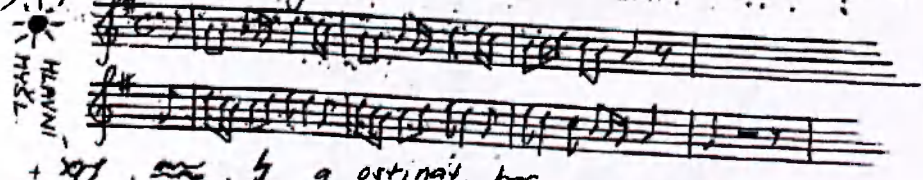
BALVAN V TRÁVĚ

PRAVĚ		♂
PROBUDIL SE BALVAN V TRÁVĚ,		UAA'... UAA'
STĚBLEM TRÁVY POLECHTAL SE,		SSS...SSS... chichichi
A USNUL ZASE.	○	AUU CHRR
PROBUDIL SE ZA ROK,		♂ ♂
OBRÁTIL SE NA BOK,		UAA'...
STĚBLEM TRÁVY POLECHTAL SE		SSS...SSS... chichichi
A USNUL ZASE.	○	AUU CHRR

- 1) přednášíme jako balvan, stébla trávy, bok...
+ pohyb → kanon
- 2) pouze pantomimicky → kanon
- 3) pouze zvuky → kanon

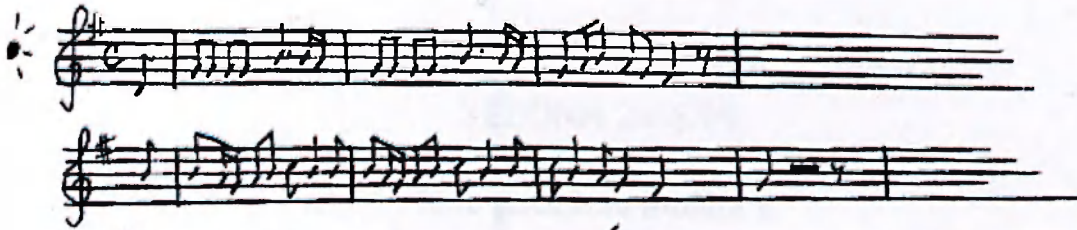
ZVUKOMALBA
VYTVAŘÍME VÝTVARNE HUDEBNÍ PARTITURU

- 1) zaznameráváme jarní zvuky, zahrájeme v ○
~ zapisujeme na tabuli + symbol ○ x atd. atp.
- 2) dané zvuky malujeme ~ vytváříme jarní plátno
- 3) posloucháme skladbu rap **VIVALDI: JARO** ~
srovnáme s obrázkem
- 4) při opakování poslechu si režimáme dynamiku
(dirigujem f x p) formální skladbu ~ sestavíme
skladáček
- 5) zpíváme a hrájeme Vivaldiho sami...

- + x, ~, ♯ a ostinat. bas
- 6) Nejoctičerějšímu jarní, jarní Václavu Králík z Moravie, děičeršímu jarní Václavu Králík, komice Čisti, Krince, Koumice, Douška a Soroluska ~ italské rímčano Čtvera ročník dot českému slucháči. Pice pián jemu? V čem je Vivaldi nový?...

1. hlas

Ten Viraldi, to je pan,
 skládal muziku zcela sám,
Antonio Viraldi.
 Jak houste v m' pěkně znějí,
 i ptáček si evříkají
 Viraldi andantino.

- ... líma: hra na housle
 TVITI
- ① ♩ ... ptáček: ruce zářivě přečíslené
 pohyb dlaní jako třep-
 tající se křídla
 ↳ rozletí se po prostoru
- ② ♩ ... vřda: krásný pohyb dlaní
 uchvátil se zářivě
 VĚRODOPNĚ
- ③ ♩ ... brurka: vřemí pomyslovými palíčkami
 bledy: třepotání aršněné
 ruky
 rzechání a hubky

POHYB A rukavičkami dle díla
 Viraldiho RONDA - objasnit pojem RONDO!

Příloha č. 9: Scénář pořadu Na koncertě

Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK
SEZÓNA 2008/09

**Kde potkáme hudbu I.
aneb
Na koncertě aneb Proč jsou muzikanti smutní**

Cyklus HND 1, premiéra 15. listopadu 2008, 11.00 hodin,
Smetanova síň Obecního domu

Účinkují:

Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK
Dirigent Jaroslav Brych
Zuzana Peřinová, členka SO hl. města FOK
Marie Mátlová, studentka konzervatoře – housle, průvodní slovo
Jan Řezníček – průvodní slovo
Scénář, režie a uvádí Ilja Šmíd

Hudební čísla

1. Gioacchino Rossini: Vilém Tell, předehra k opeře
  2. Franz Schubert: Symfonie č. 2 B dur, III. Allegro vivace
  3. Josef Suk: Pohádka, 2. Hra na labutě a pávy
  4. Bedřich Smetana: Šárka
  5. Joseph Haydn: Symfonie č. 94 G dur „S úderem kotlů“, Hob. I:94, II. Andante
  6. Leopold Mozart: Dětská symfonie, I. Allegro
  7. W. A. Mozart: Koncertantní symfonie pro housle, violu a orchestr Es dur, KV 364, III. Presto (sólo Marie Mátlová – housle a Zuzana Peřinová – viola)
  8. Georges Bizet: Arlésanka, suita č. 2, IV. Farandola
-

Smetanova síň Obecního domu. Sál je rozdělen na dvě části: před pódiem v první části parteru sedí orchestr, ve druhé části na šikmém auditoriu sedí diváci, stejně jako na obou balkonech a v ložích ve druhé části sálu. Pódium není zatím osvětleno, ale bude užíváno pro některé taneční výstupy.

Mezi orchestrem a diváky je prostor, kde se budou odehrávat dialogy průvodců. Průvodci jsou ozvučeni, mají mikrofony.

Před hledištěm po levé straně orchestru jsou dvě sedadla jako v hledišti. Jsou ale otočena směrem do hlediště.

V průběhu koncertu budeme potřebovat celkem tři pulty.

Průvodci:

1. Moderátor (I) – dospělý,

2. Houslistka (M) – Marie Mátlová, studentka pražské konzervatoře – je stále s houslemi,

3. Kolega (H) – Jan Řezníček, student Gymnázia Jana Nerudy s rozšířenou hudební výchovou, oblečen spíše neformálně v moderním stylu. Na závěrečný výstup má hoboje.

Nad jevištěm visí promítací plátno, na něž se budou promítat informace.

Na začátku:

P1: Kde potkáme hudbu aneb Proč jsou muzikanti smutní?

I. polovina

Orchestr nastupuje postupně, cca 5 minut před začátkem již sedí všichni. Nástup dětí z KLUBU FÍK na pódium – příprava.

Ztišení, přichází koncertní mistr a uklání se posluchačům. Ladění. Přichází dirigent, potlesk, úklona, začátek.

Se začátkem hudby změna na plátně:

P2: Gioacchino Rossini: Vilém Tell, předehra k opeře

1. Gioacchino Rossini: Vilém Tell, předehra k opeře (jen od fanfár-rychlá část)

5:00

Orchestr

(V průběhu předehry na pódiu klub FÍK – J. Rutřlová. Potlesk. Děti odcházejí na svá místa. Až se vše uklidní, přichází dopředu I.)

P3: Kde potkáme hudbu aneb Proč jsou muzikanti smutní?

I: Hezký dobrý den, milé děti, vážení rodiče a prarodiče, milí přátelé. Slyšíte to?

(V reproduktorech se ozve směs hudby „kolem nás“, asi 30 sec. mix popu z obchodního domu, znělky z metra či mobilů, šumění dusajícího rytmu ze sluchátek přehrávačů, hudba na stadionech apod. Postupně se stahuje, I mluví do konce, během jeho slova to skončí.)

Hudba je všude kolem nás. V nákupních centrech, restauracích, na stadionech, v metru, v mobilech. Útočí na nás všemi způsoby a my ji už často ani nevnímáme. Ale co když si ji chceme opravdu nerušeně poslechnout. Kde ji můžeme potkat?

*(Otázka míří mezi posluchače. I jde mezi děti s mikrofonem – handkou a ptá se.
Odpovědi – KLUB FÍK. Pak se vrací před orchestr.)*

Ano, je to tam, kde se můžeme zastavit, sednout si a tiše poslouchat. Třeba jako dnes, na koncertě ve Smetanově síni Obecního domu, kde pro vás opět hraje Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK, který řídí Jaroslav Brych.
(Potlesk, orchestr vstává)

Někdo nám tu ale ještě chybí.

(Z reproduktorů se náhle ozve rozhovor M+H ze zákulisí.)

H: Dělej, Maruško, přijdeme pozdě!
M: Honzo, neviděl jsi někde mou kabelku?
H: Právě šla okolo! To je pokaždý!
M: Vtipálku, radši si zavaž tkaničku!
H: Až ve výtahu. Pojď už!
M: Už letím!

(Ve chvíli, kdy se objeví ve dveřích, orchestr spustí fanfárový motiv z Viléma Tella-viz předehra).

Gioacchino Rossini: Vilém Tell, předehra k opeře – část od fanfár (Allegro)

cca 1:00

(Kromě fanfár celé v pianu)

Orchestr

Zprava přibíhají Honza a Maruška, Honza vytahuje vstupenky, ukazují, kam si mají sednout. Oba jsou perfektně ustrojeni na večerní koncert, ale Honza má bílé tenisky a Maruška je dost rozčuchaná. Docházejí doprostřed a míří do publika. Hudba stále hraje. Prodírají se řadami diváků, hledají volná místa – a pak H. ukáže na dvě sedačky před orchestrem. Rozběhnou se tam, oba si chtějí sednout na jedno místo, pošťuchují se, pak se uvelebí. Hned se začnou dohadovat, ruší ostatní. Honza vytáhne bonbony a šustí. Maruška něco loví v kabelce, vytáhne rtěnku a zrcátko a začne se malovat. Hudba dohraje. Potlesk. Oba netleskají, dál ruší.

I: Jak to, že jste se dostali do sálu, když už koncert začal?
H: *(žvýká)* A co jako?
I: Uvaděč nesmí vpustit do sálu nikoho po začátku koncertu, aby nerušil ostatní.
M: Ale my jsme si zaplatili vstupenky! *(sklízí rtěnku do kabelky)*
I: Máte smůlu, musíte počkat na první potlesk!
H: A co když žádný nebude?
I: Tak to mají smůlu i muzikanti, nebudou prémie!
H: To budou tedy hodně smutní!

I: Kolego, no comment! A vůbec: co si tam sedíte? Jen se pojd'te sem ke mně!

(H+M se trochu neochotně zvedají a jdou dopředu. Postaví se vedle I a nejsou moc nadšeni)

I: No, vidíte, vypadáte docela dobře. Maruška v krásných šatech, kabelka, náhrdelník, Honza tmavé šaty, kravata. Ale něco mi k oblečení nepasuje. Přátelé, copak to asi bude?

(Otázka do publika, děti se hlásí a odpovídají – Honza má bílé tenisky, Maruška je rozčuchaná.)

I: *(ukazuje Marušce na rozčuchané vlasy)* Trochu učesat by to chtělo. A ty boty! *(ukazuje na Honzu)* To bylo asi tím spěchem, ne?

M: *(dotčeně)* No dovol, kolego! To je model!!! Osm stovek mě to stálo!

H: Bílé tenisky, to je frajeřina, ne? To ted' frčí!

I: Aha. Takže...

H: *(oba se kriticky zadívají na I)* Takže jsi out!

M: Mimo, kolego.

I: A co jako? *(Prohlíží se)*

H: No podívej se, jak vypadáš!

M: Jak ze starých filmů!

I: Jenže já si pořád myslím, že k tmavým šatům patří tmavé boty a vlasy by měly mít formu.

H: Víš co, nech těch vzpomínek na minulé století, tvoje šediny nás nedojímají.

M: Neboj se, kolego, mi ti poradíme, jak být in!

H: Pane dirigente, další číslo a my jdeme převléci kolegu.

Hudba attacca.

Všichni tři odcházejí.

P4: **Franz Schubert: Symfonie č. 2 B dur, III. Allegro vivace**

2. Franz Schubert: Symfonie č. 2 B dur, III. Allegro vivace

3:00

Orchestr

(Potlesk, přicházejí všichni tři. I je převlečen z šatů do módní kreace bez kravaty, nagelované vlasy. H+M už trochu zmírnili extravaganci)

M: Vidíš, ted' jsi in!

I: Jenže mně k obleku chybí pořád kravata.

H: To je pořád řečí kolem oblečení! Pojd'te se už konečně podívat, jak to na koncertě chodí.

M: Ono je důležité, jak to chodí ještě před koncertem.

H: Prostě se to orchestr naučí a hraje!

I: Tak jednoduché to není! Nejdřív se musí vybrat program, vypůjčit noty, vybrat sólisté, zajistit dirigent, naplánovat zkoušky, objednat sál...

H: To dělají muzikanti?

M: Na to máme své lidi, kolego! My musíme hrát.

I: Program vybírá člověk, který se nazývá **dramaturg**, noty shání po celém světě **archivář**, se sólisty se domlouvá **manažer**, sál objednává **produkční**, plakáty tiskne **propagace**, platí to **ekonom**...

H: Páni, to je lidí! A co dělá **ředitel**?

I: Nic, ten to shůry spokojeně sleduje a mne si ruce, jak to všechno dobře klapě!

H: To máš dobrý, kolego. Končím s hobojem a jdu se učit na ředitele!

M: To já bych housle nevyměnila za nic na světě!

H: Idealistko!

(V první řadě se někdo z Klubu usilovně hlásí. I jde k němu...)

F: A kdo je v orchestru nejdůležitější?

I: No, přátelé, to je otázka! Tak kdopak je v orchestru nejdůležitější?

(Anketa v publiku, různé odpovědi.)

P5: Kdo je v orchestru nejdůležitější?

H: Já bych se zeptal rovnou u pramene: Kolegové, kdo z vás je v orchestru nejdůležitější?

(H a M jsou každý na jiné straně orchestru a ptají se hudebníků. Různé odpovědi.)

I: Ještě jsme se nezeptali pana dirigenta. Tak jste to slyšel, co si o tom myslíte?

(I k dirigentovi, ten odpovídá)

I: Je to, jak v té pohádce Kdo je na světě nejdůležitější. Nakonec se ukáže, že důležitý je každý. Každý má v orchestru své nezastupitelné místo.

M: Ale přece jen první housle, koncertní mistr...

H: A kdopak dává na začátku tón, aby si všichni naladili? Hoboj! Aha?!

I: Kolegové, pojďme se raději podívat, jak orchestr zkouší – ale až po další skladbě.

(Odcházejí, hudba attacca)

P6: Josef Suk: Pohádka. 2. Hra na labutě a pávy

3. Josef Suk: Pohádka. 2. Hra na labutě a pávy.

4:00

Orchestr

(V potlesku přichází M s houslemi a cvičí part prvních houslí z následující skladby, Smetanovy Šárky. Občas přeruší, vrací se k těžkým místům. Asi 30 vteřin. Mezitím dochází H + I. V jejich rozhovoru Maruška pořád cvičí.)

P7: Jak orchestr zkouší

H: Co to hraje?

I: To je Smetana, Šárka.

H: Dost těžký.

I: Je to tzv. part prvních houslí. Takhle se to musí naučit každý hráč. Úplně bezchybně, ještě předtím, než je první zkouška orchestru.

H: Já myslel, že se to učí až na zkoušce!

I: Zkušení hráči se lehká místa učit nemusí. Ale některá těžká místa pilují vlastně celý život, i když už skladbu hráli stokrát. Maruško, já myslím, že už to umíš.

(M přestane a jde k nim)

H: Když to umí, tak to už nemusí zkoušet a můžou jít rovnou na koncert!

I: To by prošlo možná u Mozarta, ale u Smetany už by to asi moc dobře nedopadlo.

H: Co se tedy vlastně dělá na zkoušce?

I: Zeptáme se dirigenta. Jak by vypadala taková zkouška na Šárku?

(Dirigent vysvětluje, jak s orchestrem zkouší. Nejdřív to poprvé přehraje, aby se ukázalo, zda jsou v pořádku noty a zda orchestr umí své party.... Pak ukazuje různé druhy práce s orchestrem.)

I: Tak, vše je nazkoušeno a orchestr se ocitá v koncertní síni. Na programu je Smetanova Má vlast, v níž na třetím místě zazní symfonická báseň Šárka.

P8: **Symfonická báseň**

H: Symfonická báseň – to se recituje?

M: Symfonická báseň – skladba složená podle literární předlohy, popisuje nějaký děj, událost.

H: Šárka – to je jaká událost?

M: Náhodou, Šárka byla bojovnice za ženská práva.

H: To já jsem taky!

I: To je mi novinka!

H: Náhodou, jsem galantní, ve dveřích dám dámě přednost, v šatně ji pomohu s kabátem, nabídnu své pravé ramě, na sedadlo usedám až po ní.

I: Vzor gentlemana!

M: Dřív ale ženy takové štěstí neměly. Šárka byla družka Vlasty, která v dávných počátcích českých dějin pozvedla meč proti nadvládě mužů.

H: Tak to mě zajímá – o co vlastně šlo?

I: Třeba to ví někteří naši starší diváci – pořád se ptáme dětí, co rodiče? Kdo by nám vyprávěl, co Smetana ve své Šárce zhudebnil?

(Jde mezi publikum a ptá se na Šárku, postupně se)

I: Výborně. A teď už pozorně poslouchejme, jak celý příběh popsal v tónech Bedřich Smetana.

P9: **Bedřich Smetana: Šárka**

4. Bedřich Smetana: Šárka.

8:00

Orchestr

H: Kamarádi, slyšeli jste tu melu na konci!

M: My ženy se umíme pěkně poprat!

H: To mi povídej, mám sestru!

I: Kolegové, když při Pražském jaru dozní Šárka, je obvykle přestávka, a tak navrhuji, abychom si od toho boje trochu odpočinuli také.

H: A orchestr je tu pro děti?

M: Je na dotek.

I: Ale opatrný! Abychom pak nebyli smutní všichni! Přestávka – 15 minut.

(Všichni se rozcházejí, děti z publika do orchestru)

P10: **Kde potkáme hudbu aneb Proč jsou muzikanti smutní?**

Přestávka

II. část

(Orchestr se vrací na svá místa, 3x fanfáry, publikum se uklidňuje. Přichází všichni tři moderátoři)

I: Vážení rodiče, milé děti, doufám, že jste si trochu vydechli a můžeme se vrátit na koncert.

H: Vždyť jsme tu pořád – i přestávka patří ke koncertu.

M: Lidi si totiž musí pořádně odpočinout. Poslouchat hudbu, to je někdy strašná fuška.

H: *(zívá a sedá si do křesla)* A někdy taky nuda!

M: Jak to myslíš, kolego?

H: No představ si, když mám celý den školu a pak bych měl jít večer na koncert – to by jeden usnul!

M: Jak můžeš při hudbě spát!

H: Co by ne. Když je pomalá, dobré papání v bříšku, to se v sedadle pěkně uvelebiš, natáhneš nohy a *(chrápe)*.

M: To snad ne!

I: Proti spaní mají ovšem muzikanti jeden recept.

H: *(„ze spánku“)* Hrají tak falešně, až to tahá za uši. Hlavně fídlalové!

M: Ty hobojisto nafoukaný, moc si dovoluješ!

I: Nerozčiluj se, Maruško. Prostě usnout na koncertě se občas opravdu dá, mám dlouholeté zkušenosti. Důležité je mít někoho, kdo by vás vzbudil.

M: *(jde po špičkách k Honzovi)* Uvaděčku!

I: Buditelku!

M: *(zařve)* Vstávat! *(H vyskočí)*

I: Trochu drsná metoda, na koncertech nepoužitelná. Slavný skladatel Josef Haydn na to šel jinak.

M: (*začíná hypnotizovat, všichni potichu odcházejí*) Zavřete oči, máte těžká víčka, vaše myšlenky odlétají, na nic nemyslete, je ticho, ticho, ticho.... usínáte...

(*Moderátoři jsou skoro pryč a orchestr začne potichu hrát.*)

P11: **Josef Haydn: Symfonie č. 94 „S úderem kotlů“, II. Andante**

5. Josef Haydn: Symfonie č. 94 G dur „S úderem kotlů“, Hob. 1:94, II. Andante

5:00

Orchestr

(*Potlesk, přicházejí moderátoři*)

P12: **Proč nás baví koncert**

H: Ta rána do tympánu by probudila i mrtvého!

I: Dobrá finta, kolegové, co?

H: Jako diváka mě to pěkně uráží!

M: Mě jako muzikanta, když tu chrápeš, taky!

H: Jenže já se nudím, když hraje hudba bez vzruchu, hudebníci se tváří jak na pohřbu, a ještě jsem utahaný...

I: To ovšem nemáš chodit na koncert. Tam máš přijít uvolněný, odpočínutý, dobře naladěný...

M: A koncert také není veselohra, abychom se v jednom kuse křenili!

H: Takže vy tvrdíte, že když je to jako na funuse, tak se mám tvářit, že mě to baví!?

I: Poslech krásné hudby je přece také zábava, a nemusíš přitom skákat do stropu.

H: Je to málo akční.

M: To jsi ale na špatné adrese, jdi raději do kina!

I: Počkej, počkej, Maruško, jde nám o každého diváka. Nemůžeme posluchače jen tak vyhodit z koncertu.

H: Jo, nemůžeš mě jen tak vyhodit. Spíš se snaž, aby mě to bavilo!

I: Co by tě asi tak na koncertu mohlo zabavit?

H: To co mé kamarády. Kamarádi, milí rodiče. Co byste si chtěli, aby se na koncertech změnilo.

(*Anketa, H a I se rozběhnou se mezi posluchače – odpovědi a reakce – určitě jedna odpověď – „aby se hudebníci, když hrají veselé věci, tak nemračili“ – někdo z FÍKu, Maruška zůstává před orchestrem, může být u dirigenta.*)

M: No to je dobrý! A že byste se také zeptali nás, hudebníků, co bychom chtěli, aby se změnilo?

I: Tak co třeba?

M: Já bych třeba ráda, aby si lidi v publiku vypnuli mobilní telefony. Víte, jak to ruší?

I: A co by chtěl pan dirigent?

Dir.: Mně by stačilo, kdyby dámy nešustily s pytlíky s bonbony a chodily do sálu včas.

H: A co byste si přál vy? (*jde k jednomu hráči*)

Hud.: Mě tak napadlo, když jsou na nás diváci tak přísní, kdyby si to s námi někdy vyměnili.

H: To jako že by hráli?

Hud.: Jasně, jen ať si zkusí, co to je třeba tři hodiny držet housle!

Soused: Nebo pořád koukat do špatných not při špatném světle! Víte, jak máme zkažené oči?

(Orchestr se přidává k nespokojeným hlasům)

I: A máte nějaký nápad.

Tymp.: Ať si to zkusí!

I: To jako v orchestru?

Tymp: (*Jde dopředu*) Já bych tu měl nějaké noty a volné nástroje.

I: Tak fajn! Tři dobrovolníci, tři skoro muzikanti. Pojd'te k nám, ať okusíte, zač je toho loket!

(Přicházejí tři děti, jdou ke třem pultům, kde už jsou připraveny nástroje – dětské „bicí“: slavík, křepelka, triangl, zvoneček...)

I: Všechno je připraveno, každý z malých muzikantů má svého poradce, tak bychom mohli začít. Leopold Mozart: Dětská symfonie. Hraje Symfonický orchestr FOK a malí muzikanti.

P13: **Leopold Mozart: Dětská symfonie, I. věta**

6. Leopold Mozart: Dětská symfonie, 1. věta

5:00

Orchestr + KLUB FÍK

(Potlesk, děti odcházejí, dostávají odměnu. Připravují se pulty na následující číslo. přicházejí I + H.)

H: Tak při tomhle bych neusnul ani náhodou.

I: To se ti to tak líbilo?

H: Tak: akční to bylo, malí muzikanti hráli se zaujetím... ale ta kvalita!

I: Počkej, počkej, kolego, už sis někdy zkusil postavit se k orchestru a hrát prima vista?

P14: **Prima vista**

H: Prima vista?

I: Přímo z not.

H: Rovnou z lista?

I: Jo, rovnou z not.

H: A co je na tom prima?

I: Co by bylo?

- H: Řekl jsi, že je to prima vista. A to není moc prima. Hudebník musí cvičit.
- I: To je pravda, ale když Mozart premiéroval v Praze svoji operu Don Giovanni, říká se, že muzikanti zahráli předeheru z not, na kterých ještě neuschl inkoust. Vůbec to nezkoušeli a při premiéře to hráli „prima vista“. Přímo z not.
- H: Tak to by asi dneska nešlo.
- I: Proč?
- H: Dnes už se píšou mnohem těžší skladby.
- I: No, nemělo by to tak být, kolego. Protože např. se sólisty se to musí pořádně nazkoušet.
- H: Proč se sólisty, to si orchestr nevystačí sám?
- I: Je zvykem, že celovečerní koncert se skládá z koncertu se sólovým nástrojem a ve druhé polovině bývá symfonie.
- H: Aha, to je ta skladba, kde se mezi jednotlivými částmi netleská. To vždycky přišlo dost divný.
- I: Dřív bylo opravdu úplně běžné, že posluchači, když se jim skladba líbila, po každé části – tedy větě, úplně klidně tleskali. Dokonce, když se jim to líbilo moc, vynutili si hned opakování té věty.
- H: Zatímco dneska by byli považováni za kulturní barbary, protože čtyři věty symfonie tvoří jeden celek, ze?
- I: Ale na koncertu číhají na diváky ještě další nebezpečí, aby nebyli nevychovanými barbary.
- H: Jako třeba když sedíš v první řadě na balkonu a podpíráš si rukama hlavu nebo se dokonce vykláníš.
- I: No, seděl jsi už někdy za takovým nevyhovancem?
- H: Jo, a nic jsem přes něj neviděl.
- I: Nebo když někdo polohlasně komentuje, co právě slyšel.
- H: Nebo si dupe do taktu nohama.
- I: Nebo píše sms-ku.

(V průběhu dialogu přicházejí do sálu sólistky, chvíli sledují oba moderátory)

- H: Nebo v sále mává na známého, kterého zahlédl.
- I: Nebo se uprostřed koncertu hrne ze sálu.
- H: *(spatří sólistky)* Nebo se uprostřed koncertu hrnou do sálu!
- I: Jé, ale to jsou naše sólistky!
- H: Tak ty snad mají čekat, až jim řekneme a ne neslušně vpadnout doprostřed inteligentní debaty!
- M: Když my se už nemůžeme dočkat!
- H: Jen aby to za to stálo!
- I: Honzo! Takhle se přece nevitají sólistky. Říkal jsi, že jsi gentleman.
- H: Samozřejmě. *(Ironicky)* Milé dámy, tady vám připravím notový materiál, kdyby vás náhodou zradila vaše paměť, tady, prosím, ručník, kdybyste se zapotily a smetáček s lopatkou a kyblíčkem na noty, které vám spadnou pod pult. Kolegyně Séquardtová, prosím komorní a – ať se to dá poslouchat!
- I: Zuzana Peřinová a Marie Mátlová zahrají třetí větu z koncertantní symfonie Wolfganga Amadea Mozarta.
- H: A tleskat můžete i po téhle jediné větě – víc jich stejně nebude!

(Sólistky naladí, hrají)

P15: **W. A. Mozart: Koncertantní symfonie Es dur pro housle a violu, III. Presto**

P16: **Marie Mátlová – housle, Zuzana Peřinová – viola**

7. Wolfgang Amadeus Mozart: Koncertantní symfonie Es dur pro housle, violu a orchestr, KV 364, III. Presto

6:00

Marie Mátlová – housle, Peřinová – viola, orchestr

(Potlesk, sólistky se uklánějí, Z. Peřinová odchází, M. Mátlová jde s houslemi před stojící mikrofon – případně ho přistaví Honza. Moderátoři před mikrofonem.)

P17: **Kde potkáme hudbu aneb Proč jsou muzikanti smutní?**

H: Dobrý, ne? Úplný souboj.

I: V době svého vzniku koncert opravdu znamenal souboj – souboj mezi orchestrem a sólistou nebo více sólisty.

H: Docela vzrušující!

I: Neusnul jsi?

H: No dovol! A hele, Fík se hlásí!

(Někdo z Fíku se hlásí, M. jde k němu s mikrofonem)

F: A proč jsou při hraní muzikanti smutní?

I: A ty ses smála, když jsi to poslouchala?

F: (zakrouť hlavou) Ne.

M: A co si myslíš ty, proč jsou muzikanti smutní?

F: Třeba se bojí dirigenta! Jak na ně pořád hrozí.

(M. se vrací k mikrofonu)

I: Tak jasně, za všechno může dirigent.

M: Víš, jak je to těžké? To musíš dát pořádný pozor a nemáš čas se smát!

H: Jasně, člověk musí být soustředěný, když hraje, jakopak křenění!

(A na hoboj zahraje něco hodně jednoduchého: Skákal pes? – a hrozně se mračí)

I: Takže: muzikanti nejsou smutní, jenom **soustředění**, aby to zahráli co nejlépe.

H: No, a když to skončí a je potlesk, všechna tíha z nich spadne a oni se mohou na publikum i **usmát**. *(zakření se)*

M: Prostě máme radost, že to dobře dopadlo a že se to lidem líbilo.

I: A že zase příště přijdou na koncert.

H: Kolego, příště na operu!

I: No jasně, já zapomněl. Protože hudbu nemusíte potkat jen na koncertě, ale také v opeře!

H: A budeme zjišťovat, proč ta paní sólistka tolik ječí!

I: Loučí se s vámi Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK s dirigentem Jaroslavem Brychem.

H: S dětským klubem Fík pracovaly Jitka Rutrlová, Amálka Křepelková, Jarka Kotůlková

M: Na violu hrála Zuzana Peřinová.

H: S houslemi jí úspěšně vzdorovala a ještě si s námi povídala kolegyně Marie Mátlová.

I: Gentlemanem jako vždy byl Honza Řezníček.

M: A kravatu musel oželet Ilja Šmíd.

I: Děkujeme vám za pozornost,

H: Přejeme dobrou chuť

M: A těšíme se za měsíc zase

H: na opeře

Všichni: Na shledanou!

(Hudba attacca, spolupráce Klub FÍK)

P18: **Georges Bizet: Arlésanka, suite č. 2, IV. Farandola**

8. Georges Bizet: Arlésanka, suite č. 2. IV. Farandola

5:00

Orchestr

P19: **Na shledanou 6. 12.**

(Závěrečná děkovačka, květiny)

KONEC

Příloha č. 10 : Fotografie z Klubu Fík

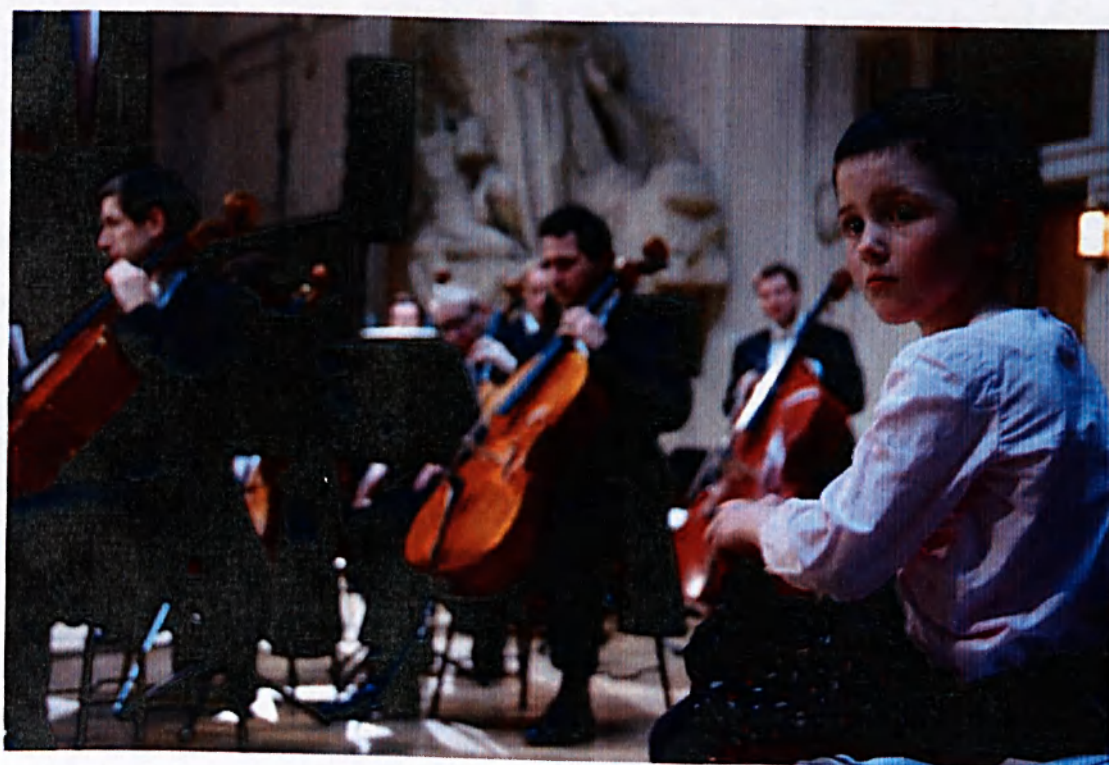
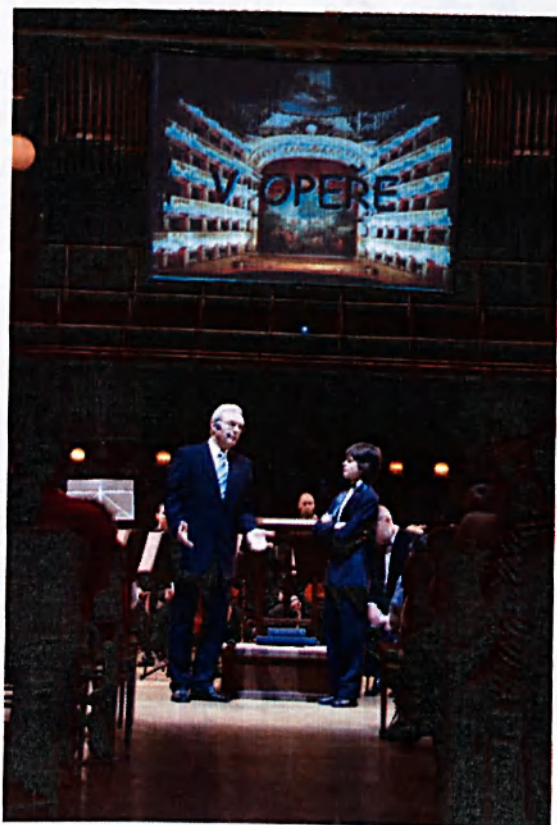

Příloha č. 11 : Fotografie z koncertů Hudba na dotek

Seznam příloh

Příloha č. 1: Přehled výchovných koncertů od roku 1945 – 1973.....	69
Příloha č. 2: Plakát k Dopolnednímu koncertu z roku 1963.....	70
Příloha č. 3: Programový materiál pro školní rok 1966/1967.....	71
Příloha č. 4: Plakát Hudba na dotek.....	75
Příloha č. 5: Plakát Hudba na dotek aneb Kde potkáme hudbu.....	76
Příloha č. 6: Rozhovor.....	77
Příloha č. 7: Obrazová prezentace k pořadu Hudba – stavba.....	86
Příloha č. 8: Příprava lekce Hudebního klubu Fík – A. Vivaldi: Jaro.....	92
Příloha č. 9: Scénář pořadu Na koncertě.....	94
Příloha č. 10 : Fotografie z Klubu Fík.....	106
Příloha č. 11 : Fotografie z koncerů Hudba na dotek.....	110

Ústřední knih.Pedf UK

2592092305